

Saturs

I Rezolūcijas, ieteikumi un atzinumi

ATZINUMI

Reģionu komiteja

RK 135. plenārā sesija, 26.6.2019.–27.6.2019.

2019/C 404/01	Eiropas Reģionu komitejas atzinums “Makroreģionālās stratēģijas, piemēram, stratēģija Donavas reģionam: sistēma starptautisku klasteru veicināšanai”	1
2019/C 404/02	Eiropas Reģionu komitejas atzinums “Virzība uz efektīvāku un demokrātiskāku lēmumu pieņemšanu ES nodokļu politikā”	6
2019/C 404/03	Eiropas Reģionu komitejas atzinums “Vietējiem apstākļiem pielāgota ES rūpniecības politikas pieeja”	9
2019/C 404/04	Eiropas Reģionu komitejas atzinums “Ilgtspējīgas attīstības mērķi (IAM): pamats ES ilgtermiņa stratēģijai ilgtspējīgas Eiropas veidošanai līdz 2030. gadam”	16
2019/C 404/05	Eiropas Reģionu komitejas atzinums “Ilgtspējīga bioekonomika Eiropai. Ekonomikas, sabiedrības un vides saistības stiprināšana”	24
2019/C 404/06	Eiropas Reģionu komitejas atzinums “Zinātņu, tehnoloģiju, inženierzinātņu, (mākslu) un matemātikas (STE(A)M) apguves uzlabošana Eiropas Savienībā”	30
2019/C 404/07	Eiropas Reģionu komitejas atzinums “Pretī daudzpusīgam Eiropas Savienības regulējumam attiecībā uz endokrīnajiem disruptoriem”	34
2019/C 404/08	Eiropas Reģionu komitejas atzinums “Katastrofu riska mazināšanas pārrobežu dimensija”	39

2019/C 404/09	Eiropas Reģionu komitejas atzinums “Jauna ES darba kārtība jūrniecības nozaru attīstības paātrināšanai”	44
2019/C 404/10	Reģionu komitejas atzinums “Daudzlīmeņu pārvaldība un starpnozaru sadarbība cīņā pret enerģētisko nabadzību”	53

III *Parengiamieji akti*

Reģionu komiteja

RK 135. plenārā sesija, 26.6.2019.–27.6.2019.

2019/C 404/11	Reģionu komitejas atzinums “Tīru planētu – visiem! Stratēģisks Eiropas ilgtermiņa redzējums par pārticīgu, modernu, konkurētspējīgu un klimatneitrālu ekonomiku”	58
---------------	--	----

I

(Rezolūcijas, ieteikumi un atzinumi)

ATZINUMI

REĢIONU KOMITEJA

RK 135. PLENĀRĀ SESIJA, 26.6.2019.–27.6.2019.

Eiropas Reģionu komitejas atzinums "Makroreģionālās stratēģijas, piemēram, stratēģija Donavas reģionam: sistēma starptautisku klasteru veicināšanai"

(2019/C 404/01)

Ziņotājs:	Dainis TURLAIS (LV/ALDE), Rīgas pilsētas domes deputāts
Atsauces dokuments:	Komisijas ziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai par ES makroreģionālo stratēģiju īstenošanu COM(2019) 21 final

IETEIKUMI POLITIKAS JOMĀ

EIROPAS REĢIONU KOMITEJA

1. augstu novērtē Rumānijas prezidentūras aicinājumu izteikt Eiropas Reģionu komitejas viedokli par Eiropas Savienības (ES) konkurētspēju un industriālo politiku, kuras mērķis ir attīstīt transnacionālus klasterus labākai ekonomikas konverģencei makroreģionu (piemēram, tādu kā Donavas reģions) līmenī;
2. pozitīvi vērtē Eiropas Komisijas (EK) otro ziņojumu par ES makroreģionālo stratēģiju (MRS) īstenošanu ⁽¹⁾, kurā novērtēta četru MRS īstenošana, veicinot ekonomisko attīstību, kā arī apsvērta šo stratēģiju attīstība saistībā ar iespējamo ES budžeta regulējumu periodam pēc 2020. gada. Ziņojumam pievienotajā EK dienestu darba dokumentā ⁽²⁾ detalizēti izvērtēta katra MRS;
3. ir iepriecināta, ka EK ziņojumā atzīmēti konkrēti sasniegumi gan vides un klimata pārmaiņu, gan pētniecības, inovāciju un ekonomiskās attīstības jomā, gan savienojamībā. Vienlaikus EK pamatoti norāda uz izaicinājumiem, ar kuriem saskaras MRS īstenošanā: dažāda administratīvā kapacitāte, ekonomiskās attīstības līmenis, daudzlīmeņu pārvaldības izaicinājumi un finansējuma piesaistes problemātika;
4. atzinīgi vērtē Eiropas Savienības Padomes 2019. gada 21. maija secinājumus par ES makroreģionālo stratēģiju īstenošanu ⁽³⁾, kuros iesaistītās valstis ir aicinātas pastiprināt atbildību un politisko atbalstu valsts līmenī, vienlaikus veicinot vietējo un reģionālo ieinteresēto personu iesaisti, kā arī tiek uzsvērts, cik svarīgi ir turpināt makroreģionālās stratēģijas izmantot kā stratēģisku sistēmu, kas veicinātu saskaņotāku un sinerģiskāku ES politikas, programmu un fondu īstenošanu;
5. uzsver, ka daudzlīmeņu pārvaldībā būtiska ir ne tikai koordinācija makroreģionālajā un valstu līmenī, bet vēl būtiskāk ir tieši iesaistīt arī pilsētu un reģionu pārstāvjus;
6. atkārtoti uzsver, ka MRS ir patiesa un dziļi eiropiska redzējuma atspulgs ⁽⁴⁾, un atzinīgi vērtē EK ziņojumā pausto, ka MRS piedāvā spēcīgu potenciālu un unikālā un novatoriskā veidā veicina sadarbību gan ES iekšienē, gan ES un kaimiņvalstu starpā. Komiteja atkārtoti norāda: ES ir vajadzīgs teritoriālās attīstības redzējums ⁽⁵⁾, kas sniedzas pāri robežām;

⁽¹⁾ COM(2019) 21 final.

⁽²⁾ SWD(2019) 6 final.

⁽³⁾ <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-9895-2019-INIT/lv/pdf>

⁽⁴⁾ Eiropas Reģionu komitejas atzinums "Makroreģionālo stratēģiju īstenošana" (COR-2017-02554).

⁽⁵⁾ Eiropas Reģionu komitejas atzinums "Teritoriālais redzējums 2050. gadam: kādas perspektīvas?" (COR-2015-04285).

7. uzsver, ka Lisabonas līgumā noteiktais mērķis – ekonomiskā, sociālā un teritoriālā kohēzija – joprojām nav sasniegts. Ekonomiskā izaugsme un tās ietekme uz iedzīvotāju labklājības pieaugumu ļaus ES būt patiesi stiprai. MRS var sniegt būtisku ieguldījumu, lai, izmantojot visu eksistējošo ES pārvaldes līmeņu potenciālu ekonomiskās izaugsmes veicināšanā, saprātīgā laika posmā izlīdzinātu blakus esošajās teritorijās dzīvojošo cilvēku dzīves līmeni, tādējādi sekmējot arī ES pamatlīgumā noteikto kohēzijas nepieciešamību. Jebkura politikas dokumenta fokusā jābūt mūsu iedzīvotāju labklājības palielināšanai;
8. atkārtoti atzīmē, ka MRS ir kļuvis par lielisku augšupēju, teritoriālu koordinācijas instrumentu, ar ko efektīvāk izmantot makroreģionu kopējo potenciālu⁽⁶⁾. Tās sniedz iespējas patiesai daudzlīmeņu pārvaldībai, neveidojot jaunas birokrātiskās struktūras un vienlaikus mazinot plaisu starp ES un vietējās politikas veidošanu, tieši iesaistot pilsētu un reģionu pārstāvjus;
9. atzinīgi vērtē EK paveikto klasteru politikā un aicina daudz ciešāk sasaistīt klasteru politiku ar MRS. Tas sekmētu ekonomisko izaugsmi un veicinātu kohēzijas mērķu sasniegšanu, jo minētās politikas galvenais pamatojums ir palielināt reģionālās konkurētspējas priekšrocības. Klasteri jau šobrīd devuši reālu un ļoti pozitīvu ieguldījumu MRS ieviešanā. Piemēram, projekts *DanuBioValNet*⁽⁷⁾ Donavas reģionā veido jaunas vērtību ķēdes bioproduktiem. MRS stimulē klasteru veidošanos, bet nekādā veidā neierobežo to darbību MRS ģeogrāfiskās teritorijās;
10. norāda uz savu atzinumu "Makroreģionālo stratēģiju īstenošana"⁽⁸⁾, kurā Komiteja atbalstīja "triju jā" principu MRS darbības uzlabošanai: "jā" labākai sinerģijai ar finansēšanas instrumentiem, "jā" esošo struktūru labākai integrēšanai MRS un "jā" spēkā esošo noteikumu labākai īstenošanai. Komiteja pauz nožēlu, ka EK šo priekšlikumu nav ņēmusi vērā;
11. pilnībā atbalsta Eiropas Savienības stratēģijas Alpu reģionam prezidējošās valsts Itālijas viedokli par to, ka ES makroreģionālo stratēģiju iekļaušana kohēzijas politikas tiesiskajā regulējumā 2021.–2027. gadam būtu visām iesaistītajām pusēm izdevīgs solis, jo tas stiprinātu šīs stratēģijas un palīdzētu uzlabot Savienības teritoriālo kohēziju;
12. ir atvērta vairāku dalībvalstu un reģionu kopīgi izstrādātai un atbalstītai iniciatīvai par jaunu makroreģionālu stratēģiju, ar kuru tiktu risināti noteiktā ģeogrāfiskā apgabalā kopīgi problēmjautājumi. Vērtējot jaunas makroreģionālās stratēģijas izveidi, jāņem vērā, lai tā neapgrūtinātu esošo makroreģionālo stratēģiju spēju darboties;
13. atbalsta iniciatīvu izveidot ES stratēģiju Karpatu reģionam, kas veidotu pastāvīgu satvaru sadarbībai starp Karpatu valstīm, reģioniem un kopienām. Stratēģiskā dokumenta izveide Karpatu reģionam, no vienas puses, koncentrēsies uz problēmām, ar kurām saskaras makroreģions, un, no otras puses, radīs iespējas Karpatu reģiona valstu īpašajam kultūras un vides potenciālam. Šajā stratēģijā būtu jāuzsver daudzu vietējo un reģionālo, kā arī valsts un Eiropas līmeņa dalībnieku iesaiste šīs stratēģijas izstrādes procesā, kas cita starpā atspoguļojas Reģionu komitejas starpreģionālās grupas "Karpatu reģions" darbības;
14. atbalsta Atlantijas reģionu un valstu, kas šobrīd piedalās Atlantijas reģiona jūrlietu stratēģijā, pārdomas virzīties uz tādas makroreģionālās stratēģijas izveidi, kuras pamatā būtu vairākus gadu desmitus ilgstošā Atlantijas partneru līdzšinējā sadarbība. Makroreģionāla stratēģija Atlantijas reģionam papildinātu pašreizējo jūrlietu stratēģiju, piešķirot tai politisku dimensiju un daudzlīmeņu pārvaldības struktūru, kurā varētu iekļaut trešās valstis un reģionus. Tādējādi stratēģijas darbības joma tiktu paplašināta ar teritoriāliem jautājumiem un veicināta lielāka saskaņotība starp tematiskajām prioritātēm un pašreizējiem finanšu instrumentiem. Makroreģionālā stratēģija koncentrētos uz jūrlietu jomu, piemēram, okeāna enerģiju, ko Atlantijas reģiona ieinteresētās personas ierindojušas starp prioritātēm, un arī uz tādiem svarīgiem jautājumiem kā nodarbinātība un izglītība;

⁽⁶⁾ Eiropas Reģionu komitejas atzinums "Makroreģionālo stratēģiju īstenošana" (COR-2017-02554).

⁽⁷⁾ <http://www.interreg-danube.eu/approved-projects/danubiovalnet>

⁽⁸⁾ Eiropas Reģionu komitejas atzinums "Makroreģionālo stratēģiju īstenošana" (COR-2017-02554).

Finansēšana un pārvaldība

15. uzsver nepieciešamību turpināt integrēt MRS un ES nozaru politiku programmas – tādas kā “Apvārsnis 2020”, Erasmus+, “Radošā Eiropa”, Uzņēmumu konkurētspējas un mazo un vidējo uzņēmumu programma (COSME), LIFE, Eiropas infrastruktūras savienošanas instruments un ES Stratēģisko investīciju fonds, – nodrošinot sinerģiju kopīgo prioritāro problēmu risināšanai;

16. atzinīgi vērtē EK centienus ar priekšlikumu tiesību aktam par Eiropas teritoriālo sadarbību⁽⁹⁾ nodrošināt labāku sinerģiju ar Eiropas Reģionālās attīstības fonda līdzekļiem. Tomēr atzīmē, ka šie pielāgojumi attiecas tikai uz ļoti nelielu ES līdzekļu daļu;

17. piekrīt EK ieteikumam nodrošināt MRS minēto prioritāšu labāku saskaņošanu ar visiem ES fondiem, koordinējot par plānošanu atbildīgo valstu iestāžu un MRS galveno īstenotāju darbību pirms partnerības līgumu slēgšanas. MRS īstenošanā iesaistītajām valstīm un reģioniem augšupēji un kopīgi jāvienojas par šo stratēģiju prioritātēm;

18. aicina EK nodrošināt koordināciju ne tikai starp valstīm un katrā valstī, bet veidot koordināciju arī trešajā – ES līmenī. MRS attiecas uz daudzām politikas jomām, un to izstrāde nav saistīta tikai ar ES teritoriālās sadarbības politikas izstrādi. Tāpēc politikas stratēģijas, kas attiecas uz finansējumu MRS, nav savstarpēji saistītas. Lai nodrošinātu patiesu daudzlīmeņu pārvaldību, tā jāīsteno arī EK tiešās atbildības sfērās, nodrošinot dažādu EK ģenerāldirektorātu integrētu darbu katrā no MRS;

19. uzskata, ka valstu iestāžu tīkls, kas kopš 2016. gada pārvalda Eiropas Reģionālās attīstības fonda līdzekļu apguvi Baltijas jūras reģionā, ir labs augšupējas koordinācijas piemērs, kura izmantošanu citu nozaru politikā un ģeogrāfiskajās teritorijās varētu veicināt;

20. pilnībā piekrīt EK viedoklim, ka MRS sekmīga īstenošana atkarīga no dalībvalstu un reģionu ieinteresētības. Šo stratēģiju potenciālu nevar atrast un tās nevar efektīvi īstenot, ja dalībvalstīm un reģioniem netiek piešķirti vajadzīgie resursi, tostarp finanšu un cilvēkresursi;

21. uzsver, ka MRS, palīdzot koordinēt pastāvošo struktūru darbību un zinātību un tādā veidā paaugstinot pieejamo finanšu resursu izlietošanas efektivitāti, ir apliecinājušas savu nozīmi centienos veicināt un pilnveidot daudzlīmeņu pārvaldības principa ieviešanu ES projektu īstenošanā;

Apvienotās Karalistes izstāšanās no Eiropas Savienības

22. atkārtoti un it īpaši saistībā ar Apvienotās Karalistes izstāšanos no Eiropas Savienības pauž viedokli, ka MRS var sekmēt integrētu attīstību arī aiz ES robežām. Tāpēc ierosina apsvērt, kā minētās stratēģijas varētu veicināt Apvienotās Karalistes un ES turpmāko attiecību veidošanu, un aicina abas puses cieši iesaistīt vietējās un reģionālās pašvaldības šā jautājuma turpmākā apspriešanā;

23. atgādina, ka RK atzinusi, ka MRS, kas varētu iekļaut Apvienoto Karalisti un ES reģionus, būtu nozīmīgs veids, kas nākotnē nodrošinātu ilgtspējīgu vienotu plānošanu, koordinēšanu un sadarbību starp Apvienotās Karalistes un ES pilsētām un reģioniem. RK pieprasa aktīvi iesaistīt pilsētas un reģionus šādas sadarbības veidošanā;

Klasteri

24. norāda, ka pasaulē, kurā globālā konkurence vairs neizpaužas kā uzņēmumu, bet gan kā reģionu konkurence, klasteriem kā kompetences centriem ir liela nozīme centienos vairojot reģionu labklājību, uzlabot to konkurētspēju un veicināt to ekonomisko attīstību, tādējādi veicinot teritoriālo kohēziju;

⁽⁹⁾ Priekšlikuma Eiropas Parlamenta un Padomes regulai par īpašiem noteikumiem attiecībā uz Eiropas teritoriālās sadarbības mērķi (*Interreg*), kas saņem atbalstu no Eiropas Reģionālās attīstības fonda un ārējās finansēšanas instrumentiem, 15. panta 3. punkts, COM(2018) 374 final.

25. norāda, ka klasteri ir svarīgi inovācijas virzītājspēki, jo tie piesaista ieguldītāju un novatoru uzmanību un iesaista uzņēmumus, vietējās pārvaldes iestādes, pētniecības un apmācības iestādes. Uzsver, ka ir ļoti svarīgi klasterus iesaistīt pārdomātas specializācijas stratēģiju izstrādē, it īpaši Eiropas Komisijas atbalstītajās tematiskajās S3 platformās. Uz klasteriem balstīta pieeja var saņemt dabisku impulsu makroreģionālajās stratēģijās; norāda, ka ir svarīgi atbalstīt pārdomātas specializācijas stratēģiju efektīvu saskaņošanu ar reģionālo un valstu politiku, lai ar lielākas klasteru klātbūtnes palīdzību un lielāku sinerģiju piekļuvē finansējuma avotiem veicinātu efektīvu starpreģionālo sadarbību un līdz ar to – arī makroreģionālo stratēģiju pievienoto vērtību iesaistīto teritoriju harmoniskā attīstībā; atkārtoti uzsver, ka jānodrošina ilgtspējīgi finansējuma veidi, lai, starpreģionālā un transnacionālā sadarbībā īstenojot pārdomātas specializācijas stratēģijas, stiprinātu klasteru iniciatīvas;

26. norāda, ka klasteru sadarbība ir daudzsološs līdzeklis, ar ko stiprināt reģiona inovācijas iespējas, un tāpēc klasteru organizāciju pārrobežu vai reģionālajai sadarbībai būtu jāaptver ne tikai Eiropa, bet arī pasaule, par galamērķi izvirzot pasaules mēroga klasteru izveidi. MRS, kas vieno ES reģionus, dalībvalstis un nepieciešamības gadījumā arī trešās valstis, var būt piemērots satvars šādi sadarbībai;

27. vēlreiz norāda uz ES Padomes 2018. gada 12. marta secinājumiem, kuros aicināts turpināt attīstīt Eiropas klasteru politiku, lai veidotu saites starp reģionāliem klasteriem un izvērstu tos par Eiropas mēroga pasaules klases klasteriem, kuru pamatā ir lietpratīgas specializācijas principi, tādējādi atbalstot jaunu vērtības ķēžu radīšanu visā Eiropā. Tādēļ nākamajā *Interreg* budžetā būtu jānodrošina finansējums sadarbībai pārdomātas specializācijas jomā visā ES;

28. atzinīgi vērtē Eiropas Savienības Padomes 2019. gada 21. maija secinājumus par ES makroreģionālo stratēģiju īstenošanu ⁽¹⁰⁾, kuros aicināts izmantot saiknes starp pārdomātas specializācijas stratēģijām un klasteriem, lai makroreģionālajās stratēģijās labāk savienotu ekosistēmas, kā arī rūpniecības un inovācijas politiku;

29. tāpēc aicina EK izstrādāt pasākumus, kas turpinātu atbalstīt klasteru darbības un to sadarbības veicināšanu, jo īpaši, uzlabojot klasteru reģionālo dimensiju, un nodrošinātu ar teritoriālu un reģionālu pieeju īstenošanas klasteru politikas labāku saskaņotību un sinerģiju;

30. uzskata, ka MRS var veicināt tādas vides veidošanos, kurā klasteri var uzplaukt. Tādā veidā publiskās pārvaldes iestādēm, jo īpaši vietējām un reģionālajām pašvaldībām, universitātēm, pētniecības centriem un uzņēmumiem paveras iespējas rīkoties koordinēti. Pārrobežu klasteri pēc savas būtības veicina gan pārrobežu, gan nozaru sadarbību, vienojot dažādus partnerus;

31. aicina ES klasteru politikā vairāk atbalstīt pārrobežu sadarbību, piemēram, palīdzot organizēt klasteru (un to dalībnieku) starptautisko partneru meklēšanas pasākumus un piešķirot nelielu finansējumu klasteru sadarbības izmēģinājumiem un attīstībai. Šāda iecere, piemēram, sekmīgi tika īstenota ar Baltijas jūras reģiona projektu "Inovāciju ekspresis" ⁽¹¹⁾;

Donavas MRS

32. norāda, ka Donavas reģionā vērojamas lielas atšķirības inovācijas jomā, proti, daži reģioni ir to ES reģionu grupā, kuru darbības radītāji ir vislabākie, savukārt citi atpaliek. Atzīmē, ka atšķirību iemesls ir nevienādie pamatnosacījumi un plašais politikas pasākumu kopums pētniecības un ieguldījumu sektora pārvaldībai. Šajā saistībā aicina labāk koordinēt publiskos politikas pasākumus šajā jomā un veikt viedākus un mērķtiecīgākus ieguldījumus, tai skaitā no ES līmeņa programmām;

33. vērš uzmanību uz to, ka salīdzinoši straujā izaugsme mazo un vidējo uzņēmumu (MVU) sektorā ir viens no svarīgākajiem Donavas makroreģiona konkurētspējas faktoriem. Tā kā klasteru uzmanības centrā parasti ir MVU, savukārt starp reģiona sniegumu inovācijas jomā un reģiona konkurētspēju pastāv cieša un pozitīva saikne, šī varētu būt reģiona iespēja uzlabot savu konkurētspēju;

⁽¹⁰⁾ <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-9895-2019-INIT/lv/pdf>

⁽¹¹⁾ <http://www.bsr-stars.eu/innovation-express/>

34. uzskata, ka makroreģionu līmenī konkurētspējas uzlabošanai vajadzīga aktīvāka pieeja un ka jāpilnveido klasteru turpmākās attīstības satvars, lai gan jau patlaban tiek īstenoti vairāki daudzsoļoši makroreģionu projekti un iniciatīvas. Aicina EK un iestādes, kas īsteno MRS, ne tikai uzraudzīt un novērtēt šādu iniciatīvu īstenošanas gaitu un rezultātus, bet arī izdarīt secinājumus, apmainīties ar pieredzi un piedāvāt jaunus mehānismus, lai makroreģionu līmenī atbalstītu izaugsmi un konkurētspējas uzlabošanu;
35. aicina apsvērt iespēju izstrādāt Donavas makroreģiona pārdomātas specializācijas stratēģiju, kurā būtu jāņem vērā reģiona īpašās priekšrocības un vajadzības, piemēram, salīdzinoši strauja izaugsme MVU sektorā;
36. aicina uzsākt sistemātisku pieredzes, informācijas un datu apmaiņu ar citām makroreģionālajām stratēģijām, lai attīstītu makroreģionu konkurētspēju, galveno uzmanību pievēršot zaļajai ekonomikai, inovāciju sektoram un nodarbinātības iespēju radīšanai;
37. uzsver, ka klasteri ir arī būtiska daļa no "trīskāršās spirāles" modeļa, kas paredz universitāšu, publisko iestāžu un privātā sektora sadarbību. Tā kā tie ir tuvu vietējiem tirgiem un vietējām vajadzībām, tie ir piemērots instruments konkrētām vietām paredzētu politikas pasākumu un augšupējas pieejas principa īstenošanai;

Noslēguma secinājumi

38. uzsver, ka atbalstāma ir ikviena iniciatīva, kas stiprina Eiropas Savienības vienotību, sadarbību, integrāciju, drošību, sociālo vienlīdzību un patiesu kohēziju. MRS var sniegt būtisku ieguldījumu, lai saprātīgā laikā izlīdzinātu blakus esošajās teritorijās dzīvojošo cilvēku dzīves līmeni;
39. MRS atspoguļo dziļi eiropisku redzējumu, tām ir spēcīgs potenciāls, un tās novatoriskā veidā veicina sadarbību pēc būtības, lai sasniegtu kopīgus mērķus, kas svarīgi iedzīvotājiem neatkarīgi no valsts vai reģiona, kurā tie dzīvo;
40. MRS sniedz iespējas patiesai daudzlīmeņu pārvaldībai no vietējām pašvaldībām līdz pat EK, turklāt neveidojot jaunas birokrātiskās struktūras un mazinot plaisu starp ES un vietējā līmeņa politiku. Klasteru politikas mijiedarbība ar MRS var palīdzēt ātrāk sasniegt Lisabonas līgumā noteikto mērķi – ekonomisko, sociālo un teritoriālo kohēziju.

Briselē, 2019. gada 26. jūnijā

*Eiropas Reģionu komitejas
priekšsēdētājs*
Karl-Heinz LAMBERTZ

Eiropas Reģionu komitejas atzinums “Virzība uz efektīvāku un demokrātiskāku lēmumu pieņemšanu ES nodokļu politikā”

(2019/C 404/02)

Ziņotājs:	Christophe ROUILLON (FR/PSE), <i>Coulaines</i> mērs
Atsauces dokuments:	Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Eiropadomei un Padomei “Virzība uz efektīvāku un demokrātiskāku lēmumu pieņemšanu ES nodokļu politikā”, 2019. gada 15. janvāris COM(2019) 8 final

IETEIKUMI POLITIKAS JOMĀ

EIROPAS REĢIONU KOMITEJA

1. piekrist Komisijas viedoklim, ka globalizācija, digitalizācija un pakalpojumu ekonomikas attīstība ļoti dinamiski ietekmē nodokļu sistēmu;
2. atgādina, ka Komiteja jau agrāk ir mudinājusi Komisiju izmantot pārejas klauzulu, lai arī nodokļu jomā piemērotu kvalificēta vairākuma balsošanu ⁽¹⁾; šajā saistībā atzinīgi vērtē Eiropas Parlamenta 2019. gada 26. marta rezolūciju par finanšu noziegumiem, izvairīšanos no nodokļu maksāšanas un nodokļu apiešanu (TAX3 komitejas ziņojums), kurā Komisija aicināta vajadzības gadījumā izmantot LESD 116. pantā paredzēto procedūru;
3. uzsver, ka saskaņā ar LESD 4. panta 2. punktu iekšējais tirgus ir ES un dalībvalstu dalītās kompetences joma un LESD 113. pantā ir paredzēti mehānismi, kas paver iespēju saskaņot dalībvalstu nodokļu politikas tiesību aktus, lai nodrošinātu iekšējā tirgus darbību un nepieļautu konkurences izkropļošanu. Komiteja uzskata, ka līdztekus priekšlikumam ieviest balsošanu ar kvalificētu balsu vairākumu uz šāda pamata, kam saskaņā ar Komisijas apņemšanos nevajadzētu ietekmēt dalībvalstu prerogātas noteikt tiešo nodokļu likmes privātpersonām vai uzņēmumiem, ir plašāk jāiesaista Eiropas Parlaments, kā arī valstu un reģionālie parlamenti, jo dažiem reģioniem ir likumdošanas pilnvaras nodokļu politikas jomā;
4. atzīmē, ka Komisijas priekšlikuma mērķis nav piešķirt Eiropas Savienībai jaunas pilnvaras un tā nav arī ierosinājusi iejaukties dalībvalstu tiesībās noteikt fiziskām personām vai uzņēmumiem uzlikto tiešo nodokļu likmes;
5. atgādina, ka nodokļu jautājumos var īstenot ciešāku sadarbību (LESD 326.–334. pants), kas vismaz 9 dalībvalstīm paver iespēju vienoties par kopēju regulējumu, kā tas jau darīts saistībā ar finanšu darījuma nodokļa projektu. Taču, tā kā ciešāka sadarbība var veicināt iekšējā tirgus sadrumstalotību un galvenokārt balstīta uz starpvaldību pieeju, ciešākai sadarbībai vajadzētu būt galējam risinājumam, kad iestāžu ierastajā darbībā vairs nav iespējams rast citus risinājumus;
6. pauž gandarījumu par to, ka pašreizējā pilnvaru termiņā Komisija ir iesniegusi 26 tiesību aktu priekšlikumus ar mērķi pastiprināt cīņu pret finanšu noziegumiem un agresīvu nodokļu plānošanu ⁽²⁾, kā arī palielināt nodokļu iekasēšanas un taīsnīguma efektivitāti; uzsver, ka Padomē panākts zināms progress saistībā ar būtiskām uzņēmumu nodokļu reformas iniciatīvām, bet visas tomēr vēl nav pabeigtas;
7. norāda arī, ka dalībvalstu mazākums Padomē ir bloķējis arī citas, ar nodokļu apiešanu nesaistītas iniciatīvas, piemēram, 2011. gadā iesniegtos un Reģionu komitejas atbalstītos priekšlikumus par finanšu darījumu nodokli un digitālo pakalpojumu nodokli;

⁽¹⁾ Skatīt 2019. gada 6. februārī pieņemtās rezolūcijas par Eiropas Komisijas 2019. gada darba programmu (RESOL-VI/33) 6. punktu.

⁽²⁾ Eiropas Komisija definējusi, ka agresīva nodokļu plānošana ir “nodokļu sistēmas tehnisko aspektu vai neatbilstības starp divām vai vairākām nodokļu sistēmām izmantošana, lai samazinātu nodokļu saistības”.

https://ec.europa.eu/taxation_customs/sites/taxation/files/taxation_papers_71_atp_.pdf

Nodokļi un demokrātija Eiropas Savienībā

8. norāda, ka nodokļi ir nesaraunami saistīti ar demokrātiju, jo liberālās demokrātijas vēsture ir cieši saistīta ar centieniem panākt nodokļu maksātāju piekrišanu nodokļu resursu un izdevumu demokrātiskai kontrolei, kā to apliecina princips *No taxation without representation* (aplūkšana ar nodokļiem nav pieļaujama, nenodrošinot pārstāvību);

9. uzsver, ka vienā no nesenojām Eiropas barometra aptaujām ⁽³⁾ 75 % respondentu norādīja, ka, viņuprāt, cīņa pret nodokļu režīma ļaunprātīgu izmantošanu ir prioritāra ES rīcības joma; tādēļ uzskata, ka Komisija ir izvēlējusies piemērotu brīdi, lai publicētu savu priekšlikumu, kas papildinās demokrātiskas debātes pirms EP vēlēšanām; turklāt uzskata, ka pārskatāmāka un demokrātiskāka ES nodokļu politikas pārvaldība (*Take back control*) palīdzēs Eiropas Savienībai efektīvāk apkarot pret ES vērstu populismu;

10. norāda, ka starptautisku uzņēmumu īstenota nodokļu apiešana joprojām ir ES problēma, un uzskata, ka būtu jāuzlabo konkrētu gadījumu izmeklēšana, jo viena uzņēmuma pārkāpumi neraksturo visu pārējo uzņēmumu rīcību;

Nodokļu jomā piemērojamās vienprātības prasības izmaksas

11. uzsver, ka vienā un tajā pašā ekonomikas sistēmā ir jāatrod līdzsvars starp nodokļu konkurences regulējumu starp dalībvalstīm un dažkārt vienas dalībvalsts robežās un nepieciešamību nepieļaut vienas dalībvalsts fiskālās suverenitātes ietekmi uz otras dalībvalsts fiskālo suverenitāti, piemēram, tādēļ, ka nav noteikta attiecīgo nodokļu likmju maksimālā pieļaujamā novirze vai tiek izmantotas agresīvas nodokļu shēmas. Vienas dalībvalsts nodokļu nolēmumi var patiešām būtiski ietekmēt citu dalībvalstu ienākumus un rīcības brīvību politisku lēmumu pieņemšanā. Turklāt, jo mobilāka ir nodokļu bāze, jo ierobežotāka ir nacionālā fiskālā suverenitāte. Tāpēc RK uzskata, ka būtu vēlams runāt par "Eiropas līmeņi dalītu fiskālo suverenitāti";

12. konstatē, ka līdztekus Eiropas integrācijas progresam, kā arī būtiskām un straujām pārmaiņām ekonomikā integrācija kļūst nelīdzsvarota, jo Eiropas Savienībā ir brīva kapitāla un pakalpojumu aprīte, bet dalībvalstis neatkarīgi nosaka nodokļu noteikumus. Laikā, kad iekšējā tirgus attīstība galvenokārt bija saistīta ar preču tirdzniecību, nodokļu pārrobežu ietekme bija daudz mazāka nekā mūsdienās, kad uzņēmumi plaši izmanto nemateriālos aktīvus, datus un automatizāciju, kuru pievienoto vērtību ir grūti aprēķināt;

13. uzsver, ka ES un dalībvalstu līmeņi ir vajadzīgi kopīgi centieni, lai Savienības un dalībvalstu budžetu pasargātu no zaudējumiem, ko rada krāpšana nodokļu jomā un nesamaksātie nodokļi; norāda, ka tikai pilnībā un efektīvi iekasēti nodokļu ieņēmumi ļauj valstīm, vietējām un reģionālajām pašvaldībām un netieši Eiropas Savienībai sniegt arī kvalitatīvus un rentablus sabiedriskos pakalpojumus tādās jomās kā izmaksu ziņā pieejama izglītība, veselības aprūpe un mājoklis, drošība un noziedzības apkarošana, kā arī finansēt cīņu pret klimata pārmaiņām, dzimumu līdztiesības veicināšanu, sabiedrisko transportu un svarīgāko infrastruktūru virzībā uz ilgtspējīgas attīstības mērķu sasniegšanu; šādi centieni beigu beigās varētu samazināt kopējo nodokļu slogu Eiropas iedzīvotājiem un uzņēmumiem;

14. uzskata, ka vienprātība nodokļu jomā ir kavējusi arī citu Eiropas Savienības darbību īstenošanu, piemēram, tas attiecas gan uz klimata un enerģētikas politikas satvaru laikposmam līdz 2030. gadam, kurā paredzēta arī Enerģijas nodokļu direktīvas pārskatīšana ar mērķi iekļaut CO₂ emisijas degvielas nodokļi, gan arī uz aprītes ekonomiku un pašu resursu sistēmas reformu;

15. norāda, ka saskaņā ar neseno veikto pētījumu daudzās uzņēmumu īstenotās nodokļu apiešanas stratēģijas radījušas Savienībai ienākumu zaudējumus aptuveni 50–70 miljardu EUR apmērā (vienīgi zaudējumi, kas radušies peļņas novirzīšanas dēļ un kas veido vismaz 17 % no 2013. gadā iekasētā uzņēmumu ienākuma nodokļa), savukārt lielo starptautisko uzņēmumu īpašie nodokļu režīmi – ap 160–190 miljardiem EUR;

16. norāda, ka nodokļu apiešanas dēļ zaudējumi radušies arī vietējām un reģionālajām pašvaldībām, jo vietējos un reģionālos nodokļus iekasē uz valsts nodokļa bāzes, un ka lielākajā daļā dalībvalstu vietējās un reģionālās pašvaldības saņem daļu no valsts iekasētā uzņēmumu ienākuma nodokļa ieņēmumiem;

⁽³⁾ <http://www.europarl.europa.eu/news/lv/headlines/economy/20160707STO36204/cina-pret-krapsanos-nodoklu-joma-75-iedzivotaju-velas-lai-es-daritu-vairak>

17. uzsver, ka ES regulējums PVN jomā pieņemts 1993. gadā un bija paredzēts kā pagaidu regulējums. Vienprātības prasība padarīja neiespējamu jebkādu būtisku reformu, neraugoties uz jaunākajiem tehnoloģiskajiem sasniegumiem un tirgus pārmaiņām. Daudzos gadījumos dalībvalstis joprojām piemēro atšķirīgus noteikumus iekšzemes un pārrobežu darījumiem. RK uzsver, ka tas ir galvenais šķērslis vienotā tirgus izveides pabeigšanai un rada dārgas procedūras arvien lielākam skaitam Eiropas uzņēmumu, kuri darbojas pāri robežām. PVN noteikumu vienkāršošana un modernizācija Eiropas Savienībā samazinātu pārrobežu uzņēmumu administratīvās izmaksas, un uzņēmumi varētu kopumā ietaupīt 15 miljardus EUR gadā. Pašreizējā situācija īpaši nelabvēlīgi ietekmē MVU, kuriem nav pietiekamu finanšu resursu un cilvēkresursu, lai ievērotu juridiski sarežģītos nodokļu maksāšanas noteikumus;

18. uzskata, ka vienprātības prasības atcelšana nodokļu jomā ļautu Eiropas Savienībai aizstāvēt ne tikai Eiropas vismazākā kopsaucēja nostāju, bet arī izvirzīt tālejošākus mērķus starptautiskajās apspriedēs par nodokļu jautājumiem, konkrēti, ESAO darbā saistībā ar nodokļiem digitālajā ekonomikā un peļņas novirzīšanu (*BEPS*);

Par ceļvedi

19. atbalsta Komisijas ierosināto pakāpenisko pieeju un uzskata, ka šī pieeja būtu jāatbalsta Eiropas pusgadā un ar tās palīdzību būtu jārisina jautājumi, kas saistīti ar agresīvu nodokļu plānošanu;

20. vēlas, lai sākotnēji tiktu ieviesta kvalificēta vairākuma balsošana par iniciatīvām, kurām nav tiešas ietekmes uz dalībvalstu tiesībām, nodokļu bāzi vai likmēm, bet kuras ir nepieciešamas, lai uzlabotu dalībvalstu administratīvo sadarbību un savstarpējo palīdzību cīņā pret krāpšanu un izvairīšanos no nodokļu maksāšanas. RK arī vēlas, lai pirmajā posmā tiktu ietvertas iniciatīvas, kuru mērķis ir veicināt ES uzņēmumu nodokļu saistību izpildi;

21. vēlas noskaidrot, kāpēc Komisija ierosinājusi LESD 192. panta 2. punktā paredzēto īpašo pārejas klauzulu vides jomā izmantot tikai otrajā posmā, lai gan nodokļiem ir svarīga nozīme Eiropas Savienības ilgtspējīgas attīstības mērķu īstenošanā; tādēļ iesaka Eiropas Komisijai ierosināt pārejas klauzulas piemērošanu vides nodokļiem jau pirmajā posmā. Vajadzētu steidzami ieviest saskaņotu ES pieeju nodokļiem aviācijas nozarē, uz kuru pašlaik neattiecas neviens Eiropas nodokļu režīms, piemēram, attiecībā uz PVN ieviešanu aviobiļetēm un nodokļu uzlikšanu aviācijas degvielai.

Briselē, 2019. gada 26. jūnijā

*Eiropas Reģionu komitejas
priekšsēdētājs*
Karl-Heinz LAMBERTZ

Eiropas Reģionu komitejas atzinums “Vietējiem apstākļiem pielāgota ES rūpniecības politikas pieeja”

(2019/C 404/03)

Ziņotāja: Jeannette BALJEU (NL/ALDE)
Dienvidholandes provinces izpilddomes locekle

IETEIKUMI POLITIKAS JOMĀ

EIROPAS REĢIONU KOMITEJA

Ievads

1. uzsver, ka rūpniecība, ar ko saprot preču ražošanu un pakalpojumu sniegšanu, ir pamats inovatīvai, ilgtspējīgai un daudzveidīgai ekonomikai, kura spēj nodrošināt Eiropas konkurētspēju, kā arī kvalitatīvas darbvietas Eiropas Savienībā;
2. norāda uz savu pārliecību, ka Eiropas Komisijai un dalībvalstīm ir jāizmanto visas iespējas, kas ar ES līgumu paredzētas rūpniecības politikas jomā un noteiktas LESD 173. pantā, īpaši iespēja “(..) nākt klajā ar dažādiem lietišķiem ierosinājumiem, lai veicinātu [dalībvalstu] koordināciju [rūpniecības politikas jomā], jo īpaši iniciatīvām, kuru mērķis ir pamatnostādņu un rādītāju noteikšana, paraugprakses apmaiņas organizēšana un nepieciešamo faktoru sagatavošana periodiskai apsekošanai un izvērtēšanai” sadarbībā ar reģionālajām ieinteresētajām pusēm.
3. uzsver, ka rūpniecība ir ārkārtīgi svarīga gan Eiropas reģioniem un pilsētām, gan desmitiem miljonu darbvietai, ko tā rada, un pēc būtības tā darbojas globālā kontekstā, kurā tirdzniecība ir svarīgs izaugsmes virzītājspēks, kas rada gan ieguvumus, gan problēmas;
4. uzskata, ka būtu jāuzsver mazo un vidējo uzņēmumu īpašā nozīme vērtības radīšanā, kā arī inovācijas un nodarbinātības jomā. Jo īpaši mazie un vidējie uzņēmumi sevišķi ietekmē nozares spēju elastīgi pielāgoties jaunām prasībām, piemēram, saistībā ar globalizāciju vai digitalizāciju. ES rūpniecības stratēģijā jānodrošina piemērotas pieejas kā izveidot un radīt labvēlīgus apstākļus jo īpaši šiem uzņēmumiem;
5. uzskata, ka rūpniecības nozares uzdevumi un iespējas ir pielāgoties nākotnei un arī turpmāk sniegt būtisku ieguldījumu labklājības un nodarbinātības nodrošināšanā, kā arī nodrošināt ilgtspējīgu attīstību un izveidot oglekļa dioksīda ziņā neitrālu aprites ekonomiku;
6. uzsver, ka ir vajadzīgi ieguldījumi inovatīvās un jaunās tehnoloģijās un digitalizācijā, oglekļa ziņā neitrālā aprites ekonomikā un ar to saistītajās prasmēs visos Eiropas reģionos, lai palielinātu Eiropas priekšrocības konkurētspējas ziņā;
7. tādēļ uzsver: lai ātri reaģētu uz pārmaiņām ekonomikā un rūpniecībā un saglabātu konkurētspēju pasaules līmenī, Eiropas rūpniecības nozarei ir vajadzīgs stratēģisks redzējums, kura pamatā ir vietējiem apstākļiem pielāgota pieeja;
8. uzskata, ka ir vajadzīga saskaņota Eiropas pieeja, lai nodrošinātu, ka Eiropas rūpniecības nozare spēj darboties globālās konkurences apstākļos, un ka šai pieejai būtu jākoncentrējas arī uz tiesiskā regulējuma un standartu konsekves uzlabošanu, pārņēmīga un nevajadzīga regulatīvā un administratīvā sloga novēršanu, Eiropas mēroga sadarbības un partnerību veicināšanu, konkurētspējīgu enerģijas izmaksu nodrošināšanu un piemērotu tirdzniecības aizsardzības instrumentu nodrošināšanu gan tradicionālajās nozarēs, piemēram, tērauda un tekstila nozarē, ķīmiskajā rūpniecībā, lauksaimniecībā un kuģniecībā, gan arī jaunajās nozarēs. Piemēram, lai aizsargātu Eiropas tērauda rūpniecību, ir steidzami jāievieš muitas tarifs attiecībā uz tērauda ražojumiem;

9. uzskata, ka rūpniecības politikas uzdevums ir nodrošināt veicinošu satvaru, kas ļautu rūpniecībai palielināt savu konkurētspēju, apvienojot horizontālu pieeju un vietējiem apstākļiem pielāgotu starpnozaru pieeju, kā arī vajadzības gadījumā veicot uz konkrētu nozari orientētus, mērķtiecīgus pasākumus visā vērtību ķēdē;

10. atzinīgi vērtē Komisijas paziņojumu "Investīcijas gudrā, novatoriskā un ilgtspējīgā rūpniecībā. Atjauninātā ES rūpniecības politikas stratēģija" ⁽¹⁾ un tajā likto uzsvāru uz partnerību ar dalībvalstīm, reģioniem, pilsētām un privāto sektoru, un minēto paziņojumu uzskata par svarīgu pasākumu virzībā uz instrumentu, kas Eiropā stimulē rūpniecības nozares konkurētspēju un inovāciju; atzinīgi vērtē Eiropas Komisijas priekšlikumu attiecībā uz kohēzijas politiku pēc 2020. gada, jo tas koncentrēts uz reģionālo ekosistēmu sadarbības stiprināšanu visās Eiropas daļās, kā arī starptautiskās un rūpniecības dimensijas stiprināšanu pārdomātas specializācijas jomā;

11. konstatē, ka Eiropas rūpniecība būtu jāatbalsta gan ar pasākumiem un darbībām, kas ir saistītas ar ekonomiku, gan ar tādām, kas nav saistītas ar ekonomiku, piemēram, attiecībā uz pēdējām izmantojot izglītības un apmācības politiku vai inovācijas un pētniecības veicināšanas politiku;

12. atzinīgi vērtē Komisijas iniciatīvu izveidot Apaļā galda augsta līmeņa diskusijas "Rūpniecība 2030", kurās Reģionu komitejai ir novērotājas statuss ⁽²⁾;

13. atzinīgi vērtē Eiropas Komisijas, Eiropas Parlamenta un Padomes aicinājumus turpināt attīstīt visaptverošu ES rūpniecības stratēģiju, kas vērsta uz 2030. gadu un pēc tā, tajā iekļaujot arī vidēja termiņa līdz ilgtermiņa stratēģiskos mērķus un rādītājus rūpniecības nozarei, un kas jāpapildina ar rīcības plānu, kurā iekļauti konkrēti pasākumi;

14. uzsver nepieciešamību pēc daudzlīmeņu pārvaldības pieejas, kuras pamatā ir partnerība un dialogs ar dalībvalstīm, vietējām un reģionālajām pašvaldībām un ieinteresētajām personām ⁽³⁾;

15. aicina šajā stratēģijā, ievērojot subsidiaritātes principu, iekļaut spēcīgu teritoriālo dimensiju; pauž gatavību atbalstīt Padomi un tās prezidentūru, lai izstrādātu vietējiem apstākļiem pielāgotāku rūpniecības politikas stratēģiju;

16. uzskata: lai saskaņā ar pasaules tirdzniecības politiku un daudzpusējo vienošanos nodrošinātu vienlīdzīgu konkurences apstākļus starptautiskā līmenī, ES rūpniecības stratēģijā būtu jāiekļauj arī detalizēta un uz pierādījumiem balstīta ES noteikumu pārskatīšana attiecībā uz valsts atbalstu un uzņēmumu apvienošanās kontroli. Vienlaikus šajā stratēģijā būtu jāņem vērā arī valsts atbalsta un uzņēmumu apvienošanās radītais ieguldījums un inovācijas potenciāls;

17. atzinīgi vērtē Eiropas Politiskās stratēģijas centra dokumentu ⁽⁴⁾, kurā ierosināts rast jaunu līdzsvaru starp Eiropas tirgus atvērību un aizsardzību, lai radītu vienlīdzīgākus konkurences apstākļus, vienlaikus stiprinot rūpniecības inovāciju un ražīgumu Eiropas Savienībā;

18. uzskata: lai sasniegtu mērķus, kas minēti Parīzes nolīgumā, ar ko reaģē uz klimata pārmaiņu radītajiem apdraudējumiem ⁽⁵⁾, rūpniecības nozarei būs jāīsteno tālejošas pārmaiņas un vienlaikus jānodrošina konkurētspējas saglabāšana. Ņemot vērā gan rūpniecības nozari, gan sabiedrību ietekmējošās pārveides apmēru, ir vajadzīga steidzama rīcība, kopīgs redzējums un integrēti risinājumi, kuros iesaistītas visas ieinteresētās personas un visi politiskie līmeņi, jo tikai daudzlīmeņu pieeja var garantēt, ka tāda tvēruma politisko lēmumu pieņemšanā iesaistās ieinteresētie dalībnieki;

19. atbalsta taisnīga vienotā tirgus politiku, ko Eiropas Komisija saista ar ES rūpniecības politiku un kas saskaņā ar Eiropas sociālo tiesību pīlāru reaģē uz pārmaiņām darba vidē;

1. nostādne. Lai Eiropas rūpniecība būtu konkurētspējīga, ir vajadzīga kombinēta pieeja, kur vietējiem apstākļiem pielāgota reģionālā politika mijiedarbojas ar reģionu sadarbību.

20. uzsver, ka reģionu konkurētspējas priekšrocības ir cieši saistītas ar vietējām nozarēm, ģeogrāfiskajiem faktoriem, reģionālajām rūpnieciskās inovācijas ekosistēmām, profesionālās un augstākās izglītības iestādēm, kā arī pieejamo darbaspēku un speciālajām zināšanām;

⁽¹⁾ COM(2017) 479 final

⁽²⁾ Komisijas 2017. gada 15. decembra Lēmums C(2017) 8565, ar ko izveido Apaļā galda augsta līmeņa diskusijas "Rūpniecība 2030".

⁽³⁾ Secinājumi par atjaunoto ES rūpniecības politikas stratēģiju, Konkurētspējas padome, 2017. gada 30. novembris (705/17).

⁽⁴⁾ "Jauna ES rūpniecības politika pēc *Siemens-Alstom*: rast jaunu līdzsvaru starp atvērību un aizsardzību", Eiropas Komisija, 2019. gada marts.

⁽⁵⁾ Apvienoto Nāciju Organizācija, 2015. gads.

21. uzsver, lai reģionos attīstītu vietējās rūpniecības nozares un vērtību ķēdes, svarīga nozīme ir Eiropas primāro un otrreizējo izejvielu izpētei, iegūšanai un izmantošanai. Tāpēc, veidojot ilgtspējīgu konkrētiem apstākļiem pielāgotu pieeju, ir jāņem vērā atbilstošās reģionālās īpatnības un attīstības potenciāls, kā arī iespējas veidot sinerģiju;

22. uzskata, ka vietējiem apstākļiem pielāgotas pieejas pamatā vajadzētu būt uzņēmējdarbības un inovācijas ekosistēmu potenciālam, lai veicinātu rūpniecības modernizāciju un reģionālajā, vietējā, pilsētas vai pārrobežu līmenī izstrādātu teritoriālās stratēģijas, kas sekmē inovāciju un nodrošina teritoriālo piemērotību;

23. atzīmē: lai to paveiktu, ir vajadzīgi labi funkcionējoši sadarbības tīkli, piemēram, makroreģionālo stratēģiju ietvaros izveidoti tīkli, un kopas, kurās iesaistīti nozīmīgākie partneri; uzsver arī, ka ir būtiski izvērst šo tīklu un kopu starpreģionālo sadarbību, lai attīstītu sinerģiju, pieredzes apmaiņu, mācīšanos no līdzbiedriem un sasniegtu kritisko masu tādā jomā kā kolektīvie ieguldījumi, kuru mērķis ir izvērst inovāciju rūpniecības vērtības ķēdēs visā Eiropā; šāda pieeja var tikt veiksmīgi īstenota tikai tad, ja notiek digitalizācija un informācijas apmaiņa;

24. uzsver, ka reģionālās un vietējās pašvaldības, kā arī citas organizācijas ir ļoti svarīgas, lai aktīvi veidotu nepieciešamās starpreģionālās un pārrobežu attiecības;

25. uzsver, ka ilgtspējīgai reģionu sadarbībai vajadzētu būt plašākai par *ad hoc* iniciatīvām un tai ir vajadzīga uz ilgtermiņa saistībām balstīta strukturāla sadarbības sistēma, kuras pamatā ir pašreizējo pārdomātas specializācijas stratēģiju ietvaros paveiktais darbs saistībā ar turpmākajiem starpreģionālajiem ieguldījumiem inovācijā;

26. konstatē, ka izšķiroša nozīme ir informācijai par reģionālajām darbībām inovācijas jomā, pastāvošajām iespējām (piem., infrastruktūra, speciālās zināšanas) un aprites ekonomikas potenciālu. Rīcībā esošie dati bieži vien ir sadrumstaloti un fragmentēti, un tas kavē to lietderīgu izmantošanu reģionos; tādēļ mudina Eiropas Komisiju apkopot uzticamus datus un šajā sakarā ņemt vērā vietējo un reģionālo skatījumu uz ES rūpniecības stratēģiju;

27. ņemot vērā atjauninātu vietējiem apstākļiem pielāgotu pieeju, kas ierosināta Eiropas Komisijas priekšlikumos par kohēzijas politiku pēc 2020. gada, iesaka Komisijai pastiprināt atbalstu starpreģionālai un pārrobežu sadarbībai, arī pašreizējo iniciatīvu ietvaros, piemēram, saistībā ar iniciatīvu *Vanguard* vai tematiskām pārdomātas specializācijas partnerībām, kurās iesaistās arvien vairāk reģionu;

28. runājot par plānošanas periodu laikposmam pēc 2020. gada, saistībā ar starpreģionāliem ieguldījumiem inovācijā aicina pastiprināt ES atbalstu reģionālajām ekosistēmām un kopām, izmantojot pārdomātas specializācijas pieeju un paplašinot un izvērstot esošās iniciatīvas, piemēram, pārdomātas specializācijas platformu rūpniecības modernizācijai un izmēģinājuma iniciatīvu reģioniem, kuros noris rūpniecības restrukturizācija; turklāt uzskata, ka ir svarīgi izstrādāt instrumentus, kas ļautu ciešā sadarbībā ar reģioniem un pārdomātas specializācijas partnerībām īstenot kopīgus starpreģionālus projektus, kuru mērķis ir veikt investīcijas rūpniecībā;

29. uzsver, ka pārdomātas specializācijas tematiskās platformas būtu pienācīgi jāfinansē, jo reģioniem ne vienmēr ir nepieciešamie resursi, lai nodrošinātu pienācīgu līdzdalību tajās;

30. aicina Komisiju pilnveidot starpniecības instrumentus, ar kuriem apzināt un aktīvi veicināt sadarbību pārdomātas specializācijas stratēģiju jomā ar nolūku sekmēt pastāvīgu procesu, kas reģioniem ļauj noteikt tās prioritārās jomas, kurās sadarbība ir izšķiroša, lai saglabātu Eiropas vadošās pozīcijas;

31. iesaka Komisijai visos reģionos veicināt rūpniecisko inovāciju, kas balstīta uz pārdomātas specializācijas stratēģijām, un šim nolūkam sekmēt īpašas atbalsta shēmas, kuras labi attīstītiem reģioniem dod iespēju konkrētu projektu īstenošanai sadarboties ar mazāk attīstītiem reģioniem, iegūstot savstarpējas priekšrocības, kā arī īstenot attīstīto reģionu sadarbības projektus un attiecīgus savstarpēji izdevīgus projektus starp mazāk attīstītiem reģioniem;

2. nostādne. Tā kā nozīmīgu sabiedrības problēmu risināšanā bieži vien ir vajadzīga Eiropas reģionu savstarpēja sadarbība, reģionālajām pašvaldībām ir būtiska nozīme uz konkrētiem uzdevumiem orientētu iniciatīvu un nozaru politikas īstenošanā.

32. uzskata, ka uz konkrētiem uzdevumiem vērstu politikas pieeju var izmantot kā instrumentu, lai risinātu sabiedrības galvenās problēmas un atbalstītu daudzliemeņu pārvaldības pieeju, kurā pārdomātas specializācijas koncepcija var palīdzēt reģionālās programmas un ieguldījumus saskaņot ar ES prioritātēm;

33. uzsver: lai risinātu sabiedrības problēmas, ir vajadzīgi turpmāki ieguldījumi pētniecībā un inovācijā ar mērķi atbalstīt rūpniecisko izcilību un izmantot jaunas iespējas, un šajā atklāšanas procesā būtu jāatbalsta eksperimenti un riska uzņemšanās; Komiteja mudina rūpniecībā atvieglot inovācijas un jauno tehnoloģiju izplatīšanu;

34. uzsver, ka reģioniem ir svarīga loma reģionālās inovācijas ekosistēmas savienošanā, attīstīšanā un atbalstīšanā; tie palīdz apzināt pieejamās iespējas un iesaistīt dažādas ieinteresēto personu grupas, lai izstrādātu patiesu un uz pieprasījumu orientētu sadarbīgu pieeju, ko izmantot rūpniecības nozares mērķu noteikšanā. Tādēļ Komiteja aicina uz konkrētiem uzdevumiem vērstas pieejas pārvaldībā nodrošināt reģionu pārstāvību, tostarp partnerībās un uzdevumu padomēs;

35. iesaka Komisijai gādāt par to, lai, veidojot uz uzdevumiem orientētu politiku, tiktu izvirzīti skaidri vidēja termiņa un ilgtermiņa mērķi un to sasniegšanai izstrādāti politikas pasākumi, kurus praksē realizē, izmantojot strukturālos un investīciju fondus, programmu "Apvārsnis Eiropa" un programmu "Digitālā Eiropa";

36. iesaka vietējām un reģionālajām pašvaldībām aktīvi censties uzņemties vadību dažu šo uzdevumu izpildē un nodrošināt starpreģionālu pieeju. Tas ir jāasakaņo un jāatvieglo ar pieejamajiem Eiropas instrumentiem; tādēļ aicina Eiropas Komisiju nodrošināt reģionālo ieinteresēto personu aktīvu iesaisti jaunās programmas "Apvārsnis Eiropa" uzdevumu pārvaldībā;

37. lai veicinātu starpreģionālo sadarbību, aicina Komisiju pēc IPCEI⁽⁶⁾ parauga, tikai mazākā mērogā, stimulēt izmēģinājuma projektus tādu reģionu kopās, kas atbalsta eksperimentus;

3. nostādne. Reģionālajām un vietējām pašvaldībām būtu jārikojas, lai nodrošinātu prasmju pieejamību ar mērķi atbalstīt rūpniecības restrukturizāciju; šajā nolūkā jāveicina izglītības iestāžu un rūpniecības sadarbība, to atbalstot ar Eiropas stratēģiju.

38. konstatē, ka, ņemot vērā strauji mainīgo rūpniecības pārveidi, enerģētikas pārkārtošanu, digitalizāciju un aprites ekonomiku, ir vajadzīgs attīstīt jaunas starpdisciplināras prasmes;

39. atzinīgi vērtē centienus koordinēt dažādus instrumentus Eiropas līmenī, kā tas redzams jaunajā Prasmju programmā Eiropai, Digitālās izglītības rīcības plānā un Digitālo prasmju stratēģijā;

40. uzsver, ka ir steidzami jāprognozē, jāatbalsta un jāveicina pašreizējā darbaspēka prasmju pastāvīga pilnveide, pārkvalifikācija un prasmju pielāgošana, jo īpaši attiecībā uz digitālajām prasmēm;

41. atzīst, ka Eiropas rūpniecības darbaspēku veido liels skaits cilvēku, kas ieguvuši arodizglītību;

42. atbalsta viedokli, ka rūpniecības pārveides sniegtie ieguvumi ir jāpopularizē un tiem, kuriem draud zaudējumi, ir jānodod iespējas pielāgoties, un šī pielāgošanās ir jāatbalsta; šajā sakarībā uzskata, ka politikas iniciatīvās lielāka prioritāte jāpiešķir mūžizglītības iespēju nodrošināšanai mazkvalificētiem darba ņēmējiem, lai viņiem nodrošinātu taisnīgu piekļuvi jaunajām tehnoloģiskajām prasmēm, kas vajadzīgas rūpniecībā;

43. uzsver, ka ir svarīgi visās rūpniecības nozarēs aktīvi attīstīt visu speciālistu profesionālās prasmes visā darba dzīves laikā, tādēļ RK ierosina, sadarbojoties ar darba devējiem un izglītības iestādēm, izstrādāt visā Eiropā izmantojamas efektīvas koncepcijas, kā dalīties ar jaunām zināšanām, atjaunināt prasmes un attīstīt individuālās spējas;

⁽⁶⁾ Important projects of common European interest (svarīgi projekti visas Eiropas interesēs).

44. tādēļ uzskata: lai nodrošinātu Eiropas rūpniecības konkurētspēju, ir būtiski ar prasmēm saistītajā politikā piemērot Eiropas mēroga pieeju un ir vajadzīgi daudz apjomīgāki ieguldījumi cilvēkkapitālā, izglītības un profesionālās apmācības sistēmās un mūžizglītībā, kā arī pašā rūpniecībā;

45. uzskata, ka būtu jāturpina atbalstīt izglītību uzņēmējdarbības jomā, uzņēmējdarbības prasmju veicināšanu, mācīšanos no līdzbiedriem un paraugprakses apmaiņu, lai rūpniecības nozares dalībnieki varētu pielāgoties jaunajiem uzņēmējdarbības modeļiem un efektīvi sadarboties konkurētspējīgā Eiropas vērtību ķēdē;

46. iesaka Eiropas Komisijai stiprināt starpreģionālas izglītības programmas, piemēram, *Erasmus+*, uzsvāru liekot uz profesionālo apmācību un paverot iespējas talantīgiem cilvēkiem pārvietoties visā Eiropā;

47. prasa, lai atbildīgās iestādes nodrošinātu elastīgus resursus pārkvalifikācijai reģionālajā, nevis nozaru līmenī, un atkārtoti aicina Kopīgo noteikumu regulā (KNR) par kopīgiem noteikumiem attiecībā uz kohēzijas politiku laikposmam pēc 2021. gada iekļaut ESF+, lai nodrošinātu, ka visas prasības par partnerības principu un reģionālā līmeņa iesaistīšanu var tikt piemērotas ESF+ programmu izstrādei;

48. iesaka reģionālajām un vietējām pašvaldībām sadarboties kopējo izglītības un pētniecības programmu ietvaros, lai īstenotu kopīgas ES prioritātes attiecībā uz prasmēm un atbalstītu starpreģionālas mācīšanās iespējas;

4. nostādne. Eiropas rūpniecības nozarei un valdībām ir jāuzņemas vadība un jāsteno pasākumi virzībai uz ilgtspējīgāku attīstību.

49. uzskata, ka Eiropas Savienība ieņem pasaulē vadošo pozīciju pārejā uz oglekļa emisiju ziņā neitrālu aprites ekonomiku. Tādēļ Eiropas rūpniecībai ir jāuzņemas vadošā loma klimata pārmaiņu mazināšanā, Parīzes nolīguma mērķu sasniegšanā, resursu saglabāšanā, vides degradācijas novēršanā un pasākumos, kuru mērķis ir ņemt vērā izmainījušās patērētāju vēlnes zaļajā ekonomikā;

50. uzsver, ka, uzņēmumos nodrošinot pāreju uz ilgtspējīgākiem un resursu izmantošanas ziņā efektīvākiem uzņēmējdarbības modeļiem, varēs palīdzēt videi un radīsies konkurences priekšrocības, tādējādi veicinot inovāciju un radot jaunas darba vietas un uzņēmējdarbības iespējas;

51. uzsver, ka ir būtiski informēt nozares un iedzīvotājus par priekšrocībām, ko sniedz tādas jaunas koncepcijas kā aprites ekonomika, oglekļa ziņā neitrāla un sadarbspēja ekonomika. Lai šīs jaunās koncepcijas īstenotu, ir vajadzīgs mainīt attieksmi gan patērētājiem – piemēram, lai virzītos uz atkārtotu izmantošanu un pārstrādi –, gan rūpniecībai, kam ilgtermiņa stratēģiskās plānošanas ietvaros pakāpeniski jāpielāgojas jaunām prasībām;

52. uzskata: lai pārietu uz ilgtspējīgu rūpniecības nozari, Eiropai ir jāizmanto vadošā pozīcija visās nozarēs un jāpārvar pieaugoša globālā konkurence ekoloģiskās ražošanas, bioekonomikas un tīras enerģijas tehnoloģiju jomā;

53. norāda, ka reģionu pāreja uz oglekļa ziņā neitrālu aprites ekonomiku ir ilgtermiņa projekts, kas var būt veiksmīgs tikai tad, ja piemēro pakāpenisku pieeju – un dažos gadījumos radikālu atjaunināšanu –, kuras pamatā ir īstenojami starpposma mērķi, kas neuzliek pārmērīgu slogu iedzīvotājiem un tādām nozarēm automobiļu rūpniecība; īpaša uzmanība būtu jāpievērš to lauku kopienu izturētspējas stiprināšanai, kurām ekonomikas pārmaiņu dēļ draud atpalcība;

54. uzsver, ka ir jāpārvar būtiski šķēršļi, tostarp tas, ka trūkst patiesu tirgus signālu un stimulu izstrādāt aprites ekonomikai atbilstošus produktus, uzņēmumiem ir augstas izmaksas par restruktūrizāciju, pastāv regulatīvie šķēršļi, patērētājiem nav atbilstošas informācijas un otrreizējo izejvielu tirgi darbojas slikti;

55. uzskata, ka Eiropas mēroga un reģionu sadarbībai ir svarīga nozīme, lai palīdzētu reģioniem izstrādāt stratēģisku pieeju, kura dod iespēju realizēt uz aprites principu orientētas un oglekļa ziņā neitrālas ekonomikas potenciālu;

56. atbalsta ideju par stratēģiska publiskā iepirkuma izmantošanu kā instrumentu inovācijas veicināšanai, kā to 2015. gadā atzinusi Eiropas Komisija rīcības plānā pārejai uz aprites ekonomiku (7) un attiecīgajās publiskā iepirkuma direktīvās, taču uzskata, ka noteikumu sarežģītība bieži vien ir iemesls, kas reģionālās un vietējās pašvaldības attur uzņemties risku;

57. iesaka reģionālajām un vietējām pašvaldībām pieņemt daudznozaru un starpnozaru ekonomiskās attīstības perspektīvu, kas nosaka, ka atkritumu apsaimniekošana un vides pārvaldība ir iekļauta integrētā aprites ekonomikas pieejā;

58. aicina reģionus un pilsētas pilnībā izmantot laikposmam pēc 2020. gada plānotās kohēzijas politikas sniegtās iespējas, lai izvērstu novatoriskus risinājumus gan attiecībā uz pāreju klimata jomā, gan pāreju uz aprites ekonomiku;

59. aicina īstenot holistisku, koordinētu daudzlīmeņu pārvaldības pieeju, lai nodrošinātu nepieciešamo saskaņotību starp dažādiem politikas instrumentiem un rīcību dažādos līmeņos. Pārejā uz mazoglekļa aprites ekonomiku būtu jāņem vērā visa vērtību ķēde un ražošanas nozare kopumā, kā arī mazie un vidējie uzņēmumi un jaunuzņēmumi;

60. aicina Komisiju arī turpmāk atbalstīt kopīgu stratēģiju izstrādi konkrētās jomās, piemēram, ūdeņraža un sintētisko degvielu jomā, un atbalstīt tirgus pielāgošanos ilgtspējīgākām tehnoloģijām;

5. nostādne. Lai veicinātu jaunu tehnoloģiju izmantošanu rūpniecībā, izšķiroša nozīme ir uz inovācijām orientētām stratēģiskām publiskā un privātā sektora partnerībām.

61. norāda, ka inovācija ir sarežģīts process, it īpaši jaunizveidotu uzņēmumu un MVU gadījumā, jo jaunu tehnoloģiju ieviešana bieži vien ir saistīta ar lieliem ieguldījumiem un tai ir nepieciešamas specializētas zināšanas, un uzsver, ka Eiropā nozarēs un reģionos joprojām pastāv atšķirības digitālās pārejas ziņā;

62. uzskata, ka pētniecības organizāciju, reģionālās pašpārvaldes iestāžu un rūpniecības nozaru sadarbība ir svarīga rūpniecības inovāciju novērtēšanai;

63. atzinīgi vērtē digitālās inovācijas centrus, Eiropas Komisijas laboratorijas un tehnoloģiju infrastruktūru, kas kalpo kā piemēri stratēģiskām, uz inovāciju orientētām publiskā un privātā sektora partnerībām;

64. atbalsta laikposmam pēc 2020. gada paredzēto pārdomātas specializācijas stratēģiju koncentrēšanos uz šķēršļiem, kas kavē jaunu ideju izplatīšanu uzņēmumu vidū;

65. atbalsta Eiropas Savienības digitālās inovācijas centrus (281 centrs), kas ir programmas "Digitālā Eiropa" daļa un kuru mērķis ir uzlabot reģionu savstarpējo sadarbību;

66. uzsver: lai nodrošinātu, ka rūpniecība var viegli piekļūt esošajām augstajām tehnoloģijām un infrastruktūrai visā Eiropā, starp šīm publiskā un privātā sektora partnerībām būtu jāizveido Eiropas Savienības līmeņa sadarbība, kā arī šie resursi būtu jāpadara redzamāki un jānodrošina to iekļaušanai nepieciešamie ekonomiskie līdzekļi;

67. uzskata, ka turklāt ir vajadzīga saskaņota vispārējā stratēģija, kā arī stratēģija reģionālās sadarbības uzlabošanai darbības aspektā;

68. uzsver: lai palielinātu digitālās inovācijas centru ietekmi, digitālās inovācijas centriem nav jābūt atsevišķām iestādēm, kas darbojas izolēti un konkurē ar citām, bet jāveido mezgļpunkts tīklā, kura koordinēšanā var piedalīties vairākas ieinteresētās puses, piemēram, augstskolas, pētniecības centri, inovācijas centri u. c.;

69. iesaka turpmākajā programmā "Digitālā Eiropa" reģionālās pašvaldības iesaistīt Eiropas digitālās inovācijas centru atlasē un to darbības nodrošināšanā;

(7) "Noslēgt aprites loku – ES rīcības plāns pārejai uz aprites ekonomiku" (COM(2015) 614).

70. vietējām un reģionālajām pašvaldībām iesaka veicināt ilgtspēju un inovāciju, izmantojot publiskos iepirkumus, atbalstot viedās pilsētas un citas attiecīgās iniciatīvas, kā arī izveidojot saiknes starp dažādiem tirgus dalībniekiem, kas pārstāv rūpniecību, kā arī pētniecības un izglītības iestādes;

71. iesaka reģionus iesaistīt iniciatīvās, kuru mērķis ir izstrādāt pieeju, pamatojoties uz kuru veido ilgtspējīgu sadarbību starp publiskā un privātā sektora partnerībām citās jomās, kas nav digitalizācija (ieskaitot citas eksperimentālas un testēšanas iekārtas). Šajā procesā būtu jāizveido visaptverošs pārskats par darbībām reģionos un novērtējums par to savstarpējo papildināmību;

72. uzsver, ka ir jāizstrādā visaptveroša stratēģija, lai apkopotu, sistematizētu un izplatītu informāciju par pieejamo infrastruktūru un inovācijas iespējām visā Eiropā;

73. uzsver, ka Eiropas rūpniecības politikā palielinās mākslīgā intelekta nozīme un Eiropas Savienībai šajā jomā ir vadošā loma, jo Eiropas Savienībā atrodas 32 % no visām mākslīgā intelekta pētniecības iestādēm pasaulē; šajā sakarā atgādina par savu nostāju, kas attiecībā uz mākslīgo intelektu pausta 2019. gada 6. februāra atzinumā, un atbalsta arī Eiropas Parlamenta ieteikumus ⁽⁸⁾;

74. atzinīgi vērtē Eiropadomes aicinājumu Komisijai līdz 2019. gada beigām iesniegt ilgtermiņa redzējumu ar konkrētiem pasākumiem attiecībā uz ES rūpniecības nākotni.

Briselē 2019. gada 26. jūnijā

*Eiropas Reģionu komitejas
priekšsēdētājs*
Karl-Heinz LAMBERTZ

⁽⁸⁾ Eiropas Parlamenta 2019. gada 12. februāra rezolūcija par visaptverošu Eiropas rūpniecības politiku attiecībā uz mākslīgo intelektu un robotiku (2018/2088(INI)).

Eiropas Reģionu komitejas atzinums “Ilgtspējīgas attīstības mērķi (IAM): pamats ES ilgtermiņa stratēģijai ilgtspējīgas Eiropas veidošanai līdz 2030. gadam”

(2019/C 404/04)

Ziņotājs:	Arnoldas ABRAMAVIČIUS (LT/PPE) Zarasu rajona pašvaldības padomes loceklis
Atsauces dokuments:	Komisijas paziņojums “Pārdomu dokuments. Ceļā uz ilgtspējīgu Eiropu 2030. gadā” (COM(2019) 22 final)

IETEIKUMI POLITIKAS JOMĀ

EIROPAS REĢIONU KOMITEJA

1. atzinīgi vērtē ES pārdomu dokumentu “Ceļā uz ilgtspējīgu Eiropu 2030. gadā” un aicina Eiropas Komisiju un Eiropadomi savā politiskajā darba kārtībā atzīt Ilgtspējīgas attīstības programmas (2030) un tās 17 ilgtspējīgas attīstības mērķu (IAM) īstenošanu kā svarīgu prioritāti un nākamajā ES stratēģiskajā plānā 2019.–2024. gadam un turpmāk to izvirzīt par visaptverošu mērķi. Komiteja rēķinās ar to, ka jaunā Eiropas Komisija sagatavos ceļu rīcībai ES mēroga ilgtspējīgas attīstības stratēģijas un īstenošanas plāna veidā, kā jau aicināts Eiropadomes 2018. gada 18. oktobra secinājumos;

2. piekrīt tam, ka IAM ir definēti visaptveroši, proti, kā politikas rīcības pamats, kas ļauj risināt mūsu daudzveidīgās problēmas – saimnieciskās, sociālās, ekoloģiskās, ar pārvaldību saistītās un ārējās problēmas –, un uzstāj, ka visām iesaistītajām pusēm ir vajadzīga vienota izpratne par ilgtspējīgu attīstību un IAM to pilnīgai īstenošanai ar mērķi nodrošināt iedzīvotāju un nākamo paaudžu labklājību. Pirmām kārtām ir paredzēts mazināt nabadzību un nevienlīdzību: nevienu neatstāt novārtā, pasaulē nodrošināt mieru, radīt un vairo labklājību uz mūsu planētas;

3. uzsver, ka 17 IAM ir vispārēji un nedalāmi mērķi un ka to īstenošanas progress pamatnosacījums ir politikas un rīcības saskaņotība;

No pārdomām līdz rīcībai

4. uzskata, ka, apsverot Eiropas Komisijas ierosinātos trīs scenārijus, kuru mērķis ir veicināt debates par ES turpmākajiem pasākumiem saistībā ar 2030. gada programmas īstenošanu, 1. scenārijs ir vienīgais variants, kas pievēršas gan ES iekšējai un ārējai darbībai, gan aptver visas politikas jomas;

5. uzskata, ka, ņemot vērā IAM sarežģītību, kā arī RK un ESAO aptauju par vietējā un reģionālā līmeņa rīcību ilgtspējīgas attīstības mērķu jomā ⁽¹⁾, steidzami ir vajadzīga visaptveroša ES stratēģija, lai starp visiem pārvaldes līmeņiem koordinētu īstenošanu atbilstīgi konkrētam periodam izvirzītiem mērķiem un konkrētiem rezultātiem, kas jāsasniedz līdz 2030. gadam, un ir vajadzīgi arī uzraudzības un pārskatīšanas mehānismi, kas sekmētu 1. scenārija īstenošanu;

6. uzsver, ka IAM īstenošanas mērķi un ar to saistītās politikas stratēģijas būtu jānosaka, izmantojot gan augšupēju, gan lejupēju pieeju, iesaistot visus pārvaldes līmeņus un attiecīgās ieinteresētās personas un izvirzot valsts un reģionālajā līmenī atšķirīgus mērķus. Šai stratēģijai, kas vērsta uz ilgtspējīgas Eiropas izveidošanu līdz 2030. gadam, būtu jāturpina pašreizējā stratēģija “Eiropa 2020”;

7. uzstāj, ka ES iestādēm un dalībvalstīm būtu nekavējoties jāpaātrina sava darbība attiecībā uz IAM un šie mērķi jāņem vērā visos politikas pasākumos, kas uzskaitīti 2. scenārijā;

⁽¹⁾ Uz aptaujas jautājumiem tika saņemtas vairāk nekā 400 atbildes. Rezultāti un plašāka informācija ir pieejama vietnē https://cor.europa.eu/en/news/Pages/SDGs_survey.aspx.

8. uzsver, ka ir vajadzīga ārējā darbība, kas izklāstīta 3. scenārijā. Tomēr koncentrēšanās tikai uz ārējo darbību ne tikai kaitētu ES ticamībai starptautiskā līmenī, bet arī neatzītu, ka ES un tās dalībvalstis ne tuvu nav sasniegušas visus IAM, un kavētu progresu to sasniegšanā Eiropas Savienībā;

9. uzsver, ka visos līmeņos, proti, Eiropas, valstu, reģionālajā un vietējā līmenī, jāiegulda lielāki centieni IAM īstenošanai;

Reģionu un pilsētu iesaiste

10. uzsver: lai sasniegtu mērķi, proti, nevienu neatstātu novārtā, visos pārvaldes līmeņos jānodrošina horizontāla integrācija un jāizstrādā savstarpēji papildinoši un saskaņoti (teritoriālās) politikas pasākumi. Komiteja aicina izveidot mehānismu, lai pārskatītu sasniegto, noteiktu galvenos uzdevumus saistībā ar ilgtspējīgas attīstības mērķu īstenošanu vietējā līmenī un nodrošinātu resursu efektīvu izmantošanu;

11. norāda: lai īstenotu 65 % no 169 mērķiem, kas veido 17 IAM, ir nepieciešama reģionu un pilsētu būtiska iesaiste IAM īstenošanā un pārraudzībā⁽²⁾. Pilsētas un reģioni, būdami ne tikai īstenoātāji, bet arī politikas veidotāji iedzīvotājiem, uzņēmumiem un vietējām kopienām vistuvākajā līmenī, pielāgo ilgtspējīgas attīstības mērķus vietējiem apstākļiem. Arī RK un ESAO aptaujas rezultāti apstiprina pilsētu un reģionu iesaistīšanos, jo 59 % no respondentiem piedalās IAM īstenošanā. Daudzas Eiropas pilsētas un reģioni, kas pirmie⁽³⁾ uzsāka šo IAM lokalizēšanu, apliecināja, ka reģioniem un pilsētām ir svarīga nozīme, lai efektīvi un ātri īstenotu ilgtspējīgas attīstības mērķus;

12. uzsver, ka svarīga loma ir tādām daudzsoļām celmlaužu iniciatīvām kā ESAO iniciatīva "Pilsētas un reģioni – ilgtspējīgas attīstības mērķiem" un ANO iniciatīva "25 + 5 IAM: pilsētu līderības platforma", kas brīvprātīgiem reģioniem un pilsētām palīdz IAM pielāgot vietējiem apstākļiem; ANO iniciatīvas gadījumā paredzēts tos sasniegt piecus gadus pirms 2030. gada;

13. pamatojoties uz savu pētījumu par teritoriālo pieeju IAM kontekstā⁽⁴⁾, uzsver, ka ir svarīgi pilnveidot reģionu un pilsētu spēju un prasmes lokalizēt IAM un uzlabot pašreizējo iniciatīvu atpazīstamību, kā arī veicināt to, ka reģioni un pilsētas vairāk izmanto ES Strukturālo reformu atbalsta dienestu⁽⁵⁾, kura mērķiem vajadzētu būt saskaņotiem ar IAM;

14. aņņemas atbalstīt IAM lokalizācijas un teritorializācijas procesu un novērst darba dublēšanos, veicinot partnerību ar starptautiskām⁽⁶⁾ un Eiropas apvienībām⁽⁷⁾;

15. uzsver, ka Eiropas Komisijai un Reģionu komitejai kopā ar citām Eiropas organizācijām ir būtiska nozīme, lai visā ES veicinātu salīdzinošu izvērtēšanu, apmaiņu, sadarbību un savstarpēju mācīšanos starp reģioniem un pilsētām;

16. aicina pilnībā atzīt reģionu lomu IAM lokalizēšanā Eiropas Savienībā. Vietējām un reģionālajām pašvaldībām ir būtiska nozīme vērtību stiprināšanā un sociālo attiecību veidošanā, un tādēļ ir skaidrs, ka tās ir jāiesaista visas ES ilgtspējīgas attīstības veidošanā;

17. vērš uzmanību uz to, ka ES teritorija ir ļoti diferencēta attīstības, demogrāfijas, ražošanas struktūras un industrializācijas līmeņa ziņā, un tāpēc ir vajadzīga elastīga un vietējiem apstākļiem pielāgota pieeja mazāk attīstītiem, perifēriem vai salu reģioniem, kā arī reģioniem, kurus skar enerģētikas pārkārtošana;

18. atbalsta to, ka ir izveidota Eiropas reģionu IAM īstenošanas prakses kopiena, ko vada *nrg4SD* tīkls;

19. uzsver to, ka pasaulē, kā arī ES dalībvalstīs un starp tām pastāv ekonomiskā, sociālā un teritoriālā plaša. Lai gan ar urbanizāciju saistītās problēmas ir risinātas 11. ilgtspējīgas attīstības mērķa kontekstā, mums jānodrošina līdzsvarota reģionālā attīstība Eiropas Savienībā, lai gādātu par to, ka neviens un neviena teritorija nepaliek novārtā;

⁽²⁾ ANO ilgtspējīgas attīstības risinājumu tīkls (2016), *Getting Started with the SDGs in Cities. A Guide for Stakeholders* (Sākt IAM īstenošanu pilsētās. Ceļvedis ieinteresētajām personām); <http://unsdsn.org/wp-content/uploads/2016/07/9.1.8.-Cities-SDG-Guide.pdf>

⁽³⁾ Piemēram, Basku zeme, Ālandu Salas, Espo, Ģente, Utrehta un Ziemeļreina-Vestfālene.

⁽⁴⁾ RK uzdevumā veikts pētījums "Teritoriāla pieeja IAM īstenošanai Eiropas Savienībā – Eiropas Reģionu komitejas loma" (2019).

⁽⁵⁾ Eiropas Reģionu komitejas atzinums "Reformu atbalsta programma un Eiropas Investīciju stabilizācijas funkcija" (2018/3764, 12. punkts, ziņotāja: *Olga Zrihen* (BE/PSE)).

⁽⁶⁾ Piemēram, tādām organizācijām kā ESAO, apvienība "Vietējās pašvaldības – ilgtspējai" (ICLEI), Apvienoto Nāciju Organizācijas Attīstības programmas (UNDP) iniciatīva ART un ANO Iedzīvotāju apmetņu programma un tādām apvienībām kā reģionālo pašvaldību tīkls ilgtspējīgas attīstības jomā (*nrg4SD*), Pilsētu un vietējo pašvaldību apvienība (UCLG) vai Globālā darba grupa.

⁽⁷⁾ Piemēram, Eiropas Pašvaldību un reģionu padome (CEMR), *Eurocities*, Eiropas Perifēro piejūras reģionu konference (CPMR), Eiropas ilgtspējīgas attīstības tīkls (ESDN), Eiropas Vides un ilgtspējīgas attīstības konsultatīvās padomes (EEAC) tīkls.

20. uzsver, ka ir svarīgi nodrošināt vietējo, reģionālo, valsts un ES fondu – gan publiskā, gan privātā sektora – efektīvu sinerģiju un integrāciju, kā arī publiskā un privātā sektora sadarbību saistībā ar stratēģisko attīstību un ieguldījumiem IAM mērķu sasniegšanā līdz 2030. gadam;

21. uzsver, ka kohēzijas politika ir galvenais ES ieguldījumu instruments, kas reģioniem un pilsētām ļauj īstenot IAM un nodrošināt ekonomisko, sociālo un teritoriālo attīstību savā teritorijā; tādēļ prasa gādāt par to, lai nākamais ES kohēzijas politikas finansējums (2021–2027) arī turpmāk būtu pieejams visiem reģioniem, kas, pamatojoties uz juridiski saistošu Eiropas rīcības kodeksu attiecībā uz partnerību, veicinātu visu iedzīvotāju līdzdalību. Turpmākajā ES kohēzijas politikā mērķiem vajadzētu būt labāk saskaņotiem ar IAM, lai varētu labāk īstenot un saskaņot pasākumus;

22. uzsver: lai arī ilgtspējīgas attīstības mērķos ir iekļauts pilsētvides mērķis (11. IAM), nav īpaša reģionālā mērķa un reģionālā attīstība ir minēta vienīgi netiešā veidā sadaļā par zemes izmantošanu. Tāpēc kohēzijas politikas un IAM cieša saskaņošana nozīmē, ka jaunais ES kohēzijas politikas finansējums ir vērsts uz visiem ar teritoriālo dimensiju saistītiem ilgtspējīgas attīstības mērķiem, nevis tikai uz 11. IAM;

23. norāda uz Eiropas pilsētprogrammas modeli, kas ļauj veicināt visu pārvaldes līmeņu dialogu par pilsētu ilgtspējīgu attīstību. Šis process varētu būt iedvesmas avots, veidojot nākamās ES stratēģiskās programmas (2019–2024) pārvaldības struktūru, lai ES varētu efektīvāk risināt problēmas, kas saistītas ar IAM sasniegšanu;

24. uzsver potenciālu, kas piemīt RK priekšlikumam par to ⁽⁸⁾, ka turpmākajai kohēzijas politikai pēc 2020. gada būtu jāpalīdz reģioniem un pilsētām lokalizēt IAM un pilsētu ilgtspējīgas attīstības stratēģiju īstenošanu pielāgot vietējiem apstākļiem;

25. uzsver ES finanšu instrumentu, kas paredzēti lauksaimniecībai, pētniecībai un inovācijai, un Eiropas Stratēģisko investīciju fonda (ESIF) nozīmību un norāda uz iespējamo sinerģiju, ko varētu radīt to un kohēzijas līdzekļu kopīga izmantošana visaptverošai ilgtspējīgas attīstības mērķu sasniegšanai;

Visu ieinteresēto personu iesaiste

26. uzsver, ka, ņemot vērā IAM transformējošo raksturu, visām sabiedrības un ekonomikas aprindām ir jābūt atbildīgām par IAM; uzsver, ka privātajam sektoram un ekonomikas dalībniekiem ir liela nozīme IAM īstenošanā un sasniegšanā līdz 2030. gadam;

27. atgādina, ka IAM uzmanības centrā ir cilvēki un ka partnerība, līdzdalība un iespēju nodrošināšana ir ilgtspējīgas attīstības pamatvērtības. Visu vecumu iedzīvotājus, pilsonisko sabiedrību visā tās daudzveidībā, akadēmiskās aprindas, publiskās struktūras un privāto sektoru ir nepieciešams iesaistīt daudzu ieinteresēto personu dialogos, lai kopīgi noteiktu un kopīgi izstrādātu risinājumus IAM sasniegšanai un vienlaikus panāktu pareizo līdzsvaru neizbēgamos kompromisos;

28. uzsver augšupēju kustību, labvēlīgu apstākļu un uzņēmējdarbības gara izšķirošo nozīmi pilsētās un reģionos IAM mērķu un pārdomātas, ilgtspējīgas un iekļaujošas izaugsmes sasniegšanā;

29. mudina īstenot daudzpusējus informatīvos pasākumus par ilgtspējīgas attīstības priekšrocībām, lai tādējādi katrā vecuma grupā un ilgtermiņā veidotu atbilstošu sabiedrisko attieksmi;

ES pārvaldība ilgtspējīgas attīstības mērķu sasniegšanai

30. aicina jauno Eiropas Komisiju uzņemties vadošo lomu daudzlīmeņu, daudzu ieinteresēto personu un starpnozaru pārvaldības izveidē, kā daļu no 1. scenārija, un likt integrēt visus IAM aspektus visās ES politikas jomās, vienlaikus nodrošinot politikas saskaņotību starp dažādām nozarēm un visos politikas veidošanas posmos iesaistot visus pārvaldes līmeņus un ieinteresētās personas, tostarp iedzīvotājus;

31. uzsver mācīšanās nozīmi, jo politiskā vadība ir ārkārtīgi svarīga, un norāda, ka gan politiķiem, gan pārvaldes iestādēm ir vajadzīga apmācība un iesaistīšanās IAM īstenošanā un ka katrai ES iestādei ir jāintegrē ilgtspējīgas attīstības mērķi savā pārvaldībā;

⁽⁸⁾ Eiropas Reģionu komitejas atzinums par turpmāko Eiropas Reģionālās attīstības fonda un Kohēzijas fondu laikposmam pēc 2020. gada.

32. iesaka nākamajam Eiropas Komisijas priekšsēdētājam(-ai) sava biroja pakļautībā izveidot īpašu grupu, kas sadarbotos ar visiem komisāriem un izvērtētu visu politisko priekšlikumu atbilstību IAM. Tai būtu jānorāda uz iespējamiem konfliktiem un nepieciešamiem kompromisiem, un tā būtu atbildīga par IAM iekļaušanu visās ES politikas jomās. Tas nozīmētu labu koordinēšanu starp ģenerāldirektorātiem;
33. mudina nākamo Eiropas Komisijas priekšsēdētāju savā runā par stāvokli Savienībā reizi gadā Eiropas Parlamentam un Vispārējo lietu padomei ziņot par IAM īstenošanu;
34. mudina Padomi veicināt IAM īstenošanu un sekmēt savstarpēju mācīšanos valsts līmenī, Vispārējo lietu padomē apspriežot brīvprātīgos valstu pārskatus pirms to iesniegšanas ANO augsta līmeņa politiskajos forumos;
35. aicina Eiropas Parlamentu, kas ir viens no likumdevējiem, visos attiecīgajos tā politiskajos dokumentos iekļaut IAM un visas komitejas iesaistīt ar IAM īstenošanu saistīto jautājumu risināšanā; aicina dažādās tā komitejās iecelt pastāvīgos referentus IAM jautājumos;
36. aņemmas strādāt integrēti un saskaņoti attiecībā uz IAM un tos ņemt vērā visās RK komisijās un atzinumos;
37. ierosina sadarboties ar Komisiju un citiem partneriem, lai uzraudzītu IAM īstenošanu vietējā/reģionālajā līmenī; atzinīgi vērtē IAM īstenošanā ieinteresēto personu daudzpusējo platformu, ko Eiropas Komisija izveidojusi saskaņā ar atvērtas un līdzdalību veicinošas pārvaldības principu; pārliecinoši atbalsta tās darba turpināšanu, lai reģionus, pilsētas, pilsonisko sabiedrību, akadēmiskās aprindas un uzņēmējus iesaistītu iekļaujošā dialogā par ilgtspēju un raišītu atbildību par IAM īstenošanu;
38. atzinīgi vērtē to, ka Eiropas Komisija pārdomu dokumentā ir iekļāvusi platformas ieteikumus;
39. cer, ka platforma būs pastāvīga padomdevēja struktūra ES lēmumu pieņemējiem (Eiropas Komisijai, Padomei un Eiropas Parlamentam) attiecībā uz visaptverošu stratēģiju virzībā uz ilgtspējīgu Eiropu 2030. gadā un ka tā konsultēs jaunos Eiropas komisārus un Eiropas Parlamenta deputātus par IAM;
40. aicina ES daudzpusējās ieinteresēto personu platformas darbā regulāri iesaistīt Eiropas, valsts un zemāko līmeņu platformas, lai uzlabotu tās darbību un pārstāvību;
41. aicina visas ES iestādes, tostarp Eiropas Komisiju, Padomi, Eiropas Parlamentu, kā arī Eiropas Reģionu komiteju un Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju, iesaistīties regulārā iestāžu dialogā par ilgtspējīgas attīstības mērķiem, lai atbilstīgi 17. IAM nodrošinātu politikas saskaņotību;

IAM iekļaušana visās ES politikas jomās

42. mudina Eiropas Komisiju izmantot labāka regulējuma pamatnostādnes kā instrumentu, kas palīdz izstrādāt tiesību aktus, ņemot vērā visus IAM aspektus. Minētajās pamatnostādnes būtu skaidri jānorāda visi mainīgie, kas jāņem vērā, lai piemērotu ilgtspējīgu pieeju;
43. uzskata, ka kompromisi starp dažādiem IAM aspektiem būs neizbēgami, un aicina veikt sistemātiskus *ex ante* ietekmes novērtējumus, lai apzinātu iespējamās sinerģijas un konfliktus, kā arī lai, ņemot vērā tūlītējo un ilgtermiņa ietekmi, pārredzami izvērtētu kompromisus. Teritoriālās ietekmes novērtējums, kā arī līdzdalību veicinošas debātes ar iedzīvotājiem un ieinteresētajām personām vietējā un reģionālajā līmenī būs noderīgas, lai nodrošinātu lēmumu atzišanu par pieņemamiem un labas politikas veidošanu;
44. rādot piemēru citām iestādēm un organizācijām, Reģionu komiteja aņemmas rīkot ikgadējas konferences, kurās tiks prezentēta vietējā un reģionālā pieredze un laba prakse;

45. aicina visas ES iestādes un dalībvalstis saskaņot Eiropas pusgadu ar ilgtspējīgas attīstības mērķiem un nākamo ES stratēģiju attiecībā uz ilgtspējīgu Eiropu 2030. gadā. Daudzgaļu pamatnostādņēm būtu jānodrošina, ka Eiropas pusgads stiprina ES stratēģiju un kļūst par IAM koordinācijas un īstenošanas instrumentu un ka tādejādi Gada izaugsmes pētījums kļūst par “Gada ilgtspējīgas attīstības pētījumu”;

46. aicina izstrādāt daudzgaļu apsekojumu par ES ilgtspējīgu attīstību, lai valstīs tiktu uzsākts daudzgaļu cikls ieteikumu pārskatīšanai un ziņošanai par tiem. Apsekojumā būtu jāizvērtē, kā tiek īstenota ES stratēģija un dalībvalstu rīcības plāni attiecībā uz ilgtspējīgu attīstību. Tas nodrošinātu pamatu ES valstu brīvprātīgo pārskatu sagatavošanai ANO kontekstā;

47. prasa nodrošināt tādu ilgtspējīga Eiropas pusgada pārvaldību, kurā Komisija iesaista visus attiecīgos Komisijas dienestus un izvairās no iniciatīvu veidošanas norobežotās apakšstrukturās;

48. atkārtoti prasa gādāt par to, lai Eiropas pusgada pārvaldība būtu balstīta uz partnerības un daudzlīmeņu pārvaldības principu un ikgadējā cikla sākumā tajā tiktu iesaistīti ES reģioni un pilsētas kā pilntiesīgi partneri atbilstīgi rīcības kodeksam ⁽⁹⁾ ⁽¹⁰⁾;

49. aicina ES iestādes izmantot ES budžetu, lai iekļautu IAM visās politikas jomās, proti, apturētu fosilā kurināmā subsidēšanu un pastiprinātu ilgtspējas kritēriju nozīmi publiskajā iepirkumā;

50. atkārtoti norāda uz nepieciešamību uzraudzīt IAM īstenošanu un aicina vismaz NUTS2 līmenī un, ja tas ir nepieciešams, līdz pat vietējam līmenim diferencēt datus, lai izstrādātu labāku politiku gadījumos, kad vidējais valsts rādītājs ir maldinošs;

51. atkārtoti norāda ⁽¹¹⁾ uz nepieciešamību neaprobežojoties tikai ar tādu rādītāju kā IKP un izmantot papildu rādītājus, kas pēc būtības nav tīri ekonomiski rādītāji, bet atspoguļo ilgtspējīgas attīstības mērķu transformatīvo raksturu, un kas, vismaz izmantojot sadalītus datus, atspoguļo progresu ilgtspējīgas attīstības mērķu sasniegšanā NUTS2 līmenī;

52. norāda, ka progresīvie reģioni un pilsētas izstrādā savus rādītājus un vāc datus partnerībā ar vietējiem dalībniekiem, tostarp privāto sektoru. Vietējo rādītāju izstrāde paver labas iespējas veicināt līdzdalību un ieinteresētību. Tomēr 40 % no RK un ESAO aptaujas respondentiem neizmanto nekādus rādītājus. ES rādītājus nevar izmantot, jo, lai tos izmantotu vietējā līmenī, ir vajadzīgi NUTS2 līmenī pieejamie dati;

53. iesaka ES Kopīgajam pētniecības centram (JRC) izveidot pilsētvides IAM datu platformu, kas izstrādātu Eiropas rokasgrāmatu pilsētām, kas brīvprātīgi īsteno IAM; norāda arī uz darbu, ko veic Pasaules Pilsētu datu padome (*World Council City Data*), kas izstrādā ISO standartus viedu un izturētspējīgu pilsētu rādītājiem, un vērš uzmanību uz darbu, kuru veic ESAO, izstrādājot vizualizācijas rīku, kas oficiālos rādītājus ļauj kombinēt ar vietējā un reģionālajā līmenī izveidotajiem tā, lai ņemtu vērā reģionālās atšķirības;

54. aicina Eurostat ikgadējā uzraudzības ziņojumā minēt šo darbu un gūtos panākumus un ņemt vērā arī kvalitatīvos datus. RK ir gatava sadarboties un veicināt sadarbību ar minētajiem partneriem, lai uzraudzītu IAM īstenošanu vietējā/reģionālajā līmenī;

55. atkārtoti norāda, ka daudzi reģioni un pilsētas izvirzās un kļūst par līderiem šajā pārejā, izmantojot veiksmīgas augšupējas iniciatīvas, piemēram, Pilsētas mēru pakta klimata un enerģētikas jomā un RK vēstniekus, kas darbojas šajā virzienā. Šādas augšupējas kustības var dot jaunu impulsu un veicināt spēcīgu soli ceļā uz ilgtspējīgas attīstības mērķu īstenošanu;

IAM ārējā dimensija

56. uzstāj, ka Eiropas Savienībai ir jāņem vērā IAM īstenošanas ārējā dimensija, tostarp ES iekšpolitikas, piemēram, KLP vai tirdzniecības politikas, ārējā ietekme. Iekšējā un ārējā dimensija nav nošķiramas, un ilgtspējīgas attīstības interesēs ir būtiski nodrošināt politikas saskaņotību;

⁽⁹⁾ Eiropas Reģionu komitejas atzinums “Eiropas pusgada pārvaldības uzlabošana. Rīcības kodekss vietējo un reģionālo pašvaldību līdzdalībai” (COR 2016/5386).

⁽¹⁰⁾ Eiropas Reģionu komitejas atzinums “Eiropas pusgads un kohēzijas politika: strukturālo reformu pielāgošana ilgtermiņa ieguldījumiem” (COR 2018/5504).

⁽¹¹⁾ Eiropas Reģionu komitejas atzinums “Teritoriālās attīstības rādītāji – IKP un ne tikai”, kas pieņemts 2016. gada 11. februārī.

57. prasa veidot partnerību starp ES, valsts, reģionālo un vietējo līmeni, lai, sadarbojoties attīstības jomā, palīdzētu īstenot IAM;
58. lai pārliecinātos, ka tiek ievērots tiesiskums un cilvēktiesības un ka tiek īstenota aprītes ekonomikas prakse un novērsta pārmērīga resursu izmantošana, prasa labāk uzraudzīt globālo piegādes ķēžu lomu;
59. uzsver, ka būtiska nozīme ir decentralizētai sadarbībai un tādām RK iniciatīvām kā Eiropas Komisijas un RK forums "Pilsētas un reģioni attīstības sadarbībai", kurš 2019. gada februārī pievērsās ilgtspējīgām pilsētu partnerībām, pulcēja vairāk nekā 500 dalībnieku no vairāk nekā 80 valstīm un izstrādāja konkrētus politikas ieteikumus ilgtspējīgas attīstības veicināšanai, izmantojot reģionālās un vietējās partnerības, vai Nikosijas iniciatīva Lībijas pašvaldību atbalstam. Šīs RK iniciatīvas apliecina, ka ES atbalsts nedrīkst būt vērsts tikai uz liela mēroga partnerības projektiem starp lielām pilsētām, bet tam jābūt vienlīdz pieejamam arī dažāda lieluma decentralizētas sadarbības iniciatīvām, kurās iesaistīti dažādi teritoriju veidi;
60. ir norūpējies par to, ka Eiropas Komisijas priekšlikumā par jauno kaimiņattiecību, attīstības sadarbības un starptautiskās sadarbības instrumentu (NDICI) nav iekļauta tematiskā finansējuma pozīcija, kas paredzēta vietējo pašvaldību atbalstam;
61. aicina Eiropas Komisiju sniegt atbalstu, lai jaunattīstības valstīs ekonomiskajā un sociālajā ziņā integrētu jauniešus, sievietes un personas, kas zaudējušas saikni ar dzimto zemi. Pateicoties partnerībai decentralizētas sadarbības jomā, migrāciju kā draudu var pārveidot migrācijā kā iespējā, jo īpaši ņemot vērā to, ka reģioniem un pilsētām ir svarīga loma migrantu integrēšanā uzņēmējvalsts sabiedrībā;

ES politikas pasākumi

62. atbalsta pārdomu dokumentā pausto secinājumu un priekšlikumu, ka jāturpina pirmām kārtām darbs pie četriem politikas kopumiem un četriem horizontālajiem faktoriem, tomēr vēlas norādīt uz šādiem papildu apsvērumiem:
63. uzsver, ka līdztekus līdzekļu palielinājumam līdz 25 %, kas ierosināts klimata pārmaiņu integrācijas mērķa sasniegšanai, jaunajā DFS būtu jāpiešķir atbilstīgi finanšu līdzekļi ilgtspējīgai attīstībai un arī jāgādā, ka finansējuma trūkums neapdraud IAM sasniegšanu;
64. uzsver, ka steidzami ir jāpieņem stratēģijas un jānosaka pasākumi virzībai uz resursefektīvu aprītes ekonomiku, vienlaikus bez turpmākas kavēšanās īstenojot Parīzes nolīgumu;
65. uzsver, ka īpašā atzinumā ⁽¹²⁾ RK dziļāk analizē ANO izvirzīto ilgtspējīgas attīstības mērķu, ekoloģiskās pārejas un Parīzes nolīguma par klimata pārmaiņām saiknes. Minētajā atzinumā būs izklāstīts ES pilsētu un reģionu stratēģiskais viedoklis par to, kā panākt pāreju uz resursu izmantošanas ziņā efektīvu, mazoglekļa, klimatneitrālu un bioloģiski daudzveidīgu ekonomiku;
66. uzsver, ka ilgtspējīgs patēriņš un ražošana nozīmē arī neatjaunojamo resursu lietojuma samazināšanu absolūtā izteiksmē, lai virzītos uz resursu pietiekamību, nevis tikai resursu izmantošanas efektivitāti;
67. uzsver bioekonomikas īpašo potenciālu, jo tā veicina neatkarību no fosilā kurināmā un, pateicoties oglekļa emisiju neitralitātei, ļauj cīnīties pret klimata pārmaiņām. Iespējami plaša bioloģisku ražojumu izmantošana daudzās nozarēs veicina arī darbvietu radīšanu jaunos, ilgtspējīgos tirgos, it īpaši rūpnieciski līdz šim mazāk attīstītos reģionos;
68. apgalvo, ka ar reģionu līdzdalību var sasniegt mērķi nākamajā desmitgadē, būtiski palielinot novatorisku bioloģisku rūpniecības nozaru devumu iekšzemes kopproduktā;
69. aicina veikt turpmākus pasākumus saistībā ar Komisijas "Rīcības plānu ilgtspējīgas izaugsmes finansēšanai", jo finansējums ir jāizmanto, lai stimulētu izmaiņas, kas pozitīvi ietekmētu ilgtspēju, nevis tikai nodrošinātu finansiālu atdevi ⁽¹³⁾;

⁽¹²⁾ "Ceļā uz ilgtspējīgu Eiropu 2030. gadā: turpmākie pasākumi saistībā ar ANO ilgtspējīgas attīstības mērķiem, ekoloģisko pāreju un Parīzes klimata nolīgumu", (ENVE-VI/039), ziņotāja *Sirpa Hertel* (FI/PPE).

⁽¹³⁾ Eiropas Reģionu komitejas atzinums par ilgtspējīgas izaugsmes finansēšanu (2182/2018), kas pieņemts 2018. gada 6. decembrī.

70. aicina Eiropas rūpniecības stratēģijā (2030) kā neatņemamu daļu paredzēt Eiropas uzņēmumu un rūpniecības iesaistīšanos ilgtspējas nodrošināšanā, lai palīdzētu uzņēmumiem un rūpniecības nozarēm ātrāk pāriet uz ilgtspējīgāku praksi. Šāds priekšlikums, kas jau iekļauts IAM īstenošanā ieinteresēto personu daudzpusējas platformas ieteikumos, turpmāk būtu jāapspriež Apaļā galda augsta līmeņa diskusijās "Rūpniecība 2030", un tajās jāapspriež arī bioekonomika, kas saistīta ar IAM;

71. norāda: lai ievērotu tādu principu ka ES politikas saskaņotība attīstībai (PCD), kopējai lauksaimniecības politikai būtu jāveicina tāda ilgtspējīgas lauksaimniecības attīstība jaunattīstības valstīs, kas sekmē iedzīvotāju skaita saglabāšanos lauku apvidos un nodrošina pārtikas piegādes drošību. Šajā nolūkā vajadzētu nodrošināt, ka ES lauksaimniecības un pārtikas produktu eksportu nevar veikt par cenām, kas ir zemākas nekā ražošanas cenas Eiropas Savienībā;

72. ir norūpējies par to, ka pārdomu dokumentā nav norādīts uz to, ka sabiedriskā transporta pieejamība ir nozīmīga ilgtspējīgu pilsētu un reģionālo transporta sistēmu veidošanā un ka vietējo un reģionālo pašvaldību loma šajā sakarā ir ļoti būtiska;

73. ieteic, ka jauns impulss ES ilgtspējīgai programmai starptautiskā līmenī būtu jāpanāk, izmantojot iniciatīvas, kuru mērķis ir samazināt siltumnīcefekta gāzu (SEG) emisijas SJO (jūras transports) un ICAO (gaisa transports) līmenī, it īpaši saistībā ar ES aicinājumiem ieviest globālu nodokli petrolejai, un, ja ICAO līmenī netiek panākta vienošanās par šāda nodokļa noteikšanu, ES var uzņemties vienpusēju rīcību, piemēram, atceļot nodokļu atbrīvojumu aviācijas degvielai ES iekšējiem lidojumiem vai nosakot degvielas maksu par gaisa kravu pārvadājumiem;

74. norāda, ka Eiropas mobilitātes nozarei ar inovācijas palīdzību ir jāpalielina konkurētspēja. Vietējām un reģionālajām pašvaldībām sadarbībā ar privāto sektoru un ar ES budžeta līdzekļu palīdzību ir jāīsteno alternatīvo degvielu un digitālās ceļu infrastruktūras ieviešanas plāns;

75. ņemot vērā milzīgo sociālo nevienlīdzību, kas izklāstīta pārdomu dokumentā, piemēram, to, ka vairāk nekā 22 % ES iedzīvotāju draud nabadzība, atkārtoti aicina pilnībā īstenot Eiropas sociālo tiesību pilāru un vēltīt tādu pašu uzmanību sociālās ilgtspējas faktoriem kā vides ilgtspējai, lai pierādītu, ka ES tiecas uz to, lai neatstātu novārtā nevienu cilvēku un nevienu teritoriju. Patiešām, pierādījumi liecina, ka sociāli nestabilas teritorijas bieži vien ir arī visvairāk pakļautas ilgtspējīgas attīstības trūkuma negatīvajai ietekmei;

76. attiecībā uz Eiropas sociālo tiesību pilāru prasa uzraudzību veikt vairāk reģionālajā līmenī. Šajā nolūkā varētu izmantot reģionos sociālajā jomā sasniegto rezultātu pārskatu, ko RK patlaban izstrādā;

77. norāda, ka īpaša uzmanība jāvelta aktīvu un veselīgu vecumdienu veicināšanai eiropiešu vidū, šajā nolūkā no institucionālas pieejas pārvirzoties uz pieeju, kas balstīta uz kopienas līdzdalību;

78. atkārtoti aicina īstenot Eiropas mājokļu programmu⁽¹⁴⁾ kā turpinājumu ES pilsētprogrammas partnerībai mājokļu jomā, kas ievērojami veicinātu 11. IAM (ilgtspējīgas pilsētas un kopienas), kā arī 1. IAM (nabadzības izskaušana), 7. IAM (enerģija par pieejamu cenu) un 10. IAM (nevienlīdzības mazināšana) īstenošanu;

79. uzsver, ka, pateicoties ES reģionu un pilsētu ieguldījumam, digitālo tehnoloģiju attīstība var demogrāfiskās pārmaiņas pārveidot par trikskāršu ieguvumu Eiropai, proti, uzlabot mūsu novecojošās sabiedrības dzīves kvalitāti, ļaut virzīties uz ilgtspējīgākām veselības aizsardzības un aprūpes sistēmām un radīt ilgtspējīgas ekonomikas izaugsmi un darbvietas senioru ekonomikā;

80. uzsver, ka vietējām un reģionālajām pašvaldībām ir būtiska nozīme dzimumu līdzsvara nodrošināšanā, taču atzīst, ka sievietes Eiropas Savienībā ir ļoti maz pārstāvētas, jo tikai 15 % no ievēlētajiem mēriem, 32 % no pašvaldību padomju locekļiem un 33 % no reģionālo parlamentu vai asambleju locekļiem⁽¹⁵⁾ ir sievietes;

81. atbalsta ar jaunatnes darbu saistītas neformālas un ikdienējas mācīšanās atzišanu un popularizēšanu. Jauniešu un sporta organizācijas, kas piedāvā neformālas un ikdienējas mācīšanās programmas par aktīvu pilsoniskumu ārpus skolas, ir īpaši svarīgas, lai uzlabotu jauniešu prasmes un kompetences;

⁽¹⁴⁾ Eiropas Reģionu komitejas atzinums "Ceļā uz Eiropas mājokļu programmu" (CDR 1529/2017), kas pieņemts 2017. gada 1. decembrī.

⁽¹⁵⁾ Eiropas Dzimumu Līdztiesības institūts, Dzimumu Līdztiesības statistikas datubāze, 2017. gads.

82. uzsver, ka ES pārdomātas specializācijas metodikai ir iespējas kļūt par neatņemamu ilgtspējīgas stratēģijas “Eiropa 2030” sastāvdaļu. JRC Pārdomātas specializācijas platforma palīdz reģioniem izmantot struktūrfondus, lai tie savas reģionālās inovācijas stratēģijas saskaņotu ar IAM; šim nolūkam RK un JRC rīkoto arī pasākumus, kā “Zinātne reģionos”. Pārdomātas specializācijas un IAM īstenošanas papildināmība reģionālajā līmenī nodrošina būtisku pievienoto vērtību ilgtspējīgai izaugsmei;

83. uzsver, ka emisijas kvotu tirdzniecības sistēmai vajadzētu būt vienam no svarīgākajiem nākamajiem soļiem saistībā ar pārdomu dokumenta īstenošanu;

84. ir norūpējusies par to, ka nav atsaucies uz “visaptverošu kontinentālo brīvās tirdzniecības nolīgumu, kam pamatu veidos Āfrikas kontinentālā brīvās tirdzniecības zona”; tas bija minēts pēdējā runā par stāvokli Savienībā. Minētajā nolīgumā būtu jābalstās uz IAM un jāņem vērā būtiskā nozīme, kāda var būt tirdzniecībai šo mērķu sasniegšanā;

85. aicina uzņēmumu pārvaldībā atjaunot sociālo dialogu, kas ļautu popularizēt ilgtspējīgas attīstības mērķus un jaunus uzņēmējdarbības modeļus, lai stiprinātu ekonomikas demokrātiju, kura kalpo ilgtspējīgai izaugsmei;

86. norāda, ka sociālā ekonomika pozitīvi ietekmē bezdarba problēmas risināšanu, kā arī iekļaujošas un ilgtspējīgas izaugsmes veicināšanu. Tas ir īpaši svarīgi reģionos, kur ir izplatīta emigrācija, strauji noveco sabiedrība, nav ekonomikas dinamisma un ir zems uzņēmējdarbības līmenis. Sociālās ekonomikas organizācijas šādos reģionos ir viens no piemēriem, kā ar labiem nodomiem veicināt uzņēmējdarbību un nodrošināt vietējo resursu optimālu izmantošanu.

Briselē, 2019. gada 26. jūnijā

*Eiropas Reģionu komitejas
priekšsēdētājs*
Karl-Heinz LAMBERTZ

Eiropas Reģionu komitejas atzinums "Ilgtermiņa bioekonomika Eiropai. Ekonomikas, sabiedrības un vides saistības stiprināšana"

(2019/C 404/05)

Ziņotājs:	Jácint HORVÁTH (HU/PSE), Nagkanižas pilsētas ar meģes tiesībām padomes loceklis
Atsauce:	Ilgtermiņa bioekonomika Eiropai. Ekonomikas, sabiedrības un vides saistības stiprināšana COM(2018) 673 final

POLITIKAS IETEIKUMI

EIROPAS REĢIONU KOMITEJA

Vispārīgas piezīmes

1. atzinīgi vērtē Komisijas paziņojumu "Ilgtermiņa bioekonomika Eiropai. Ekonomikas, sabiedrības un vides saistības stiprināšana", kurā ierosināts rīcības plāns Eiropas atjauninātās bioekonomikas stratēģijas īstenošanai turpmākajos gados. Reģionu komiteja uzskata, ka tai var būt svarīga nozīme dialogā ar Eiropas Komisiju;
2. uzskata, ka publicētais rīcības plāns ir pietiekami tālejošs un tajā paredzēto pasākumu īstenošana ir būtiska, lai pienācīgā tempā attīstītu Eiropas bioekonomiku;
3. uzskata, ka bioekonomikas attīstībai ir ļoti liels izaugsmes un nodarbinātības potenciāls, un norāda, ka šo potenciālu varēs izmantot tikai tad, ja reģionālie un vietējie dalībnieki cieši sadarbosies un īsteno kopējos mērķus. Komiteja arī uzsver ilgtermiņa bioekonomikas nozīmību centienos sasniegt ilgtermiņa attīstības mērķus;
4. pauž pārliecību, ka Eiropas, valstu, reģionālās un vietējās iniciatīvas bioekonomikas jomā ir jāaskaņo, izmantojot daudzlīmeņu pārvaldības iespējas, lai radītu optimālus apstākļus bioekonomikas attīstībai Eiropā. Arī bioekonomikas jomā vietējam un reģionālajam līmenim ir nozīmīga loma augstskolu, ražotāju, valdības iestāžu un pilsoniskās sabiedrības sadarbības veicināšanā saskaņā ar "četrkāršās spirāles" modeli;
5. uzsver, ka 2021.–2027. gada periods paver plašas bioekonomikas attīstības iespējas. Vietējām un reģionālajām pašvaldībām ir būtiska nozīme ES kohēzijas politikas un tādu daudzu reģionālo pārdomātas specializācijas stratēģiju īstenošanā, kas nodrošina līdzfinansējumu bioekonomiku stiprinošām programmām un projektiem;
6. norāda, ka Komisija paredzējusi arī prasību no 2021. gada bioekonomikas rīcības plānus izstrādāt piemērotākajā teritoriālajā līmenī – tādējādi palielinot vietējo un reģionālo pašvaldību lomu – un programmas pārvaldīt pēc iespējas tuvāk attiecīgajām nozarēm un iedzīvotājiem saskaņā ar subsidiaritātes un daudzlīmeņu pārvaldības principiem. Lai izveidotu ilgtermiņa aprites bioekonomiku, darbības ir stabili jānostiprina reģionālajā un vietējā līmenī, jo vietējie iedzīvotāji labi pārzina reģionos esošās vērtību ķēdes. Reģioni veic ieguldījumus pamata pakalpojumos un spējās, un tādējādi vietējā un reģionālā pieeja nodrošina ciešu saikni ar reģionu īpašajām iezīmēm un specializāciju;
7. uzskata, lai veiksmīgi īstenotu redzējumu par iespējami plašāku bioekonomikas izvēršanu, ir regulāri jāpārskata juridiskais pamats nolūkā novērst juridiskos šķēršļus ieguldījumiem;
8. ir pārliecināta, ka ilgtermiņa bioekonomikas attīstība radīs darbvietas, īpaši piekrastes un lauku teritorijās, jo primārie ražotāji būs vairāk iesaistīti vietējā bioekonomikā. Bioekonomikas sektoru aplēses liecina, ka līdz 2030. gadam tajās varētu izveidot vienu miljonu jaunu darbvietu;
9. ņemot vērā gatavošanos nākamajai daudzgadu finanšu shēmai 2021.–2027. gadam, mudina visas ES dalībvalstis līdz 2021. gadam izstrādāt valsts stratēģiju bioekonomikas jomā, lai atvieglotu attīstības programmu koordinēšanas iespējas;

10. aicina visus Eiropas reģionus, kas ir viens no atbilstošākajiem teritoriālajiem līmeņiem bioekonomikas stratēģiju īstenošanai, vēlākais līdz 2024. gada beigām izstrādāt rīcības plānus bioekonomikas jomā vai paredzēt attiecīgā reģiona visaptverošajā attīstības stratēģijā atsevišķu bioekonomikas sadaļu. Komiteja arī uzskata: tā kā bioekonomikas ekoloģiskās robežas ir plašākas par administratīvajām robežām, varētu arī apsvērt iespēju izstrādāt starpreģionālas stratēģijas, lai stiprinātu pārrobežu un starpreģionālo sadarbību (mērķsadarbības pasākumus, tīklus) ar līdzīga profila reģioniem. Vienlaikus bioekonomikas partnerības būtu jāveicina arī makroreģionālajās un jūras baseinu stratēģijās;

11. pauž cerību, ka nākotnē Eiropas Savienībā zaļā publiskā iepirkuma izaugsme būs pēc iespējas spēcīgāka, un uzsver, ka bioekonomikas attīstībai ir būtiska nozīme šā mērķa sasniegšanā. Šajā saistībā norāda, ka publiskais iepirkums paver labas iespējas veicināt bioloģisku produktu un risinājumu izstrādi. Lai to atbalstītu un nodrošinātu, daudzos gadījumos ir vajadzīgs Eiropas līmeņa atbalsts, piemēram, ekodizaina prasības, standarti, deklarācijas par produktu atbilstību klimata un vides aizsardzības prasībām, kā arī izstrādes pasākumu stratēģijas;

12. ar bažām norāda, ka saskaņā ar nesen izstrādātu Kopīgā pētniecības centra dokumentu "ir ļoti liels risks, ka laikā no 2015. gada līdz 2030. gadam aptuveni 11 % (vairāk nekā 20 miljoni ha) no ES lauksaimniecības zemes paliks neizmantota tādu faktoru dēļ, kuri saistīti ar zemes biofizikālo piemērotību, lauku saimniecību struktūru un lauksaimniecības dzīvotspēju, demogrāfiju un reģionālajām īpatnībām" (¹). Ņemot to vērā, Komiteja uzsver, ka neizmantotajā lauksaimniecības zemē ir lielas iespējas palielināt dažādu bioloģisko resursu ražošanu, ja vien šāds dažādots izmantojums neapdraud lauksaimniecības zemes augsto dabas vērtību (HNV) un nesamazina nedz bioloģisko daudzveidību, nedz dzīvotņu un neskartās dabas atjaunošanas potenciālu;

13. norāda, ka vienā no iepriekšējiem atzinumiem par kopējās lauksaimniecības politikas reformu (²) Komiteja, pievēršoties vides un pārtikas jautājumiem, ir uzsvērusi, ka salīdzinājumā ar 2017. gadu dalībvalstīs ir divreiz jāpalielina bioloģiskās lauksaimniecības zemes platības, proti, jāpanāk, ka bioloģiskajā lauksaimniecībā izmanto vismaz 30 % no lauksaimniecībā izmantojamās zemes platības;

14. piekrist ES meža stratēģijas vidusposma pārskatā iekļautajiem secinājumiem, kuros norādīts, ka meža stratēģijas pārskatīšana būtu jākoordinē ar bioekonomikas stratēģijas reformu. Lai attīstītu mežu bioekonomiku un veicinātu inovāciju, būs jānodrošina dažādo ES politiku saskaņotība;

Bioekonomikas sektoru stiprināšana, to darbības stimulēšana, investīciju un tirgu atraisīšana

15. uzskata, ka patlaban inovācijas bioekonomikas jomā ieguldītājus piesaista vienīgi tad, ja tās ir saistītas ar tādu ražojumu izstrādi, kuriem ir liela pievienotā vērtība. Būtu jāpilnveido atbalsta shēmas, lai izstrādātu tehnoloģijas, kas saistītas ar bioloģiskas izcelsmes produktiem, kuriem ir zema tirgus vērtība, bet ar kuriem paredzēts aizstāt fosilās degvielas. Ir vajadzīgi skaidrāki bioenerģijas resursu cenu noteikšanas mehānismi, kas gan sīki neprecizētu, kā šie resursi ir jāizmanto. Atbilstoša fosilo resursu cenu noteikšana ir svarīgs bioekonomikas konkurētspējas nosacījums;

16. uzskata, ka saskaņotas standartu regulējuma sistēmas ieviešana produktiem, kurus var ražot ilgtspējīgā veidā, un to atkritumiem, kā arī šīs sistēmas stabilitātes nodrošināšana dalībvalstu līmenī būtu nozīmīgs solis uz priekšu no to organizāciju perspektīvas, kuras darbojas bioloģiskas izcelsmes produktu pētniecības, izstrādes un ražošanas jomā;

17. aicina Eiropas Komisiju atbalstīt procesus, kas saistīti ar bioloģiskas izcelsmes produktu ražošanu un pārdošanu ES dalībvalstīs, kā arī ar tehnoloģiju pavairošanu ilgtspējīgas bioekonomikas jomā. Eiropas Savienībai būtu sevi jāpozicionē par nozares līderi, izstrādājot modernas ar bioekonomiku saistītas tehnoloģijas, lai tādējādi veicinātu darbvietu radīšanu un nodrošinātu apgādi ar kvalitatīviem bioproduktiem;

18. uzsver, ka piemērojami noteikumi nedrīkst bioresursu izmantotājiem radīt pārmērīgu administratīvo slogu. Pašlaik šādas ar ilgtspēju un ekonomiku saistītas ziņošanas prasības (arī darījumu partneriem) ir paredzētas gan valsts atbalsta noteikumos, gan Atjaunojamo energoresursu direktīvā (*RED II*). Ja vien resursi atbilst klimata aizsardzības un ilgtspējas uzlabošanas prasībām, nebūtu pieļaujama arī dažādu bioenerģijas resursu izmantošanas mikropārvaldība. It īpaši biorafinēšanas rūpnīcās dažādu resursu plūsmas tiek izmantotas daudziem un dažādiem mērķiem, tostarp biodegvielu un biokurināmā ražošanai;

(¹) "Neapstrādātā ES lauksaimniecības zeme 2015.–2030. gadā", *JRC Policy Insights* (2018. gada oktobris), pieejams šeit: <https://ec.europa.eu/jrc/sites/jrcsh/files/jrc113718.pdf>.

(²) Eiropas Reģionu komitejas atzinums "KLP reforma" (COR-2018-03637).

19. uzskata, ka bioekonomikas attīstība, īpaši mazāk attīstītos reģionos, ir saistīta ar konkrētiem projektiem un ka nozīmīgu inovāciju izstrāde ļauj saglabāt tās attīstības gaitu. Attiecībā uz BIOEAST un līdzīgām iniciatīvām, kurās iesaistīta vairāk nekā viena dalībvalsts, RK ierosina Komisijai, izmantojot tematiskas programmas un subsīdijas, veicināt pozitīvas sinerģijas stiprināšanu. Svarīgi ir panākt, ka mijiedarbība starp tehnoloģiju pārneses darbībām un reģionu biomasas resursiem palīdz gūt jūtamus rezultātus arī sabiedrībai kopumā, un tas apliecinātu, ka ilgtspējīga bioekonomika ir aprītes ekonomikas “zaļais dinamiskais elements”;

20. uzskata: lai paātrinātu enerģētikas pārkārtošanu un tirgū padarītu atjaunojamo enerģiju konkurētspējīgāku par fosilajiem kurināmajiem, turklāt tā, lai tas netiktu uzskatīts par neatļautu valsts atbalstu, būtu jāapsver iespēja pielāgot Enerģijas nodokļu direktīvu un valsts atbalsta noteikumus;

21. pauž gandarījumu, ka Eiropas Komisija nākamo gadu laikā ir iecerējusi ieviest atbalsta instrumentu politikām, kuru mērķis ir mazināt teritoriālo nelīdzsvarotību bioekonomikas jomā, taču uzsver nepieciešamību nodrošināt šā instrumenta darbību vismaz līdz 2027. gada beigām, lai veiksmīgi samazinātu teritoriālās atšķirības, kas radušās šajā jomā;

22. ir gandarīts, ka biotehnoloģija ir iekļauta vairāku ES valstu pārdomātas specializācijas stratēģijās (RIS3). Pārdomātas specializācijas stratēģijas, kuru izstrāde bija *ex ante* nosacījums piekļuvei ES pētniecības, izstrādes un inovācijas fondiem, kas paredzēti 2014.–2020. gada plānošanas periodā, vienlaikus ir arī politiskas rīcības instrumenti, kuri veido politikas īstenošanas atskaites punktus, jo tajos ņemtas vērā reģionālās un teritoriālās iezīmes, nozares un tehnoloģiju prioritātes. Komiteja arī uzskata, ka reģionālās RIS3, kas saistītas ar bioekonomiku, ir efektīvākas, ja to pamatā ir koordinēta sadarbība gan ar kaimiņu reģioniem, gan dalībvalstu līmenī, lai ilgtermiņā nodrošinātu vides un bioloģiskās daudzveidības aizsardzību, kā arī izmantotu bioekonomikas potenciālu;

23. uzskata, ka ir jāpastiprina atbalsts biotehnoloģijai gan attiecībā uz pētniecības un inovācijas prioritātēm, gan ieguldījumu prioritātēm. Balstoties uz biotehnoloģijas zināšanu bāzi un instrumentiem un ņemot vērā, ka tā veido saikni starp dažādajiem biomasas pārstrādes posmiem, biotehnoloģija spēj ne tikai samazināt negatīvu ietekmi uz vidi, bet arī ilgtspējīgi veicināt biorūpniecības attīstību;

24. atbalsta rīcības plāna 1.5. darbību, kurā paredzēta 300 ilgtspējīgu biorafinēšanas iekārtu izveide⁽³⁾. RK ierosina: būvējot jaunas biorafinēšanas iekārtas, vajadzētu izmantot vienotas rādītāju un uzraudzības sistēmas datus, lai palīdzētu bioekonomikas jomā mazāk attīstītiem reģioniem pārvarēt atpalicību, saskaņā ar KLP un noteikumiem un subsīdijām un 9. pamatprogrammu. Tehnoloģisko inovāciju ieviešana un ar to saistīto zināšanu pārneses sistēmu izstrāde nodrošinās ekosistēmu potenciāla ekoloģiski racionālu izmantošanu, kā rezultātā varēs izveidot ilgtspējīgas biomasas vērtību ķēdes;

25. uzskata: lai varētu optimizēt, pārveidot un integrēt vērtības radīšanas ķēdes, būtisks priekšnosacījums ir vietējo un reģionālo ieinteresēto personu un it īpaši MVU aktīva līdzdalība, jo tādā veidā var panākt, ka līdztekus primārajiem ražotājiem tiek iesaistīta visa uzņēmējdarbības ķēde. Būtiski ir atbalstīt MVU centienus pielāgot savas tehnoloģijas un uzņēmējdarbību virzībai uz bioekonomiku;

Vietējās bioekonomikas strauja izvērsšana Eiropā

26. iesaka Eiropas Komisijai īpašu uzmanību pievērst pilsētu un lauku teritoriju pārvaldes iestāžu atbildīgo darbinieku informēšanai, lai viņi iekļautu biomasas ražošanas un pārstrādes iespējas ilgtermiņa stratēģiskās un budžeta plānošanas procesā;

27. uzsver, ka kaimiņu reģionu savstarpējās konsultācijas varētu sekmēt savstarpējo sadarbību, kuras gaitā var izstrādāt bioloģiskajai aprītes lauksaimniecībai paredzētas tehnoloģijas un risinājumus;

28. uzskata, ka pilsētām būtu jāklūst par nozīmīgiem aprītes bioekonomikas centriem. Svarīga nozīme ir materiālu aprītes pārvaldībai un atkritumu – tostarp organisko atkritumu – pārstrādei (vai, kur tas iespējams, reģenerācijai) pilsētās, un tam ir vajadzīga ne tikai infrastruktūra un savākšanas, apstrādes un reciklēšanas (vai reģenerācijas) sistēmas, bet arī sabiedrības informēšana. RK aicina Eiropas Komisiju koordinēti paredzēt šim mērķim vajadzīgos resursus; tas ietver arī tehnoloģisko pielāgojumu un zināšanu pārneses sistēmu kopīgu, savstarpēji papildinošu izstrādi;

⁽³⁾ ESAO, *Meeting Policy Challenges for a Sustainable Bioeconomy* (Politikas problēmu risināšana ilgtspējīgai bioekonomikai), 2018. g., ISBN 9789264292345; BIO-TIC, *A roadmap to a thriving industrial biotechnology sector in Europe* (Ceļvedis plaukstošai biotehnoloģiju nozarei Eiropā), 2015. g.

29. uzskata: būtībā ne stratēģijā, ne rīcības plānā nav aplūkoti pārvaldības jautājumi. Lai īstenotu rīcības plānā izklāstītos procesus, ir jānosaka skaidri attiecīgo dalībnieku pienākumi, un ir pilnībā jāievēro daudzlīmeņu pārvaldības princips, lai nodrošinātu efektīvu un racionālu katra stratēģijas elementa īstenošanu;

30. uzskata, ka ir jāsaskaņo tiesību akti, jo pašlaik 28 dalībvalstis piemēro atšķirīgus noteikumus attiecībā uz biomasas plūsmām, kas ir galvenā izejviela nozīmīgās bioekonomikas vērtības ķēdēs, un ar to saistīto atkritumu plūsmām;

31. uzskata, ka bioekonomikas procesus var efektīvi sekmēt organizācijas (piemēram, Eiropas Ķīmijas nozares reģionu tīkls – ECRN), platformas (piemēram, Biorūpniecības konsorcijs – BIC) un uzņēmumu kopu organizācijas, kuras spēj maksimāli palielināt ar iegūtajiem rezultātiem un zināšanām saistītās iespējas un apvienot vietējās un reģionālās iniciatīvas. Nākotnē ļoti svarīgi būs tās iekļaut zināšanu pārneses sistēmās;

Izpratne par bioekonomikas ekoloģiskajiem ierobežojumiem

32. ierosina biomasas ražošanas potenciāla novērtēšanai izmantot nevis administratīvās robežas, bet gan ekoloģiskās robežas un ekosistēmas. Lai sasniegtu rīcības plāna mērķus, būtu precīzi jānovērtē saražotās biomasas daudzums, un tas jāreģistrē vienotā sistēmā. Lai to panāktu, ir vajadzīga koordinēta reģionu sadarbība, un ir svarīgi izstrādāt un noteikt standartizētas mērīšanas un kontroles metodes, ko izmantot šajā novērtēšanā;

33. pauž gandarījumu, ka saskaņā ar rīcības plāna 3.2. darbību Komisija ir paredzējusi atbalstu kartogrāfijas un statistikas sistēmu izstrādei ekosistēmas uzraudzības jomā. RK tomēr ierosina izstrādāt un ieviest vienotu Eiropas rādītāju sistēmu biomasas ražošanas pārraudzībai. Lai uzstādītu tehnoloģijas apstrādei dažādos posmos un optimizētu to darbību energoefektivitātes, vides aizsardzības un biomasas loģistikas ziņā, ir svarīgi ieviest vienotu informācijas sistēmu;

34. ierosina izveidot vienotu rādītāju sistēmu, lai tā sniegtu informāciju par darbību reģionos, izmantojot pamatrādītājus un īpašus rādītājus. Attiecībā uz pamatrādītājiem Komiteja ierosina uzraudzīt šādus parametrus: 1) IKP pa reģioniem (procentuālā daļa no valsts IKP); 2) starptautiskā darbība pētniecības, izstrādes un inovācijas jomā; 3) fosilās enerģijas ietaupījumi; 4) emisiju, jo īpaši amonjaka (NH₃) un nozīmīgāko siltumnīcefekta gāzu (SEG) (CO₂, CH₄) samazinājumi; 5) atjaunojamās enerģijas ražošana (šajā gadījumā izmantotie mērījumu rādītāji būtu jāstandartizē). Īpašie rādītāji, kas raksturotu reģionu sniegumu saistībā ar bioekonomikas stratēģijas rīcības plānu, varētu būt šādi: 1) jaunu darbvietu skaits (saistībā ar bioekonomikas attīstību); 2) bioekonomikas nozīme reģionālajā sniegumā; 3) to darbību apjoms, kas virzītas uz bioloģiskās daudzveidības saglabāšanu un palielināšanu (pieskaitot līdzekļi); 4) vides saglabāšana un atkritumu daudzuma samazināšana;

35. uzskata, ka paplašinot pārrobežu sistēmas, kas atbalsta inovācijas procesus un sadarbības iespējas bioekonomikas attīstības jomā, varētu efektīvi sekmēt stratēģiju pārrobežu koordināciju kaimiņu reģionos. Sadarbība, kas orientēta uz līdzīgām ekoloģiskām, sociālām un ekonomiskām pieejām, var virzīt specializētu apmācību vietējā līmenī un pozitīvi ietekmēt nodarbinātības līmeni nozarēs;

36. iesaka veicināt mehānismus, kas ļauj panākt kompromisu starp bioloģisko daudzveidību un ražošanu un veidot dažādu politiku sinerģiju. Straujākas klimata pārmaiņas rada pārmaiņas arī mikroreģionālajā līmenī;

37. aicina izstrādāt visaptverošu attīstības sistēmu, kas palīdzētu ES līmenī koordinēt klimata politikas pasākumus, kuru mērķis ir novērst bioloģiskās daudzveidības izzušanu un vides pārmaiņas, saglabājot un palielinot resursus un augsnes auglību;

38. pauž gandarījumu par izstrādāto bioekonomikas stratēģiju, kas atbilst ilgtspējas mērķiem un kurai pievienots rīcības plāns, kura pamatā ir gan ražošanas teritoriju aizsardzība pret pārmērīgu izmantošanu, gan biomasas potenciāla veicināšana. RK atzinīgi vērtē arī ražošanas pamatresursu aizsardzību un aicina Komisiju garantēt reģioniem vienlīdzīgāku piekļuvi līdzekļiem, kas paredzēti informēšanas pasākumiem;

Bioekonomikas finansēšana

39. pauž gandarījumu, ka Komisijas priekšlikumos par nākamo daudzgadu finanšu shēmu 2021.–2027. gadam iecerēts dot būtisku stimulu sistēmiskai pētniecībai un inovācijai bioekonomikas jomās un nozarēs: konkrēti, 10 miljardi EUR⁽⁴⁾, t. i., aptuveni 10 % no plānotā budžeta, paredzēti programmas “Apvārsnis Eiropa” sadaļai “Pārtika un dabas resursi”⁽⁵⁾. Īpaši atzinīgi Komiteja vērtē arī to, ka astoņās programmas partnerības jomās ir iekļauti “ilgtspējīgi, iekļaujoši un cirkulāri biobāzēti risinājumi”;

40. tomēr uzsver, ka bioekonomikas attīstībai ir vajadzīga visaptveroša pieeja, un tas nozīmē, ka tās finansēšanai vienlaikus ir saskaņoti jāizmanto dažādi resursi. RK uzskata, ka Eiropas Komisijai ir jāuzlabo dažādu finanšu instrumentu papildināmība un jāizstrādā atbilstoši rīki, ar ko koordinē Eiropas Reģionālās attīstības fonda, Eiropas Sociālā fonda Plus, Eiropas Jūrlietu un zivsaimniecības fonda un kopējās lauksaimniecības politikas līdzekļus, kā arī līdzekļus, kas pieejami pētniecībai, izstrādei un inovācijai, un programmas *InvestEU* finanšu instrumentu līdzekļus, lai dalībvalstis un reģioni varētu izmantot visus bioekonomikas atbalstam pieejamos resursus;

41. uzsver, ka jāapzinās programmas *InvestEU* svarīgā nozīme, jo nākotnē tā būs bioekonomikas finansējuma avots; tādēļ aicina bioekonomikai arī turpmāk piešķirt līdzekļus un to arī turpmāk iekļaut programmas *InvestEU* finansētajās jomās;

42. norāda, ka plānotais mērķis, proti, 25 % no ES budžeta izdevumiem paredzēt klimata mērķu sasniegšanai, šķiet, nav pietiekams, lai īstenotu Parīzes nolīgumā izvirzītos mērķus. Atzinumā par daudzgadu finanšu shēmu laikposmam no 2021. līdz 2027. gadam⁽⁶⁾ RK jau norādīja, ka priekšlikumā par nākamo finanšu shēmu būtu jāmēģina šīs saistības palielināt līdz vairāk nekā 30 %. Tādējādi varētu veicināt enerģētikas nozares, rūpniecības nozares un transporta sistēmas dekarbonizāciju, kā arī pāreju uz aprītes ekonomiku. Šie mērķi veicinātu bioekonomikas attīstību pienācīgā tempā;

43. atkārtoti norāda, ka Komisijas priekšlikumā Eiropas Parlamenta un Padomes regulai par pētniecības un inovācijas pamatprogrammas “Apvārsnis Eiropa” izveidi ir iekļauts pamatojums īpašiem pasākumiem, kas paredzēti ES tālākajiem reģioniem saistībā ar piekļuvi ES horizontālajām programmām, ņemot vērā šo reģionu strukturālo, sociālo un ekonomisko stāvokli. RK pauž nožēlu, ka ierosinātajā dokumentā šīs situācijas atzišana nav konkrētizēta, un tādēļ programmā būs grūti ņemt vērā šo reģionu īpašās iezīmes un unikālās priekšrocības, kas tām raksturīgas kā pētniecības un inovācijas izmēģinājuma vietām tādās jomās kā bioekonomika vai klimata pārmaiņas atbilstīgi to pārdomātas specializācijas stratēģijām;

Izglītošana, apmācība un informēšana par bioekonomiku

44. pauž bažas par statistikas datiem, kas liecina, ka katru gadu pieaug bioekonomikas jomā darbojošos ražotāju un uzņēmēju vidējais vecums. Var droši apgalvot, ka nākotnē, ja nenotiks paaudžu maiņa un zināšanu pārnese un ja netiks apgūtas jaunas prasmes un kompetences, pietiekama apgāde ar kvalitatīviem pārtikas produktiem būs apdraudēta, nemaz nerunājot par ražošanas pieaugumu. Par prioritāti jāizvirza atbilstīgu sistēmu izstrāde zināšanu pārnesi bioekonomikas nozarēs un starpnozaru saiknes inovatīvā, sociālā, ekonomiskā un vides dimensijā;

45. uzskata, ka ilgtspējīgām bioloģiskas izcelsmes produktu vērtību ķēdēm, kas pielāgotas ekosistēmai, vajadzīgais darbaspēks būs ilgtermiņā pieejams, ja jau no pamatskolas izglītības, izmantojot progresīvus un konsekventus izglītības modeļus, kā arī apmācības un mūžizglītības modeļus, ko dalībvalstis izstrādājušas, pamatojoties uz atvērto koordinācijas metodi, uzmanība tiks pievērsta īpašajam darbaspēka pieprasījumam bioekonomikas sektoros. RK uzskata, ka šādu modeļu veidošana ir obligāti nepieciešama, jo zināšanas par vides kultūru un ilgtspēju ir jānodod tālāk ikvienā izglītības, apmācības un mūžizglītības līmenī. Šajā nolūkā Komiteja aicina Komisiju palīdzēt dalībvalstīm kopīgi apzināt un noteikt kopējus mērķus, kā arī rast veidus, kā tos sasniegt ES līmenī;

⁽⁴⁾ “Priekšlikums regulai par pētniecības un inovācijas pamatprogrammas “Apvārsnis Eiropa” izveidi un dalības un rezultātu izplatīšanas noteikumiem”, COM(2018) 435, 7.6.2018.

⁽⁵⁾ “Mūsdienīgs budžets Savienībai, kas aizsargā, dod iespējas un aizstāv. Daudzgadu finanšu shēma 2021.–2027. gadam”, COM(2018) 321 final, 2.5.2018.

⁽⁶⁾ COR-2018-02389.

46. uzsver, ka svarīga nozīme bioekonomikas attīstībā ir bioloģiskas izcelsmes produktu tirgus pieprasījumam; norāda uz nepieciešamību veikt informēšanas pasākumus, kā arī atbalstīt pieprasījumu, un tādēļ ir vajadzīga Eiropas Komisijas, reģionu un pašvaldību sadarbība.

Briselē, 2019. gada 26. jūnijā

*Eiropas Reģionu komitejas
priekšsēdētājs*
Karl-Heinz LAMBERTZ

Eiropas Reģionu komitejas atzinums “Zinātņu, tehnoloģiju, inženierzinātņu, (mākslu) un matemātikas (STE(A)M) apguves uzlabošana Eiropas Savienībā”

(2019/C 404/06)

Ziņotājs: Csaba BORBOLY (RO/PPE), Hargitas žudeca padomes priekšsēdētājs

IETEIKUMI POLITIKAS JOMĀ

EIROPAS REĢIONU KOMITEJA

1. ir gandarīta, ka liela daļa Eiropas vietējo un reģionālo pašvaldību atzīst lielās iespējas, ko paver konsekventas un integrētas pieejas izstrāde STEM (eksakto zinātņu, tehnisko zinātņu, inženierzinātņu un matemātikas) mācīšanai un ar šīm pasaulē arvien plašāk un dažādos izglītības līmeņos izplatītajām disciplīnām saistīto prasmju un kompetenču veidošanai, kā arī atbildību, ko tā uzliek;
2. uzsver, ka joprojām varētu turpināties ilgtspējīga izaugsme tādās ekonomikas nozarēs, kurām piemīt augsta inovatīvā intensitāte, piemēram, IKT, robotika, automatizācija, tehniskā pētniecība un izstrāde, loģistika un dažādas inženierijas darbības, tomēr to varētu apgrūtināt nepiemērota STEM mācīšana;
3. uzskata, ka STEM gadījumā, protams, var runāt par vairāku gadu desmitu garumā pārbaudītām mācīšanas metodēm ar jau izveidotiem materiālajiem apstākļiem, tomēr joprojām ir nepieciešami jauni pasākumi, jo ir vajadzīgs lielāks skaits tādu pasniedzēju, kas spēj iet tālāk par tradicionālajām dažādu priekšmetu robežām un priekšroku dot starpdisciplinārai mācību metodei, kas balstīta uz praktisko izpēti, zinātnisko metodi un projektiem, un vienlaikus ir jāņem vērā, ka daudzos gadījumos nepieciešamība veikt ieguldījumus šajā jomā līdz šim nav tikusi atzīta dalībvalstu nacionālajā izglītības politikā;
4. uzstāj uz to, ka STEM mācīšanā nevar aprobežoties ar paralēlu vai savstarpēji nesaistītu dažādu priekšmetu vai zinātņu jomu mācīšanu, jo viens no pamatprincipiem nosaka, ka to mācīšana ir jāplāno un tai jānorisinās nevis nodalīti, bet kā konsekventas starp-priekšmetu pieejas daļai un ievērojot sistēmu, kurai praksē ir daudzdisciplīnu raksturs;
5. norāda, ka saskaņā ar dažādiem pētījumiem darbvietu skaits ar STEM saistītajās nozarēs ievērojami pieaugs, tostarp vidējā termiņā, un ka gandrīz visās dalībvalstīs šajā jomā bezdarba līmenis ir viszemākais;
6. brīdina, ka saskaņā ar Pasaules Ekonomikas foruma secinājumiem⁽¹⁾ dihotomija starp humanitārajām un eksaktajām zinātnēm nesekmē jauno paaudžu sagatavotību jaunajām daudzfunkcionālajām lomām, kurās darbiniekiem būs vajadzīgas gan tehniskās, gan arī sociālās un analītiskās prasmes. Tāpēc aicina vairāk koncentrēties uz STEAM, kas sniedz skolēniem un studentiem sarežģītu problēmu risināšanas prasmes un veido radošumu, kritisko domāšanu, cilvēku pārvaldības spēju un kognitīvo elastību;
7. uzskata, ka ir svarīga spēja, pamatojoties uz starptautiskajiem rezultātiem STEM jomā, apstiprināt, ka STEM disciplīnas ir lietderīgi ņemt vērā ne tikai augstākajā izglītībā, bet arī mācīt to pamatus visos līmeņos, sākot no pamatizglītības; to var panākt, to pamatprasmju loku, kurām vajadzētu būt pieejamām katram, paplašinot un tajā ietverot pamatzināšanas, kas saistītas ar STEM un jo īpaši ar tehnisko un zinātnisko prātību;

⁽¹⁾ Pasaules Ekonomikas forums, *Global Challenge* ieskata ziņojums, 2016. gada janvāris.

8. uzskata, ka atbilstoši subsidiaritātes un daudzlīmeņu pārvaldības principiem ir jāapsver, kā vietējā un reģionālā līmenī, balstoties uz atvērto koordinācijas metodi, varētu palīdzēt labot pašreizējās nepilnības un novērst neatbilstību starp apmācību, darbaspēku un ar STEM saistītajām darbvietām, izmantojot koordināciju un tādējādi Eiropas līmenī radot vienlīdzīgus konkurences apstākļus;

9. atgādina, ka subsidiaritātes un decentralizācijas interesēs dalībvalstīs ir pilnībā jāapzinās, ka vietējās un reģionālās pašvaldības, kas finansē skolas vai citādi atbalsta izglītības tīklu, nenoliedzami var ietekmēt šo procesu, jo tām ir izšķiroša loma ES līdzekļu piesaistīšanā;

10. uzskata, ka iniciatīvām, stratēģijām, rīcības plāniem un publiskā un privātā sektora partnerībām, kas STEM jomā ir izveidotas vietējā un reģionālajā līmenī, var būt liela nozīme attīstības atšķirību mazināšanā starp dažādiem reģioniem. Daudzos gadījumos ar STEM saistītajām darbvietām nepieciešamo kompetenču uzlabošanai nav vajadzīga dārga tradicionālā izglītības infrastruktūra; turklāt ir daudz iespēju, konkrēti, profesionālajā izglītībā un pieaugušo izglītībā, lai organizētu specializētus īstermiņa kursus, kas dažkārt ilgst tikai dažus mēnešus. Tā kā STEM jomā kompetenta darbaspēka klātbūtne vietējo un reģionālo pašvaldību teritorijā ir izšķirošs faktors, kas ietekmē reģionu konkurētspēju, dažādu vietējo un reģionālo pašvaldību aktīva rīcība šajā jomā var būt īpaši efektīva. Tāpēc, ja STEM disciplīnas, tāpat kā saskaņoti ieguldījumi iniciatīvas attīstības jomā, tiks uzskatīti par vietējo un reģionālo prioritāti, ar tiem būs iespējams būtiski ierobežot intelektuālā darbaspēka emigrācijas negatīvās sekas, jo uz vietas būs pieejamas piemērotas profesionālās karjeras iespējas darbaspēkam STEM jomā;

11. uzskata, ka vietējā un reģionālā līmenī aktīvi darbojošos un labi iesakņojušos profesionālo kameru un organizāciju iesaistīšana apmācību plānošanā un īstenošanā veicinās STEM pieejas efektivitāti un dos iespēju tādējādi labāk paust un izmantot vietējo un reģionālo pievienoto vērtību un intereses;

12. ņemot vērā kohēzijas politikas fondu plānošanu 2021.–2027. gadam un saskaņā ar Eiropas pusgada pārskatiem par valstīm, kuros šajā saistībā doti norādījumi, aicina Eiropas Komisiju un dalībvalstis par atbilstošu prioritāti izvirzīt atbalstu vietējā un reģionālā līmeņa iniciatīvām, kas saistītas ar STEM, un īstenot nepieciešamos pasākumus, lai vajadzīgie ieguldījumi tiktu veikti no dalībvalstu vai Savienības fondiem un lai kohēzijas politikas plānošanā tiktu piemērota mērķtiecīgāka pieeja STEM prasmju trūkumam; aicina Eiropas Komisiju Nodarbinātības pamatnostādņu izstrādāšanā un saskaņā ar “Darbaspēka pieejamības un prasmju piedāvājuma uzlabošanu”, kas pievēršas strukturālajām nepilnībām izglītības un apmācības sistēmās, mudināt dalībvalstis pienācīgi atbalstīt ar STEM saistītās iniciatīvas, jo tās var veicināt tāda uz zināšanām balstīta Eiropas ekonomiskā modeļa saglabāšanos, kas varētu veiksmīgi attīstīties un kas vienlaikus būtu gan iekļaujošs, gan veicinātu iespēju vienlīdzību;

13. uzskata, ka tagad ir pienācis laiks, lai līdzās atzinīgi vērtjamiem un tālejošiem Eiropas izglītības telpas projektiem Eiropas Komisija nodrošinātu, lai visas ar STEM saistītās prioritātes tiktu īstenotas tiešā Komisijas īstenotā attiecīgo ES programmu pārvaldībā; turklāt iesaka Komisijai veicināt paraugprakses popularizēšanu un apmaiņu STEM jomā, izmantojot arī īpašu ES portālu;

14. iesaka Eiropas Komisijai un dalībvalstīm koordinēti rīkoties, lai nodrošinātu, ka

— pieeja STEM izglītībā, konsultēšanā un mācību programmu izstrādē nav saistīta ar dzimumu,

— rezultātu pārskats “Sievietes digitālajā jomā” (WID), kas ir Eiropas Komisijas gada rezultātu pārskats ar mērķi uzraudzīt sieviešu līdzdalību digitālajā ekonomikā, tiek paplašināts, izvērtējot arī sieviešu apgūtās STEM prasmes un iekļaušanu STEM darbvietās,

— ir ievērota etnisko un lingvistisko minoritāšu valodas tiesību aizsardzība arī ar inovatīviem izglītības paņēmieniem, tā lai minoritāšu mācību materiāli un programmas nebūtu atpalikušas,

— notiek tieša un efektīva rīcība un labas prakses apmaiņa nolūkā uzrunāt gan jauniešus izglītības sistēmā, gan jauniešus, kuri nemācās un nestrādā, lai abas šīs grupas piesaistītu STEM kursiem un darbvietām;

aicina arī veikt konkrētus pasākumus, ar ko novērst ar dzimumu saistītos stereotipus, veicināt sieviešu prasmes un izglītību STEM jomā un atbalstīt lielāka sieviešu skaita iesaistīšanos ar STEM saistītā nodarbinātībā un uzņēmējdarbībā;

15. raizējas, ka beidzamās desmitgadēs *STEM* jomā ir konstatēti satraucoši trūkumi:

- i) visā Eiropā trūkst *STEM* mācību priekšmetu skolotāju visos izglītības līmeņos;
- ii) daudzos gadījumos studentu interese par *STEM* priekšmetiem samazinās;
- iii) izglītības sistēmas nodrošinātie rezultāti ne vienmēr atbilst darba tirgus vajadzībām;

16. tomēr uzskata, ka šie jautājumi nebūtu jāuzskata par problēmu, bet par uzdevumu, kas jāatrisina, un, lai to efektīvi izdarītu, ir pienācīgi jāplāno, jāveido vietējās un reģionālās partnerības un jāsadarbojas ar darba devējiem; turklāt fakts, ka pašlaik tikai deviņām dalībvalstīm ir sava nacionālā stratēģija *STEM* jomā, norāda, ka šis jautājums visām dalībvalstīm ir jārisina neatliekami, un tas optimāli jādara, izmantojot vietējās un reģionālās stratēģijas;

17. uzsver, ka šajās mācību jomās un profesijās sieviešu joprojām ir ļoti maz, un tas nozīmē, ka no dzimumu līdztiesības viedokļa joprojām ir daudz darāmā un ka šajā jomā un šīm profesijām piemīt arī izaugsmes potenciāls. Attiecībā uz jaunām meitenēm svarīga loma var būt paraugmodeļiem, kas viņas mudinātu apsvērt *STEAM* jomu. Attiecībā uz visām vecuma grupām nepieciešams īstenot virkni pasākumu, tai skaitā izveidot profesionālās orientācijas programmas, kā arī īpašas izglītības un apmācības stipendijas. Pētījumi liecina, ka dzimumu nevienlīdzības novēršana *STEM* jomā palīdzētu palielināt ES IKP uz vienu iedzīvotāju par 2,2–3,0 % un līdz 2050. gadam palielinātu nodarbinātību ES par 850 000 līdz 1 200 000 darbvietašām, savukārt sieviešu vienlīdzīga līdzdalība strauji augošajā IKT nozarē, kuru tomēr raksturo ievērojama segregācija dzimumu ziņā, ļautu ik gadu palielināt ES IKP par aptuveni 9 miljardiem EUR ⁽²⁾.

18. atzīmē, ka pašlaik 35 Eiropas valstīs mazāk nekā katra piektā datorzinātņu absolvente ir sieviete ⁽³⁾; norāda, ka ar dzimumu nevienlīdzību saistītā prasmju trūkuma novēršana ir vēl jo svarīgāka, jo darbvietašu radīšana arvien vairāk koncentrējas ar *STEM* saistītās nozarēs, ik gadu radot aptuveni 120 000 jaunu darbvietašu IKT nozarē. Saskaņā ar Eiropas Komisijas datiem Eiropā līdz 2020. gadam varētu rasties līdz pat 900 000 kvalificētu IKT darbinieku trūkums ⁽⁴⁾. Šajā sakarā Komiteja uzsver: lai palīdzētu lielākam skaitam meiteņu un sieviešu izmantot *STEM* sniegtās iespējas, ir vajadzīga vecāku, izglītības iestāžu, visu pārvaldības līmeņu un nozares partnerība, kurā galvenie komponenti ir sieviešu paraugmodeļu atbalstīšana, mentorēšana un popularizēšana;

19. uzskata, ka reģionālajām un tautas augstskolām ir lielas ar *STEM* izplatīšanu saistītas iespējas, jo ar *STEM* saistītos augstskolu mācību priekšmetus un disciplīnas ir iespējams padarīt starptautiskus, tādējādi tie var īpaši ieinteresēt mērķtiecīgas augstskolas. Tā pamatā ir arī fakts, ka jaunās *STEM* ievirzes, respektīvi, komandas darba attīstība, starpprofesionālās sinerģijas veicināšana, stažēšanās sistēmas izplatīšana un atbalsts tām, uz projektiem balstītas izglītības stiprināšana, kā arī nelabvēlīgā situācijā esošu studentu, studentu ar invaliditāti vai minoritāšu pārstāvju līdzdalība izglītībā un apmācībā, var nodrošināt celmlaužu lomu reģioniem, kā arī to augstskolām un profesionālajām skolām, kurās *STEM* sniegtās iespējas kustības aizsācēji izmantotu pašos pirmsākumos;

20. uzsver – ja *STEM* moduļi tiek organizēti vietējā un reģionālajā līmenī, mācību piedāvājumā var iekļaut īpašas vietējās zināšanas, un tas nozīmē vēl vairāk paplašināt vietējo un reģionālo pašvaldību iespējas un kompetenci arī šajā jomā;

21. aicina pievērst uzmanību faktam, ka, *STEM* pievienojot komponenti, kas saistīta ar mākslām, radošo darbību un dizainu, arī rastos iespēja izmantot īpašus vietējos un reģionālos risinājumus un tradīcijas, turklāt līdztekus tam šāda *STEM* paplašināšana paver *STE(A)M* reālas inovācijas iespējas izglītības un apmācības jomā, kas veiksmīgas izmantošanas gadījumā dotu Eiropas reģioniem arī iespēju kļūt par labu paraugu visā pasaulē, kas kļūtu par papildu impulsu to pieaugošajām inovācijas spējām, jo mākslu iekļaušana var izraisīt jūtamu radošuma pieaugumu šajā jomā. Komiteja atgādina, ka saskaņā ar nesen veiktu ESAO pētījumu ⁽⁵⁾ mākslas izglītība kļūst arvien svarīgāka uz inovāciju balstītās sabiedrībās, jo arvien vairāk universitāšu izstrādā jaunas starpdisciplināras mācību programmas;

⁽²⁾ Eiropas Dzimumu līdztiesības institūts (*EIGE*), 2017. gads: Dzimumu līdztiesības ekonomiskie ieguvumi Eiropas Savienībā.

⁽³⁾ ESAO Dzimumu līdztiesības datu portāls *Where are tomorrow's female scientists* (<https://www.oecd.org/gender/data/wheretomorrowfemalescientists.htm>).

⁽⁴⁾ *Digital skills, jobs and the need to get more Europeans online* (Digitālās prasmes, darbvietas un tiešsaistes izmantošanas palielināšana Eiropas iedzīvotāju vidū (https://ec.europa.eu/commission/commissioners/2014-2019/ansip/blog/digital-skills-jobs-and-need-get-more-europeans-online_en)).

⁽⁵⁾ *Art for Art's Sake? The impact of Arts education* (https://read.oecd-ilibrary.org/education/art-for-art-s-sake_9789264180789-en#page1).

22. uzskata, ka, pirmkārt, būtu lietderīgi arī uz vecākiem attiecināt ar *STEM* un *STE(A)M* saistītos informētības palielināšanas un pārliecināšanas pasākumus un ka, otrkārt, ir svarīgi atrast piemērotas metodes, kā adekvāti un ieinteresētību raisoši jau ļoti savlaicīgi, sākot no pirmsskolas izglītības programmas, piesaistīt bērnu uzmanību *STEM* mācību priekšmetiem;

23. aicina Eiropas Komisiju veikt visus nepieciešamos Boloņas procesa turpināšanas un atjaunošanas pasākumus un gādāt, lai šā procesa rezultātā diplomu tiktu atzīti automatiski; aicina Komisiju rūpēties, lai pēc iespējas ātrāk *STEM* un mākslas jomu diplomu un mācību savstarpējās atzīšanas jautājums tiktu risināts prioritārā kārtā un pienācīgā veidā;

24. mudina dalībvalstis un Eiropas Komisiju ar pieejamo instrumentu palīdzību, vienojoties ar vietējām un reģionālajām pašvaldībām un iesaistot arī reģionālās un tautas augstskolas, izstrādāt *STEM* un *STE(A)M* dažādu izglītības līmeņu programmas. Tas atvieglotu *STEM* ieviešanu, ļautu to izdarīt elastīgāk un pat ieviest kā vietēju mācību programmu; aicina Eiropas Komisiju ierosināt integrētu *STEM* kompetenču satvaru ar mērķi uzlabot salīdzināmību un iegūtās izglītības standartus Eiropas Savienībā;

25. aicina Eiropas Komisiju un *Eurostat* uzlabot datu vākšanas metodes precizitāti atkarībā no datu būtiskuma, nodrošināt, lai būtu iespējams nepārprotami atšķirt izglītības sistēmas, kurās *STEM* tiek mācītas kā atsevišķas disciplīnas, un sistēmas, kas balstītas uz *STEM* visaptverošu interpretāciju, un precizēt kopējo reģionālo dimensiju, jo tādējādi kļūs vieglāk gatavot vietējās un reģionālās stratēģijas *STEM* jomā.

Briselē, 2019. gada 26. jūnijā

Eiropas Reģionu komitejas
priekšsēdētājs
Karl-Heinz LAMBERTZ

Eiropas Reģionu komitejas atzinums “Pretī daudzpusīgam Eiropas Savienības regulējumam attiecībā uz endokrīnajiem disruptoriem”

(2019/C 404/07)

Ziņotājs:	Uno SILBERG (EA/EE), Koses pašvaldības priekšsēdētājs
Atsauces dokuments:	Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai “Ceļā uz visaptverošu Eiropas Savienības regulējumu attiecībā uz endokrīnajiem disruptoriem” COM(2018) 734 final

IETEIKUMI POLITIKAS JOMĀ

EIROPAS REĢIONU KOMITEJA

Vispārīgas piezīmes

1. atzinīgi vērtē to, ka Komisija ir uzsākusi spēkā esošā ES regulējuma attiecībā uz endokrīnajiem disruptoriem visaptverošu pārskatīšanu, un atbalsta viedokli, ka ES pieeja endokrīno disruptoru jautājumā ir jāatjaunina, lai tā atbilstu jaunākajām atziņām un saskaņoti risinātu ar šīm vielām saistītos jautājumus dažādās jomās, balstoties uz jauniegūtajām zināšanām, sasniegtajiem rezultātiem un uzkrāto pieredzi;
2. pauž bažas, ka kopš 1999. gada arvien vairāk zinātnisku pierādījumu liecina par endokrīno disruptoru iedarbības saikni ar cilvēka slimībām vai negatīvām sekām uz dzīvo dabu;
3. izsaka bažas, ka līdz šim sabiedrībai pieejamās zināšanas par endokrīnajiem disruptoriem ir ļoti virspusējas un vairumam iedzīvotāju jēdzieni “endokrīnā funkcija” un “endokrīnie disruptori” nav saprotami;
4. atbalsta Komisijas iniciatīvas, kuru galamērķis ir nodrošināt ES iedzīvotāju un vides augsta līmeņa aizsardzību un vienlaikus pielāgot jaunajiem apstākļiem atbilstošu iekšējo tirgu, kas apmierina patērētāju vajadzības;
5. norāda uz pretrunām, kas var rasties starp iedzīvotāju un vides augsta līmeņa aizsardzību un peļņu nesošu uzņēmējdarbību; tāpēc jau iepriekš ir jāizvērtē pasākumu ietekme un riski ekonomikā;
6. aicina Komisiju bez vilcināšanās izstrādāt un pieņemt jaunu stratēģiju attiecībā uz endokrīnajiem disruptoriem;
7. prasa papildināt jauno stratēģiju ar sīki izstrādātu grafiku, lai piemērotu endokrīno disruptoru kritērijus visos attiecīgajos ES tiesību aktos un efektīvi mazinātu šo ķīmisko vielu iedarbību, jo īpaši neaizsargātākajās iedzīvotāju grupās;
8. aicina Komisiju pēc iespējas ātrāk novērst pašreizējās atšķirības starp ES tiesību aktiem un saskaņot veidu, kā risina endokrīno disruptoru jautājumu, proti, balstoties uz pieņēmumu, ka nevar ar pietiekamu noteiktību paredzēt drošu ekspozīcijas robežvērtību;
9. aicina dalībvalstis un Komisiju par prioritāti noteikt iedzīvotāju veselības rādītājus, vienlaikus ņemot vērā arī patērētāju un rūpniecības intereses, un būtiski palielināt finansējumu neatkarīgai publiskajai pētniecībai attiecībā uz endokrīnajiem disruptoriem, drošiem aizstājējiem un citiem inovatīviem risinājumiem;

10. uzskata, ka Eiropai ir vadošā loma starptautiskajā sadarbībā endokrīno disruptoru izpētes, pārbaudes un noteikšanas jomā; atbalsta labāku datu vākšanu un apmaiņu, kā arī ideju izveidot starptautisku endokrīno disruptoru klasifikācijas sistēmu;

Zinātne par endokrīnajiem disruptoriem

11. ir pārliecināta, ka publiskajām iestādēm visos pārvaldības līmeņos būtu jāpalīdz finansēt pētījumus par endokrīnajiem disruptoriem, lai papildinātu trūkstošās zināšanas un iegūtu tik ļoti nepieciešamos pierādījumus;

12. uzsver nepieciešamību publiskot, kā un cik lielā mērā cilvēki un dzīvā daba ir pakļauta endokrīno disruptoru iedarbībai, kā minētās vielas izplatās un ciktāl tās ietekmē cilvēka veselību un dzīvo dabu;

13. visnotaļ atbalsta izskatāmajā paziņojumā ietvertos priekšlikumus, kuros paredzēts ar programmas “Apvārsnis Eiropa” starpniecību finansēt pētniecību, kuras uzmanības centrā ir tā dēvētais “kokteiļefekts”, apdraudējuma un riska novērtējums, atteikšanās no problemātisku vielu izmantošanas ražošanas posmā un no aprītes izņemšanas posmā, ekoinovācija un vides piesārņojuma novēršana, kā arī ķīmisko vielu, ražojumu un atkritumu savstarpējā saikne;

14. aicina Eiropas Pārtikas nekaitīguma iestādi (EFSA) un Eiropas Ķīmikāliju aģentūru (ECHA) sadarboties un ciešāk koordinēt savu darbību, lai efektīvi izmantotu pieejamos resursus visaptverošu novērtējumu veikšanā;

15. norāda uz Ziemeļvalstu Ministru padomes pasūtīto ziņojumu par bezdarbības izmaksām⁽¹⁾; tajā lēsts, ka ar endokrīno disruptoru ietekmi uz vīriešu reproduktīvo veselību saistītās (nediskontētās) izmaksas ES 28 dalībvalstīs ir 1 267 miljoni euro gadā;

16. norāda uz vēl vienu pētījumu⁽²⁾, kurā apskatīta endokrīno disruptoru saistība ar IQ samazināšanos un ar to saistīto garīgo atpalcību, autismu, uzmanības deficīta hiperaktivitātes sindromu, endometriozī, fibroīdiem, bērnu un pieaugušo aptaukošanos, pieaugušo diabētu, kriptorhismu, vīriešu neauglību un samazināta testosterona līmeņa izraisītu mirstības pieaugumu. Saskaņā ar pētījumu tas Eiropai izmaksā 163 miljardus euro gadā (t. i., 1,28 % no Eiropas Savienības IKP);

17. izsaka bažas par daļu endokrīnā disruptora definīcijas, kas 2002. gadā formulēta Starptautiskās Ķīmikāliju drošuma programmā (dažādām ANO aģentūrām, to skaitā PVO, kopīga programma), proti, “eksogēna viela vai maisījums, kas maina endokrīnās sistēmas darbību un tāpēc kaitīgi ietekmē neskarta organisma, tā pēcteču, populāciju vai subpopulāciju veselību”, taču, ņemot vērā mūsdienu zināšanas, šī definīcija ir pārāk šaura un tajā nav pietiekami ņemta vērā ietekme uz dzīvo dabu;

18. pamatojoties uz jaunākajām zināšanām, ierosina apsvērt iespēju endokrīnos disruptorus definēt šādi: “Endokrīnais disruptors ir eksogēna viela vai ķīmisko vielu maisījums, kas maina hormonu un endokrīnās sistēmas darbību un tāpēc kaitīgi ietekmē fizioloģiskos un attīstības procesus, tostarp cilvēku veselību, dzīvniekus vai to pēctečus”;

19. norāda, ka nepietiek tikai ar endokrīno disruptoru ietekmes sasaisti ar slimībām un šo jautājumu turpmāk vajadzētu skatīt galvenokārt no cilvēku veselības, dzīvās dabas un vides viedokļa un saistībā ar preventīvo ietekmi sabiedrībā plašākā nozīmē – gan sociālajā, gan ekonomikas aspektā;

20. uzsver: neraugoties uz vienprātību par to, ka attiecībā uz eksponētību endokrīnajiem disruptoriem visjutīgākais periods ir būtiskos attīstības posmos, piemēram, augļa attīstības un pubertātes posmā, tomēr bažas rada tas, ka eksponētība endokrīnajiem disruptoriem minētajos posmos var radīt paliekošas sekas un paaugstinātu jutību pret slimībām turpmākajā dzīvē;

21. iesaka padziļināt un publiskot zināšanas par slimību rašanās cēloņsakarībām, piemēram, ar autismu dzimušu bērnu skaita pieaugumu vai sēklinieku vēža izplatību;

⁽¹⁾ <https://www.norden.org/en/publication/cost-inaction>

⁽²⁾ <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/27003928>

22. uzsver, ka pašreizējā pētniecība nenodrošina pietiekamu pamatojumu, lai noteiktu robežvērtības, par kurām zemāka ekspozīcija nerada kaitīgu ietekmi. Tādēļ būtu jāuzskata, ka endokrīnie disruptori ir vielas, kurām nevar noteikt robežvērtību, un ka jebkāda šādu vielu ekspozīcija var radīt risku, jo īpaši attīstības svarīgākajos posmos (prenatālajā, postnatālajā un pubertātes periodā), turklāt īpašu uzmanību vajadzētu pievērst maisījumu ietekmei;

23. pauž bažas, ka līdz šim zinātne galveno uzmanību veltījusi tikai nedaudzām endokrīnām modalitātēm. Taču pēdējos gados ir pierādīts, ka endokrīnā sistēma var būt jutīga pret endokrīnajiem disruptoriem arī citos aspektos un ka eksponētība kādai endokrīno disruptoru kombinācijai var radīt papildu ietekmi ("maisījuma efekts" jeb "kokteiļefekts"), tāpēc eksponētība endokrīniem disruptoriem nelabvēlīgu ietekmi var radīt pat tādās koncentrācijās, kurās katram endokrīnajam disruptoram atsevišķi ietekme nav novērota;

24. uzskata, ka ir svarīgi turpināt pētījumus, jo īpaši tos, kas finansēti saskaņā ar programmu "Apvārsnis 2020" un kas palīdzētu noskaidrot endokrīno disruptoru ietekmi uz slimību etiopatogēzi, slimības gaitu un dzīvo dabu;

25. uzskata, ka svarīga nozīme ir pētījumiem, kas saistīti ar testēšanas metožu izstrādi, pilnveidošanu, apstiprināšanu un prognozēšanas modeļu izstrādi;

26. atbalsta centienus vēl vairāk uzlabot endokrīno disruptoru identificēšanai paredzēto testēšanas vadlīniju pieejamību un ESAO pārraudzībā novērst nepilnības, kas testēšanas metodēs apzinātas ES un starptautiskajā līmenī;

27. aicina Komisiju atbalstīt zinātniskus mērķprojektus, tostarp jaunu testēšanas un analīzes metožu izstrādi, lai pētītu vielas, kas varētu ietekmēt endokrīno sistēmu, un uzsvērtu, ka vielu iedarbībai ir kaitīga ietekme arī zemas koncentrācijas vai maisījumu gadījumā;

28. aicina Komisiju izstrādāt *in vitro* un *in silico* metodes, lai endokrīno disruptoru pārbaudīšanas laikā mazāk izmantotu izmēģinājumus ar dzīvniekiem;

29. ir gandarīta par līdz šim finansētajiem un plānotajiem pētniecības darbiem un cer, ka endokrīno disruptoru izpētei tiks piešķirts daudz lielāks finansējums;

ES līdzšinējā politika un regulējums attiecībā uz endokrīnajiem disruptoriem

30. atzinīgi vērtē vairākas Komisijas iesniegtās iniciatīvas un priekšlikumus, ar kuriem paredzēts risināt jautājumus par endokrīnajiem disruptoriem, piemēram, priekšlikumu regulai par riska novērtēšanas pārredzamību un ilgtspēju, Eiropas stratēģiju attiecībā uz plastmasu, Dzeramā ūdens direktīvu, uz patērētājiem orientēto jauno kursu, preču tiesību aktu kopumu, kā arī ES stratēģiskā satvara par drošību un veselības aizsardzību darbā atjaunināšanu;

31. tomēr atgādina, ka Eiropas Parlamenta un Padomes 2013. gada 20. novembra Lēmumā Nr. 1386/2013/ES par vispārējo Savienības vides rīcības programmu līdz 2020. gadam "Labklājīga dzīve ar pieejamajiem planētas resursiem" ⁽³⁾ Komisijai bija uzlikta saistības līdz 2015. gadam veikt horizontālus pasākumus, lai endokrīno disruptoru iedarbību samazinātu līdz minimumam, un līdz 2018. gadam izstrādāt visaptverošu ES stratēģiju; šajā sakarā pauž nožēlu, ka izskatāmais dokuments nav pietiekams, lai izpildītu 2013. gadā dotos solījumus;

32. norāda, ka labāka regulējuma principiem nevajadzētu aizkavēt pasākumus, kuru mērķis ir saskaņā ar piesardzības principu, kas noteikts ES Līgumos, novērst vai mazināt potenciāli smagas vai neatgriezeniskas sekas cilvēka veselībai un/vai videi;

33. atgādina, ka Eiropas Savienība ir apņēmusies starptautiskā līmenī pievērsties bīstamu vielu jautājumam un norāda uz PVO Eiropas reģiona valstu deklarācijām (Parmas deklarācija un Ostravas deklarācija);

34. atzinīgi vērtē Francijas, Zviedrijas, Dānijas un Beļģijas virzību uz iedzīvotāju labāku aizsardzību, pateicoties vispusīgiem valsts pasākumiem, kuru mērķis ir ierobežot endokrīno disruptoru izmantošanu; aicina Komisiju sekot vadošo dalībvalstu piemēram un nodrošināt pēc iespējas augstāku aizsardzības līmeni visiem Eiropas iedzīvotājiem;

(3) OV L 354, 28.12.2013., 171. lpp.

35. uzskata, ka visos tiesību aktos būtu jāpievērš vairāk uzmanības augšupējām darbībām, proti, ķīmisko vielu ražotājiem, medikamentu ražotājiem utt. ir jāievēro stingrākas prasības. Koncentrēšanās uz turpmākiem attīrīšanas pasākumiem dzeramā ūdens iekārtās un notekūdeņu iekārtās nav izmaksu ziņā lietderīga;
36. pauž bažas par to, ka – atšķirībā, piemēram, no tabakas, – nav iespējams pilnībā izvairīties no endokrīnajiem disruptoriem, jo tie ir sastopami visur un nokļūst Eiropas iedzīvotāju ķermenī bez viņu zināšanas un piekrišanas;
37. mudina Komisiju un dalībvalstis nodrošināt iedzīvotājiem ticamu informāciju, kas sniegta atbilstīgā formā un valodā, kuru viņi saprot, par endokrīno disruptoru radītajiem apdraudējumiem un sekām, kā arī par iespējamajiem veidiem, kā samazināt ekspozīciju;
38. aicina aizliegt bisfenolu un ftalātu izmantošanu visos materiālos, kas nonāk saskarē ar pārtiku;
39. norāda, ka ķīmisko vielu bisfenolu A bieži vien aizstāj ar bisfenolu B, bisfenolu F un bisfenolu HPF, par kurām ir mazāk pētījumu, taču tās, šķiet, izraisa līdzīgus endokrīnās funkcijas traucējumus; tāpēc uzskata, ka līdztiesīgiem likumdevējiem būtu jāreglamentē ar tām saistīto ķīmisko vielu grupas, nevis jāskata katra viela atsevišķi. Ja nav ticamu datu, kas pierādītu pretējo, būtu jāuzskata, ka ķīmikālijām ar līdzīgu struktūru piemīt tikpat kaitīgas toksikoloģiskās īpašības kā attiecīgajā grupā zināmajai vistoksiskākajai vielai;
40. norāda, ka piesardzības principa stingra ievērošana ir arī (ķīmiskās) rūpniecības interesēs, tā veicina ieguldījumus zinātniskajā pētniecībā, inovatīvu un videi draudzīgu produktu, drošāku un ilgtspējīgāku alternatīvu izstrādi, tādējādi pozitīvi ietekmējot iekšējā tirgus attīstību un ekonomiku plašākā nozīmē;
41. ierosina aktualizēt endokrīnos disruptorus reglamentējošos ES tiesību aktus un aizsardzības vadlīnijas, kurām ir tieša ietekme uz cilvēka veselību, piemēram, tiesību aktus par kosmētikas līdzekļiem, un piemērot vadlīnijas arī grūtnieču aizsardzībai;
42. ierosina noskaidrot “paaugstinātas bīstamības vai riska zonas”, piemēram, lauksaimniecības zemes un zālāji, kuros mēslošanai izmanto notekūdeņu dūņas, atkritumu poligonu apkārtnē, atkritumu sadedzināšanas iekārtu apkārtnē vai plašākas teritorijas – Baltijas jūra, Vidusjūra, Donavas reģions u. c.;

ES politikas attiecībā uz endokrīnajiem disruptoriem turpmākā attīstība un plānoto pasākumu ietekme vietējā un reģionālajā līmenī

43. pauž gandarījumu, ka Komisija sāks atbilstības pārbaudi, kurā novērtēs, vai attiecīgie ES tiesību akti par endokrīnajiem disruptoriem atbilst vispārējam mērķim aizsargāt cilvēka veselību un vidi, līdz minimumam samazinot ekspozīciju šīm vielām;
44. atzinīgi vērtē uz visjaunākajām zinātniskajām atziņām balstītu endokrīno disruptoru esamības izpratni un politikas veidošanu;
45. uzskata, ka ir svarīgi vispiemērotākā veidā veidot sabiedrības izpratni par endokrīnajiem disruptoriem, to izplatību un bīstamību;
46. uzskata, ka ir svarīgi, lai Komisija darītu visu, lai noskaidrotu precīs toksiskās ķīmiskās vielas, to skaitā endokrīnos disruptorus, un attiecīgi izstrādātu un ieviestu informatīvu marķējumu uz precēm u. c.;
47. uzskata: lai gan vietējās un reģionālās pašvaldības nav pilnvarotas ieviest tiesību aktus attiecībā uz endokrīnajiem disruptoriem, tām tomēr jā rūpējas par vietējiem iedzīvotājiem (vairākumā ES dalībvalstu veselības aprūpes sistēmu pārvaldība ir reģionālo pašvaldību pārziņā);
48. tādej uzskata, ka vietējā un reģionālajā līmenī, kā arī no ētikas un finansiālā skatupunkta ir svarīgi paust viedokli par endokrīnajiem disruptoriem, jo ir zināms, ka tie ietekmē pašreizējo un nākamo paaudžu veselību;
49. pauž pārliecību par to, ka vietējās un reģionālās pašvaldības ir gatavas aizsargāt nākamo paaudzi, neraugoties uz ietekmīgas rūpniecības un dažu ES tirdzniecības partneru pieaugošo spiedienu;

50. ņemot vērā, ka nav adekvātu un visaptverošu valsts un Eiropas tiesību aktu par endokrīnajiem disruptoriem, uzsver tādas iniciatīvas kā "No endokrīnajiem disruptoriem brīvas pilsētas un teritorijas", "Nekaitīgas pilsētas", "No pesticīdiem brīvas pilsētas", ko pieņēmušas vietējās un reģionālās pašvaldības, lai samazinātu savu iedzīvotāju ekspozīciju endokrīnās sistēmas traucējumus izraisošām ķīmiskām vielām, jo īpaši attiecībā uz visneaizsargātākajām grupām, bērniem un grūtniecēm;

51. uzskata, ka ir ļoti svarīgi turpināt attīstīt ES politiku attiecībā uz endokrīnajiem disruptoriem un izvērtēt plānoto pasākumu ietekmi vietējā un reģionālajā līmenī;

52. atgādina, ka mūsdienās veselības aprūpes nozarē daži ftalāti tiek izmantoti, lai medicīnas produkti būtu pietiekami mīksti. Pirms ftalātu satura samazināšanas ir jāveicina jaunu produktu ar tādām pašām īpašībām izstrāde. Arī turpmāk šo vielu izmantošanā ir svarīgi nodrošināt, lai produkti pēc to izmantošanas tiktu pareizi savākti, izmantojot efektīvas savākšanas un apsaimniekošanas sistēmas;

53. ir pārliecināta, ka cilvēka veselības rādītāju, nevis ražošanas un iekšējā tirgus interešu izvirzīšana par prioritāti radīs jaunus izaicinājumus veselībai un videi nekaitīgu tehnoloģiju izstrādē un ieviešanā, un tas uzlabotu uzņēmumu konkurētspēju, mudinot tos nodarboties ar inovācijām un veikt ieguldījumus pārdomātākās ilgtermiņa stratēģijās, taču šim procesam jābūt balstītam uz pārbaudītiem zinātniskiem datiem un tajā jāņem vērā sociāli ekonomisko seku analīze.

Briselē, 2019. gada 26. jūnijā

*Eiropas Reģionu komitejas
priekšsēdētājs*
Karl-Heinz LAMBERTZ

Eiropas Reģionu komitejas atzinums “Katastrofu riska mazināšanas pārrobežu dimensija”

(2019/C 404/08)

Ziņotājs: Roberto CIAMBETTI (ECR/IT), Veneto reģionālās padomes priekšsēdētājs un loceklis**POLITIKAS IETEIKUMI**

EIROPAS REĢIONU KOMITEJA

1. uzsver, ka katastrofu izraisīto postījumu pieaugošā intensitāte un biežums ietekmē gan cilvēku dzīvi, gan ekonomiku. Katru gadu dabas katastrofās iet bojā aptuveni 90 000 cilvēku, bet visā pasaulē tās skar gandrīz 160 miljonus cilvēku. No 1980. līdz 2016. gadam dabas katastrofas, ko izraisa meteoroloģiskie un klimatiskie apstākļi, radīja aptuveni 83 % no ES dalībvalstu monetārajiem zaudējumiem;
2. uzsver, ka katastrofām nav robežu un ka tādēļ novēršanas, noturības un efektīvas reaģēšanas uz ārkārtas situācijām attīstībai ir nepieciešama pārrobežu sadarbība. Efektīva pārrobežu sadarbība radītu ievērojamus ieguvumus 37,5 % ES iedzīvotāju, kas dzīvo pierobežas teritorijās;
3. uzsver, ka arī iespēja, ka notiek liela mēroga pārrobežu elektroenerģijas padeves pārrāvums, t. s. nodzīsums (*blackout*), varētu izraisīt nopietnas ārkārtas situācijas, kuru risināšanai ieteicams nekavējoties paredzēt konkrētus katastrofu riska mazināšanas pasākumus un stiprināt pārrobežu kontaktus;
4. atkārtoti uzsver nepieciešamību visās ar ieguldījumiem saistītajās ES politikas stratēģijās integrēt spēju ievērojami samazināt risku un katastrofu sekas, lai publiskie līdzekļi palīdzētu kopienām kļūt noturīgākām pret katastrofu negatīvajām sekām un netiktu apdraudēta cilvēku dzīvība. Komiteja ir sarūgtināta par to, ka Eiropas strukturālie un investīciju fondi kopumā un jo īpaši Kohēzijas fonds neizvirza katastrofu riska novērtējuma veikšanu kā priekšnosacījumu ES finansēto infrastruktūras projektu īstenošanai;
5. lai gan Komiteja uzsver, ka ES rīcībā pašlaik ir divi instrumenti (ES civilās aizsardzības mehānisms un ES Solidaritātes fonds), ar kuriem tā ir iecerējusi sniegt ieguldījumu reaģēšanas koordinēšanā un palīdzēt stiprināt noturību pret dabas katastrofām, tomēr norāda, ka ir vajadzīga izteiktāka daudzlīmeņu pārvaldības pieeja, lai ciešā sadarbībā ar ANO Katastrofu riska mazināšanas biroju sasniegtu mērķus, kas noteikti Sendai ietvarprogrammā katastrofu riska mazināšanai (2015–2030). Turklāt princips, kas paredz ieguldīt katastrofu riska samazināšanā, ir pārliecinoši jāiekļauj Eiropas nākotnē, tostarp Eiropas pusgadā un ES fondos;

Vispārīgas piezīmes

6. norāda, ka iepriekšējos atzinumos RK ir vērsusi uzmanību uz pārrobežu apdraudējumiem un katastrofām, kas skar divās vai vairākās ES dalībvalstīs esošus reģionus, un aicināja uzlabot kaimiņos esošo reģionu sadarbību, lai nodrošinātu, ka preventīvas darbības ir kopīgas un reaģēšanas pasākumi – koordinēti ⁽¹⁾;
7. norāda, ka ir vajadzīga plānošana, kurā ir proaktīvi ņemtas vērā dažādu reģionu, tostarp tālāko reģionu, mainīgās vajadzības, kas saistītas ar riskiem, neaizsargātību un pakļautību nelabvēlīgiem faktoriem;
8. konstatē, ka Eiropā valstu līmenī vai attiecīgajos valsts līmenim pakārtotajos līmeņos ir ļoti daudzveidīgs riska pārvaldības struktūru un metožu klāsts. Tāpēc turpmākajos riska novērtējumos attiecībā uz riska pārrobežu dimensiju varētu būt lietderīga sistemātiskāka pieeja;

⁽¹⁾ Eiropas Reģionu komisijas atzinums “Hjogo rīcības pamatplāns laikposmam pēc 2015. gada: izturētspējas veidošana, īstenojot riska pārvaldību” (OV C 271, 19.8.2014., 61. lpp.).

9. atbalsta un mudina izstrādāt valsts, reģionālās un vietējās stratēģijas un plānus riska pārvaldībai, kā arī kopīgas pārrobežu stratēģijas pārrobežu reģioniem un efektīvi koordinēt šādas stratēģijas; turklāt Komiteja ir aicinājusi piešķirt pietiekamus resursus programmām, kurās tiek atbalstīta pārrobežu sadarbība katastrofu riska mazināšanas un krīzes pārvaldības jomā ⁽²⁾;

10. uzskata, ka riska novēršanas un pārvaldības plānos cita starpā būtu jāietver liela pārreģionāla mēroga riska scenāriji gaidāmo notikumu novērošanai un uzraudzībai, jo šādi scenāriji varētu uzlabot reģionu izpratni par draudiem un to novērtēšanu. Nepieciešamie priekšnoteikumi riska novēršanas un pārvaldības plāniem ir pētījumi par neaizsargātību un pakļautību riskam, kā arī par bīstamības un vides raksturojumu, kuru rezultātā tiek veikta riska kartēšana. Minētajiem plāniem vajadzētu būt publiski pieejamiem pārrobežu līmenī un piemērotā veidā paziņotiem abās robežas pusēs, lai novērstu vai mazinātu katastrofālu notikumu risku un sagatavotos reaģēšanai uz tiem;

11. uzsver nepieciešamību stiprināt riska pārvaldību, veicinot pārrobežu sadarbību;

12. uzsver, ka ir svarīgi uzlabot izpratni par katastrofu riska mazināšanas pārrobežu dimensiju Eiropā, kā arī šādas izpratnes nepieciešamību un tās pievienoto vērtību efektīvākā un ilgtermiņa katastrofu riska mazināšanā;

13. atkārtoti pauž atbalstu ⁽³⁾ Eiropas Komisijas priekšlikumam regulai, ar ko izveido Eiropas pārrobežu mehānismu ⁽⁴⁾ saistībā ar centieniem novērst šķēršļus pārrobežu sadarbībai, arī katastrofu riska mazināšanas jomā. Lai panāktu labāku pārrobežu sadarbību un novērstu katastrofas, var uzsākt jaunus sagatavošanas projektus, kas paredzēti vismazāk aizsargātajiem reģioniem, piemēram, tālākajiem reģioniem, salām un piekrastes reģioniem;

14. uzsver, ka gadījumos, kad kāda valsts viena pati nevar tikt galā ar katastrofu, iesaistītās valstis rīkojas un sniedz palīdzību, izmantojot ES civilās aizsardzības mehānismu. Tomēr, ja pārrobežu draudi un katastrofas skar reģionus, kas atrodas divās vai vairākās dalībvalstīs, ir vajadzīga efektīvāka kaimiņreģionu sadarbība, lai nodrošinātu kopīgus preventīvus pasākumus un koordinētus reaģēšanas pasākumus;

15. norāda: lai katastrofu risku mazināšana būtu rūpīgi sagatavota un krīzes gadījumā tiktu nodrošināta pēc iespējas labāka komunikācija, papildus konkrētām koordinācijas un komunikācijas stratēģijām liela nozīme ir arī pierobežas kaimiņvalsts valodas zināšanām;

16. šajā kontekstā atzīmē, ka lielākā daļa valstu ar kaimiņvalstīm ir parakstījuši divpusējus nolīgumus (kas ne vienmēr aprobežojas tikai ar divām valstīm), kuri attiecas arī uz pārrobežu sadarbību katastrofu gadījumā. Tomēr lielāka uzmanība būtu jāpievērš riska novēršanai un mazināšanai, kā arī reaģēšanas stratēģiju sagatavošanai;

17. atzinīgi vērtē to, ka Eiropas Parlaments un Padome ir panākuši provizorisku vienošanos par pašreizējā ES civilās aizsardzības mehānisma stiprināšanu un par ES reaģēšanu uz katastrofām (*rescEU*); šī vienošanās cita starpā paredz lielāku uzmanību pārrobežu riskiem;

Vietējo un reģionālo pašvaldību loma un pārrobežu projekti

18. iesaka ES finansētajos katastrofu riska mazināšanas projektos vairāk iesaistīt vietējās un reģionālās pašvaldības, lai nodrošinātu šiem projektiem nepārtrauktību laikā un varētu tos piemērot citās teritorijās, kas saskaras ar līdzīgām riska situācijām;

19. aicina dalībvalstis plānoto ieguldījumu atlases procesā visās attiecīgajās programmās, kā arī diskusijās par iespējamajām izmaiņām iesaistīt arī vietējās un reģionālās pašvaldības;

⁽²⁾ Eiropas Reģionu komisijas atzinums "Rīcības plāns par Sendai ietvarprogrammu katastrofu riska mazināšanai 2015.–2030. gadam" (OV C 272, 17.8.2017., 32. lpp.).

⁽³⁾ Eiropas Reģionu komisijas atzinums "Pārrobežu mehānisms" (pieņemts 2018. gada 5. decembrī (OV vēl nav publicēts).

⁽⁴⁾ Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes regulai par mehānismu juridisku un administratīvu šķēršļu novēršanai pārrobežu kontekstā, COM(2018) 373 final.

20. prasa aktīvāk īstenot pārrobežu projektus katastrofu riska mazināšanai, lai plašāk izmantotu šim nolūkam paredzētos struktūrfondus;

21. mudina lielākus ES līmeņa stimulus vērst uz vietējo un reģionālo līmeni, lai veicinātu pārrobežu sadarbību katastrofu riska mazināšanā, it īpaši tādās jomās kā profilakse, apmācība un praktiskās mācības;

22. uzsver, ka vietējiem dalībniekiem ir būtiska loma katastrofu riska mazināšanā un izturētspējas veidošanā un ka lietderīgas ir pastāvošās iniciatīvas (piemēram, ANO Katastrofu riska mazināšanas biroja kampaņa "Padarīt pilsētas izturētspējīgas"), kuru mērķis ir veicināt katastrofu riska mazināšanu vietējā līmenī;

23. uzskata, ka ir īpaši svarīgi izmantot Eiropas civilās aizsardzības mehānismu un ES Solidaritātes fondu, lai veiktu ieguldījumus, to skaitā finansiālus, plānošanā, kas saistīta ar riska mazināšanu, it īpaši ņemot vērā klimata pārmaiņas un no tām izrietošās ekstremālās norises;

Pārrobežu sadarbība

Plānošana

24. norāda, ka ir vajadzīga pārrobežu nepārtrauktības plānošana, kurā ņemti vērā riska scenāriji, kas skar vairākas valstis, un kurā tiek kopīgi identificēti un novērtēti riski un veikta to kartēšana, lai nodrošinātu gan pārrobežu teritoriju attīstību, gan plašu apgabalu aizsardzību, tostarp ar mērķi novērot un uzraudzīt gaidāmos notikumus;

25. aicina veidot zinātniskās komitejas, kas precīzāk definētu riska scenārijus un veidotu zināšanu un prasmju tīklus un kuru sastāvs atbilstu specializācijas veidiem, pamatojoties uz viendabīgās teritorijās līdzīgiem riska faktoriem (piemēram, mežu ugunsgrēki Vidusjūras reģionā, negaidīti plūdi vai pakāpeniska applūšana Centrāleiropā utt.). Šīm komitejām būtu iespēja ātri īstenot pasākumus un vest dialogu ar vietējām pārvaldes iestādēm, lai nodrošinātu piekļuvi finanšu resursiem, cilvēkresursiem un materiālajiem resursiem;

26. norāda, ka, samazinoties finansējumam, kas novērojams dažās vietējās un reģionālajās pašvaldībās, civilās aizsardzības lēmumu pieņēmējiem ir vēl jo svarīgāk iegūt kopienu, indivīdu un civilās aizsardzības projektu precīzāku novērtējumu. Komiteja uzskata, ka sociālās noturības indekss *INDRIX*, kas ir viens no ES līdzfinansētā pārrobežu projekta *INDRIX* rezultātiem, ir piemērots kopienas noturības novērtēšanai, pamatojoties uz statistikas datiem, kā arī uz šajā nolūkā tieši ievadītajiem datiem: projektā tika izmantoti noteikti sociālie rādītāji (izglītības līmenis, veselības stāvoklis, bezdarba līmenis, piedāvātie pakalpojumi utt.), lai izvērtētu riska uztveri dažādās kopienās un it īpaši apzinātu kopienas, kas ir visvairāk pakļautas riskam un ir visneaizsargātākās; aicina kompetentās iestādes apsvērt iespēju izstrādāt obligātus instrumentus apdrošināšanai pret dabas katastrofām, kas būtu standartizēti Eiropas līmenī, un apdrošināšanas prēmijas piesaistīt riska līmenim. Tas privātpersonu vidū veicinātu informētību par risku un palielinātu izpratni par profilakses nozīmi, samazinātu bezrūpīgas rīcības risku un visiem Eiropas iedzīvotājiem garantētu taisnīgu un vienveidīgu kompensāciju;

27. norāda, ka dažās pārrobežu teritorijās ir jāizveido kopīga datubāze, kurā būtu apzināti materiāli, līdzekļi, aprīkojums un brīvprātīgo specializācija, kā arī līdzekļu dislokācija un loģistika;

28. norāda, ka šī datubāze būtu jāizveido un jāpārvalda ne vien lai uzlabotu sagatavotību katastrofām, bet arī tādēļ, lai stiprinātu katastrofu skarto reģionu sociālo, ekonomisko un kultūras atveseļošanas kopējas pārrobežu perspektīvas ietvaros;

29. uzskata, ka ir jāņem vērā un jāpārņem jau esošie pozitīvie pārrobežu sadarbības modeļi, piemēram:

— Vācijas un Dānijas kopīgās mācības civilās aizsardzības jomā, piemēram, *DANGEREX 07*, *DANGERFloodEx 2010* un ārkārtas reaģēšana bez robežām,

— gatavība plūdiem un pārnacionāla kaitējuma mazināšana Savas baseinā (Brod Posavinas županijā Horvātijā un Mačvas apgabalā Serbijā),

- RiKoSt: riska paziņošanas stratēģijas (Karintijā (Austrijā) un Altoadidžē (Itālijā) līdz 2020. gada oktobrim),
- U-SCORE-II: pilsētu salīdzinoša novērtēšana (izmēģinājuma projekti Portugālē, Itālijā un Apvienotajā Karalistē),
- mobilā mācību iekārta uz iekšējiem ūdeņiem (MŪB) Augšreinā un Vācijas-Francijas-Šveices Augšreinas konferences kongress par tematu "Nodzisums – liela mēroga pārrobežu elektroenerģijas padeves pārrāvums" (2016);

Mācības

30. uzsver, ka ir svarīgi nodrošināt stimulus jauniešiem piedalīties mācībās, un mudina dalībvalstis un vietējās un reģionālās pašvaldības veicināt īpašus augstskolu kursus un projektus par riska mazināšanas pasākumiem. Turklāt Komiteja uzsver, ka jaunieši var piedalīties solidaritātes darbībā katastrofu riska novēršanas jomā ar Eiropas Solidaritātes korpusa starpniecību⁽⁹⁾. Šī darbība var tikt īstenota kā brīvprātīgais darbs, mācekļība, stažēšanās un darba pieredze;

31. norāda, ka nepieciešamas īpašas mācības vietējo pārvaldes iestāžu darbiniekiem (tostarp arī saistībā ar kampaņu "Padarīt pilsētas noturīgākas"), lai palielinātu viņu informētību un nodrošinātu viņiem lielākas zināšanas, jo viņi ir tieši atbildīgi par vietējiem iedzīvotājiem un par teritorijas aizsardzību un attīstību;

32. iesaka vairāk uzmanības veltīt brīvprātīgo un tehnisko darbinieku apmācībai labākas specializācijas nolūkā, izmantojot stimulus un ieviešot mācību kursus, kuru pamatā ir attiecīgās valsts riski, jo īpaši pārrobežu teritorijās, ar mērķi uzlabot ģeogrāfiskās zināšanas par teritoriju un īstenot kopīgus un koordinētus pasākumus attiecībā uz novērošanu, uzraudzību, kā arī reaģēšanu ārkārtas situācijās;

33. atkārtoti norāda, ka ar vietējo pašvaldību vai brīvprātīgo starpniecību ir jāorganizē informatīvas kampaņas, lai iedzīvotājus informētu par pastāvošajiem riskiem un pašaizsardzību, un ka ir vajadzīgas abpusēju mācību iniciatīvas vietējā un reģionālā līmenī, veicot pilsētu un reģionu salīdzinošu novērtēšanu;

34. uzsver, ka transnacionālajai apmācībai būtu jāatbilst riska scenārijiem, kas noteikti pārrobežu riska novēršanas un pārvaldības plānos. Šādos mācībuursos (vēlams, kopīgos) abās robežas pusēs būtu jāiesaista visi ar riska pārvaldību tieši saistītie dalībnieki, sākot ar tehniskajiem ekspertiem līdz pat brīvprātīgo organizācijām;

35. uzsver nepieciešamību stiprināt e-mācību platformas, piemēram, ES Civilās aizsardzības mehānisma mācību programmu, un palielināt atklātu tiešsaistes kursu pieejamību civilās aizsardzības jomā;

36. uzskata, ka ES Solidaritātes fondam jānodrošina intensīvākas informācijas kampaņas reģioniem, izmantojot atbalsta pasākumus, kas jau labi darbojas ES dalībvalstīs un kandidātvalstīs. ES Solidaritātes fonds ir būtisks atbalsta instruments attiecīgajiem reģioniem, kad ir jāpieliek ārkārtējas pūles, lai atjaunotu dabas un meteoroloģisko katastrofu skartās teritorijas, jo dabas katastrofas neapstājas pie robežām;

Reaģēšana ārkārtas situācijās

37. uzsver, ka ir jāizveido kopīga un standartizēta pārrobežu brīdināšanas sistēma, kas ietvertu paziņošanu reāllaikā par visiem negadījumiem un katastrofām, kas var ietekmēt kādas citas valsts reģionu teritoriju;

38. norāda, ka ir vajadzīgi pārrobežu nolīgumi, lai standartizētu un paātrinātu palīdzības sistēmu un brīvprātīgo aktivizāciju, un šajā saistībā jāapzina juridiskie šķēršļi un jāmudina sadarboties, tādējādi optimizējot līdzekļu un personāla loģistiku. Aicina noslēgt nolīgumus arī ūdens jomā, lai uzlabotu zināšanas par dambju organizatorisko apsaimniekošanu un to funkcionēšanu ar mērķi nodrošināt savlaicīgus pasākumus ar ūdeni saistīta riska mazināšanai lejtecē citu dalībvalstu teritorijā;

39. aicina izstrādāt akronīmus, ko izmanto glābšanas koordinācijas centru apzīmējumam dažādos teritoriālajos līmeņos, lai standartizētu un saskaņotu izmantoto terminoloģiju;

⁽⁹⁾ Eiropas Reģionu komisijas atzinums 2018/03892 "Eiropas Solidaritātes korpusa un jaunā ES jaunatnes stratēģija" (ziņotājs: Matteo Bianchi).

40. aicina izstrādāt saskaņotas procedūras preventīvai informēšanai un operatīvo procedūru kopīgai izmantošanai ārkārtas situācijās;
41. iesaka izmantot IT lietotnes, kas ļautu brīdināt iedzīvotājus reāllaikā;
42. mudina dalībvalstis atzīt un sertificēt profesionālus speciālistus (kurus visprecīzāk var definēt kā katastrofu riska pārvaldītājus), kas ar daudznozaru un transversālām zināšanām, prasmēm un kompetencēm varētu sniegt atbalstu vietējo un reģionālo pārvaldes iestāžu darbiniekiem gan plānošanā, gan it īpaši ārkārtas situācijās;

Subsidiaritātes princips

43. piekrīt, ka Eiropas Savienības kompetencē jābūt tādu pasākumu īstenošanai, kuri veicina, koordinē vai papildina dalībvalstu pasākumus civilās aizsardzības jomā;

Paraugprakse

44. uzsver, ka pārrobežu sadarbībā katastrofu riska mazināšanas jomā ir daudz paraugprakses piemēru, kurus varētu pārņemt un optimāli izvērst, piemēram:

- kopīgas praktiskās mācības, kas katastrofu gadījumā nodrošinātu vienotu pieeju, savstarpēju saprašanos un vienādu sagatavotības līmeni,
- saskaņotas informācijas izplatīšana, apmaiņa ar paraugpraksi un mācīšanās no kaimiņreģionu iniciatīvām, metodēm, instrumentiem utt.,
- cilvēkiem, kas dzīvo augsta riska pārrobežu teritorijās, paredzētas kopīgas izpratnes veidošanas un izglītošanas kampaņas, kurās iesaistītas dažādas ieinteresētās personas (piemēram, katastrofu riska mazināšanas dienas dažādās pilsētās un pašvaldībās);

45. pārliecināti atbalsta Eiropas Pārrobežas reģionu asociācijas (AEER) īstenoto projektu *b-solutions*, kura mērķis ir apzināt juridiskos un administratīvos šķēršļus pārrobežu sadarbībai katastrofu novēršanas un katastrofu mazināšanas jomā. Komiteja atzīmē, ka pirmajā uzaicinājumā iesniegt priekšlikumus 2018. gadā AEER apzināja 10 gadījumus, kas tika pārveidoti par izmēģinājuma projektiem, bet daudzi gadījumi vēl nav atrisināti (neatliekamās medicīniskās palīdzības transportlīdzekļi, ugunsdzēsēji vai helikopteri, kas drīkst iekļūt dažu pārrobežas reģionu teritorijā, bet citu reģionu teritorijā – nedrīkst, administratīvās formalitātes attiecībā uz mirstīgo atlieku pārvietošanu, asimetriska pakalpojumu sniegšana pārrobežu līmenī, problēmas saistībā ar apdrošināšanu, diplomu atzīšana utt.). Komiteja mudina visus reģionus, kuri saskaras ar līdzīgiem šķēršļiem, piedalīties turpmākajos uzaicinājumos iesniegt priekšlikumus;

46. uzsver, ka katastrofu skartajiem reģioniem kopīgi jāiesniedz risinājumi attiecīgo valstu valdībām. Kā piemēru var minēt sadarbību starp Portugāles ziemeļu daļu un Galisijas reģionu Spānijā, kuri savai attiecīgajai centrālajai valdībai iesniedz savas prioritātes jautājumos, kurus var atrisināt Iberijas samitu ietvaros, un ciešo sadarbību starp tālākajiem reģioniem: Kanāriju salām, Azoru salām un Madeiru, izmantojot *Interreg MAC* programmu, kurai pievienojušās arī kaimiņos esošās trešās valstis, piemēram, Kaboverde, Mauritānija un Senegāla.

Briselē, 2019. gada 27. jūnijā

Eiropas Reģionu komitejas
priekšsēdētājs
Karl-Heinz LAMBERTZ

Eiropas Reģionu komitejas atzinums “Jauna ES darba kārtība jūrniecības nozaru attīstības paātrināšanai”

(2019/C 404/09)

Ziņotājs: Christophe CLERGEAU (FR/PSE), Luāras reģionālās padomes loceklis**IETEIKUMI POLITIKAS JOMĀ****I. Galvenie ieteikumi politikas jomā Eiropas jūrniecības nozaru attīstības paātrināšanai****Atzīt izaicinājumus un izvēlēties jaunu, proaktīvāku rūpniecības politiku**

EIROPAS REĢIONU KOMITEJA

1. aicina apzināt attīstības iespējas un apdraudējumus Eiropas jūrniecības nozarēs. Šīm nozarēm ir jāmobilizējas, izmantojot Eiropas, valstu un reģionālo pārvaldes iestāžu atbalstu, lai sekmīgi īstenotu ekoloģisko pāreju, enerģētikas pārkārtošanu, digitalizāciju, rūpniecisko revolūciju un atjauninātu jūrniecības profesiju pievilcību. Minētie uzdevumi ir jāīsteno laikā, kad šajās nozarēs jaunu apdraudējumu rada Āzijas valstu konkurence augstas vērtības kuģu segmentā, kurā Eiropa ir izvirzījusi līderpozīcijā. Šī konkurence, kurā tiek mēģināts pārņemt Eiropas tehnoloģijas, ir negodīga, tai raksturīgs sociālais un vides dempings un to lielā mērā finansē ar publiskajām dotācijām, bet tas ir pretrunā starptautiskās tirdzniecības noteikumiem, un tas ir jautājums, kas jārisina Eiropas iestādēm, lai nodrošinātu vienlīdzīgu konkurences apstākļus. Jānorāda, ka šī negodīgā konkurence tagad apdraud arī zivsaimniecības nozari;

2. uzsver jūrniecības nozaru sektoru daudzveidību, kas uzskatāma par priekšrocību, lai stiprinātu sektoru savstarpējo sinerģiju un teritoriālo ietekmi: civilā un militārā kuģubūve, remonts un demontāža (kruīza, izklaides, zvejas, iekārtu apkalpošanas vai pasažieru kuģi, kā arī militārā flote), atjaunojamie jūras energoresursi, naftas un gāzes ieguves nozares, ostu un piekrastes infrastruktūra, infrastruktūra jūrā, zvejniecība, akvakultūra, gliemju, vēzveidīgo un adatādaiņu ieguve un jūras bioekonomika;

3. aicina arī turpmāk nodrošināt zvejniecības, gliemju, vēzveidīgo un adatādaiņu ieguves un akvakultūras attīstību vides, sociālā un ekonomiskā līdzsvara un ilgtspējas kontekstā; tāpat uzsver paaudžu maiņas nepieciešamību, kuras divas galvenās sastāvdaļas būtu apmācība un darba apstākļu uzlabošana;

4. uzskata, ka jūrniecības nozarēs, tāpat kā kosmosa un aeronautikas nozarē, ir vajadzīga tālejoša rūpniecības stratēģija un konkrēts īstenošanas satvars, kas pielāgots šo nozaru īpatnībām: suverenitāte, augsta kapitāla intensitāte, neliela sērijveida ražošana, ilgprits cikls un augsta riska pakāpe, milzīgas vajadzības pētniecības, inovācijas un apmācības jomā;

5. vērš uzmanību uz nepieciešamību atbalstīt atkrastes vēja enerģijas attīstīšanu dziļūdenī, lai mazinātu jūras piekrastes seklūdens teritoriju izmantošanu un līdz ar to atbalstītu citas zilajai ekonomikai raksturīgas darbības;

6. atgādina, ka jūrniecības nozarēs ir otrais lielākais darbvietu skaits zilajā ekonomikā; globālās izaugsmes apstākļos Eiropa zilajā ekonomikā ir izvirzījusi vairākās līderpozīcijās un izveidojusi daudzas augsti kvalificētas, ilgtspējīgas rūpnieciskas darbvietas;

7. norāda, ka svarīga nozīme ir ostām, jo tā ir stratēģiska infrastruktūra, kas neaprobežojas vienīgi ar tirdzniecības un transporta centriem, bet arvien biežāk ostas kļūst par rūpniecības un inovācijas platformām, tādējādi veidojot ciešāku saikni ar tuvējām pilsētām. Tāpēc ir svarīgi plānot pienācīgu atbalstu visiem uzņēmumiem, kas darbojas krastā⁽¹⁾ un jau ir saistīti ar jūras nozaru ekonomiku vai varētu attīstīt šādas saiknes, izmantojot atzītas un pārbaudītas metodes darbības dažādošanai.

8. norāda uz zvejniecības un jūrniecības darbību sociāli ekonomisko nozīmi, jo tās nodrošina kvalitatīvu un nekaitīgu pārtiku; atgādina par šo darbību kultūras un mantojuma dimensiju, kas ir būtisks elements tūrisma veicināšanā; uzsver nepieciešamību nodarbinātības un ilgtspējīgas attīstības labā veidot šo tradicionālo darbību un jauno nozaru sinerģiju un komplementaritāti;

⁽¹⁾ NAT-V-044 – “Inovācija jūras nozaru ekonomikā: apzināt mūsu jūru un okeānu potenciālu nodarbinātības un izaugsmes jomā”, ziņotājs Adam Banaszak.

9. uzskata, ka jūrniecības nozares ir viena no galvenajām svirām ilgtspējīgas attīstības mērķu (IAM) sasniegšanā Eiropā. Šo nozaru ražojumi, pakalpojumi un inovācijas ir būtisks ieguldījums to darbību atbalstam, kas vajadzīgas, lai veiksmīgi īstenotu pārkārtošanu; konkrēti var minēt šādas darbības:

- okeānu izpēti, zināšanu par jūru un jūras dzīlēm pilnveidošana,
- pastiprināta cīņa pret klimata pārmaiņām, tostarp ar jūras transporta starpniecību,
- atjaunojamās jūras enerģijas un atkrastes vējparku, kā arī Eiropas Savienības valstu elektrotīklu starpsavienojumu attīstīšana ar mērķi palielināt atjaunojamās enerģijas īpatsvaru elektroenerģijas struktūrā un tās integrāciju Eiropas līmenī,
- klātbūtne jūrā, uzraudzība un drošība; intervences pasākumi jūrā, tostarp cīņai pret plastmasas atkritumiem,
- jūras bioresursu apzināšana un reģenerācija, zvejniecības un akvakultūras, kā arī zilās aprites ekonomikas ilgtspējīga attīstība;

10. piekrist secinājumiem, kas ietverti 2018. gadā pieņemtajā EESK novērtējumā par iniciatīvu *LeaderSHIP 2020* ⁽²⁾, kurā uzsvērti šķēršļi tās īstenošanā un precīzu un kvantitatīvu mērķu trūkums;

11. aicina piemērot jaunu, būtiski pārskatītu pieeju *LeaderSHIP 2030*, ierosinot *European blue new deal*, kurā apvienoti trīs elementi: tirdzniecības un konkurences politika, kas vērsta uz mūsu interešu aizstāvību un Eiropas līderuzņēmumu veidošanu, ikvienas ES politikas virzīšana un pielāgošana jūrniecības nozaru vajadzībām un īpašajām iezīmēm, kā arī sešu darbības mērķu noteikšana – lai šos mērķus sasniegtu, laikposmā no 2020. līdz 2027. gadam būtu jāmobilizējas vietējiem, valstu un Eiropas dalībniekiem:

- jūras transporta dekarbonizācija un videi nekaitīgu kuģu būvēšana: nulles līmeņa emisijas, nulles līmeņa izmeši jūrā, nulles līmeņa troksnis,
- jūrā izmesto atkritumu, īpaši plastmasas, aizvākšana,
- jūrniecības nozares 4.0 – transversāla pieeja, kas sekmē sniegumu un darbvietu kvalitāti visās jūrniecības nozarēs,
- Eiropas līderpozīcija pasaulē visās atjaunojamās jūras enerģijas tehnoloģiju jomās,
- ES stratēģija jaunai jūras bioekonomikai, kas stimulē zvejniecību, akvakultūru un jūras bioloģisko resursu lietderīgu izmantošanu,
- Eiropas okeānu pētniecības misijas uzsākšana nolūkā uzkrāt zināšanas par jūras vidi visās pasaules jūrās;

Minētie seši mērķi ir saistīti ar konkrētiem nozares izaicinājumiem un ir arī jāņem vērā atklātās debatēs par jūrlietu nozares uzdevumiem saistībā ar programmu “Apvārsnis Eiropa”;

12. mudina Eiropas tālākajos reģionos un salās pieņemt jūrniecības nozaru stratēģijas, kuru mērķis ir panākt ātrāku rīcību trijos prioritārajos virzienos: ostas, bezoglekļa enerģētiskā neatkarība ar iespējami zemākām izmaksām un jūras bioekonomika, kas ietver arī zvejniecību un akvakultūru;

13. atgādina, ka attiecībā uz jūrniecības nozaru nākotni ir svarīgi, lai ar jūrniecību saistītie jautājumi būtu turpmāko ES politikas nostādņu centrā un tām būtu veltīta īpaša uzmanība reģionālās politikas fondu izmantošanā;

European Sea Tech: veidot Eiropas tīklus, lai apvienotu reģionālās inovācijas ekosistēmas un mobilizētu reģionus rūpniecības vērtības ķēžu strukturēšanai

14. uzskata, ka pirmā jūrniecības nozarēm raksturīgā iezīme ir teritoriālā piesaiste piejūras reģioniem, kas strukturējuši attiecīgās reģionālās inovācijas un izcilības ekosistēmas. Lai valstu un ES politika būtu elastīga un efektīva, tai jābūt balstītai uz šādām reģionālajām inovācijas ekosistēmām un pārdomātas specializācijas stratēģijām;

⁽²⁾ <https://www.eesc.europa.eu/en/our-work/opinions-information-reports/opinions/leadership-2020-maritime-technology>

15. ierosina uzsākt iniciatīvu *European Sea Tech*, kuras mērķis būtu apvienot reģionālās inovācijas ekosistēmas, izveidojot vairākus sadarbības tīklus nolūkā

- stimulēt apakšnozares un strukturēt Eiropas vērtības ķēdes,
- labāk apzināt un risināt problēmas, kas saistītas ar pārmaiņām rūpniecības, vides, enerģētikas un digitalizācijas jomā,
- radīt jaunus, integrētākus pakalpojumus, preces un darījumdarbības modeļus, kas spētu labāk reaģēt uz globālo konkurenci.

Komisija varētu aicināt izteikt ieinteresētību par tematisko tīklu veidošanu. Ikvienu reģionālā (vai starpreģionālā) ekosistēma varētu pieteikt savu kandidatūru dalībai vairākos tīklos atbilstīgi pārdomātas specializācijas stratēģijām attiecīgajā reģionā. Ekosistēmas ar vairākām kompetences jomām, kurās apvienoti vairāki tīkli, būtu iniciatīvas *European Sea Tech* centrālās ekosistēmas.

Katram tīklam vajadzētu būt pēc iespējas iekļaujošākam, ietverot tajā visas dažādo Eiropas reģionu kompetences. Tīklos būtu sistemātiski jāskata jautājumi par ilgtspējīgu attīstību, pētniecību un izstrādi, rūpniecības sniegumu, finansējumu un prasmēm.

Šie tīkli efektīvāk nekā centralizēta Eiropas platforma nodrošinātu pamatu reģionu sadarbības veidošanai un darbības projektu izstrādei dažādās ES politikas jomās.

European Sea Tech uzdevums būtu arī stimulēt tehnoloģiju pārnesi, pieredzes un prasmju tālāk nodošanu starp dažādiem jūrniecības nozaru tīkliem un sektoriem;

16. norāda, ka iniciatīvai *European Sea Tech* ir svarīga nozīme, lai jūrniecības nozarēm piemērotu visaptverošu pieeju un paātrinātu pāreju uz zaļām un digitalizētām jūrniecības nozarēm, mobilizējot visu jūrniecības nozaru sektoru tehnoloģijas un prasmes nolūkā nodrošināt to pieejamību citos sektoros;

17. atkārtoti pauž atbalstu zināšanu un inovāciju kopienas (ZIK) projektam jūrniecības nozarēs, taču konstatē, ka šis projekts, kas virzīts uz jūras resursu ilgtspējīgu apsaimniekošanu, var pārstāvēt tikai vienu no *European Sea Tech* tīkliem;

18. vēlas, lai *European Sea Tech* inovācijas ekosistēmu tīklu īstenotos projektus varētu atbalstīt Eiropas partnerības un kopīgi finansēt ar programmu "Apvārsnis Eiropa" un ar citiem pieejamiem fondiem. Šādos projektos jābūt iespējai iekļaut finansējumu izmēģinājuma iekārtām, prototipu un demonstrējuma iekārtām;

19. tāpat arī atkārtoti prasa programmā "Apvārsnis Eiropa" iekļaut jūrlietu ceļvedi, skaidri iekļaut jūrniecības nozaru zinātniskos un tehnoloģiskos izaicinājumus 2. pilārā un noteikt mērķi programmas "Apvārsnis Eiropa" 10 % piešķirt tam, lai finansētu projektus, kuriem ir būtiska ietekme uz jūras nozaru ekonomiku un jūrniecības nozarēm;

II. *Konkrēti priekšlikumi, kuru mērķis ir mobilizēt un pielāgot Eiropas Savienības politikas laikposmam pēc 2020. gada jūrniecības nozarēm*

Starptautiskā tirdzniecība un konkurence

20. uzsver, ka jūrniecības nozarēs un pakalpojumos ir vajadzīga jauna "reālistiska" tirdzniecības politika, kas balstīta uz savstarpīgumu un kuras mērķis ir aizstāvēt Eiropas darbavietas un suverenitāti pret ofensīvām un negodīgām stratēģijām, ko īsteno jūras lielvalstis, tostarp Āzijas valstis. Kad vien iespējams un ja tas ir efektīvi, šai politikai ir jāveicina stabila un daudzpusēja apmaiņas sistēma, kas balstīta uz taisnīgiem un pārredzamiem noteikumiem, kuri nodrošina godīgus konkurences apstākļus, jāmeklē izdevīgi līgumi ar tirdzniecības partneriem un jābalstās uz PTO lomu;

21. uzskata, ka attiecībā uz globalizētiem pasaules tirgiem ar konkurences politiku jāpanāk Eiropas līderuzņēmumu veidošana, vienmēr nodrošinot godīgu un līdzsvarotu konkurenci Eiropas Savienībā, un atkārtoti apstiprina pievienoto vērtību, ko sniedz pamatnostādnes par valsts atbalstu jūras transportam, un nepieciešamību nodrošināt vienkāršu, stabilu un konkurētspējīgu nodokļu sistēmu, lai sasniegtu šo mērķi;

22. vērs Komisijas uzmanību uz to, cik svarīgi ir efektīvāk kontrolēt ārvalstu ieguldījumu plūsmas un ierobežot un samazināt iespējamo kaitīgo ietekmi uz Eiropas rūpniecību saistībā ar tehnoloģiju pārnesi, jo īpaši attiecībā uz tehnoloģijām, kas iekļautas nozīmīgos starptautiskos nolīgumos;

23. vēlas, lai publiskā iepirkuma pārvaldībā civilajā un militārajā jomā tiktu noteiktas konkrētas saistības, piemēram, stingras piegādes prasības konkrētām precēm un pakalpojumiem, kuri iepriekš identificēti kā stratēģiski vai kurus būtiski ietekmē globālā konkurence;

Projektu finansēšana

24. vēlas, lai bez kavēšanās tiktu pabeigts zilās ekonomikas projektu finansēšanas platformas projekts, kurā jābūt iekļautam ne tikai palīdzības mehānismam, bet arī īpašam investīciju fondam inovatīvu un riskantu projektu finansēšanai. Galvenajam platformas mērķim principā būtu jābūt vērstam uz to, lai projektiem, kurus tradicionālie dalībnieki uzskata par pārāk riskantiem, darītu pieejamu finansējumu ar preferenciālām likmēm, tādējādi reaģējot uz tirgus nepilnībām. Šā mehānisma darbība būs cieši saistīta ar dalībvalstīm un reģioniem, lai nodrošinātu intervences instrumentu savstarpējo papildināmību un projektu atbalsta nepārtrauktību. Platformai jābūt balstītai uz iniciatīvas *European Sea Tech* tīkliem un "centrālajām ekosistēmām";

25. turklāt aicina Komisiju definēt mērķi un metodi, lai zilajā ekonomikā un jūrniecības nozarēs varētu izmantot ES ieguldījumu instrumentus, kurus paredzēts ieviest programmas *InvestEU* ietvaros, tostarp saistībā ar programmu "Apvārsnis Eiropa";

26. uzsver, ka ir vajadzīgi instrumenti, ar kuriem samazināt strukturālo projektu finansiālās izmaksas un nodrošināt pienācīgu priekšfinansējumu iepirkumiem un lielākajiem ieguldījumiem (kruīza kuģi, LNG (sašķidrīnātas dabasgāzes) iekārtas, atjaunojamā jūras enerģija u. c.);

27. vēlreiz norāda, ka ir jāparedz īpašs finansējums tālākajiem reģioniem, ņemot vērā ierobežojumus un īpatnības tajos. Tā kā minētajiem reģioniem ir stratēģisks ģeogrāfiskais stāvoklis Atlantijas okeānā, Indijas okeānā un Karību jūrā, tie veido unikālu Eiropas jūras un okeāna dimensiju, un tajos ir unikāli dabas resursi, kā to jau atzinusi Eiropas Komisija;

28. uzskata, ka būtu lietderīgi veicināt inovatīvu risinājumu iepirkumu, kas ļauj elastīgāk piemērot iepirkuma procedūras noteikumus gadījumos, ja paredzēts iegādāties jaunu tehnoloģiju, kura sērijveidā vēl nav pieejama tirgū. Tas paātrina inovatīvu tehnoloģiju laišanu tirgū un nodrošina, ka uzņēmumi, kas piedāvā jaunus pakalpojumus un preces, var ātrāk atrast savus pirmos klientus;

29. uzsver, ka jūrniecības nozarē pastāvošie regulatīvie ierobežojumi un ilgie pieteikumu izskatīšanas termiņi ļoti kavē pārbaužu un izmēģinājumu veikšanu jūrā. Ierosina izveidot Eiropas darba grupu, kurā piedalītos Komisijas, dalībvalstu, reģionu un ekonomikas dalībnieku pārstāvji, lai izplatītu labas prakses piemērus un veicinātu pozitīvas izmaiņas valstu atsaucēs satvaros;

30. uzskata, ka būtu lietderīgi spert vēl soli tālāk un izveidot nākotnē *Maritime Advanced Research Projects Agency*, pēc ASV DARPA parauga, lai ar mērķtiecīgu finansējumu atbalstītu revolucionāru inovāciju, atzīstot tiesības uz neveiksmi un pilnībā ņemot vērā mazo un vidējo uzņēmumu un vidēji liela kapitāla uzņēmumu attīstības ierobežojumus;

31. ierosina pēc Brexit piešķirt jūrniecības nozaru dalībniekiem daļu no īpašā fonda līdzekļiem, kas paredzēti visvairāk skarto teritoriju atbalstam, lai radītu tajās jaunas attīstības un nodarbinātības perspektīvas;

32. norāda, ka iniciatīvai *European Sea Tech* ir svarīga nozīme, lai piemērotu transversālu pieeju jūrniecības nozarēm un paātrinātu pāreju uz zaļām un digitalizētām jūrniecības nozarēm, mobilizējot visu jūrniecības nozaru sektoru tehnoloģijas un prasmes nolūkā nodrošināt to pieejamību citos sektoros. Priekšroka dodama transversālai pieejai arī starp jūrniecības darbībām un citām rūpniecības un digitālajām nozarēm, kuras saistītas ar tiešā veidā izmantojamām inovācijām vai kuras var lietderīgi pielāgot jūrniecības jomai;

Jūrniecības nozares 4.0

33. atgādina par rūpniecības 4.0 uzdevumiem ekoloģiskajā pārejā un enerģētikas pārkārtošanā, rūpniecības sniegunā, digitalizācijā, arī ražošanas procesu digitalizācijā, kā arī vietējās un Eiropas vērtības ķēdēs istenotajā sadarbībā; šajā ziņā atbalsta mērķi *Green Shipyard 2050* kuģu būvētavām, kuras veiksmīgi isteno ekoloģisko pāreju un enerģētikas pārkārtošanu;

34. norāda, ka arī mūžizglītība, darbvietu izveide un kvalitāte, darba apstākļi un algoto darbinieku pieredzes un radošuma mobilizēšana ir rūpniecības pārmaiņu neatņemama sastāvdaļa;
35. uzskata, ka ES jūrniecības nozaru atbalsta politikā par prioritāti jāizvirza inovācijas un produktīvi ieguldījumi šajā jomā, īpaši attiecībā uz maziem un vidējiem uzņēmumiem;
36. uzskata, ka svarīga nozīme ir kopīgajam progresam, ko var panākt ar civilā un militārā sektora sadarbību, veicinot abpusēju tehnoloģiju un zinātības pārnesi un cilvēka prasmju mobilitāti;
37. norāda, ka būtu lietderīgi mudināt pārkārtot atkrastes naftas un gāzes uzņēmumus un to dažādošanas stratēģijas citās zilās ekonomikas nozarēs; šiem uzņēmumiem ir īpašas zināšanas par jūras vidi, veiksmīga pieredze ilglaicīgu un sarežģītu projektu īstenošanā un vērtīgas prasmes, kas var veicināt jūrniecības nozaru attīstību (apgādes kuģi, zemūdens robotika, enkurošanas sistēmas, automatizācijas sistēmas u. c.). Tās varētu lietderīgi un kolektīvi ieguldīt zilajā ekonomikā un atjaunojamā jūras enerģijā daļu no peļņas, kas ieguldījumu fondos gūta no naftas produktiem.
38. uzsver, ka, pateicoties tehniskajai revolūcijai, kuģi no analogām vienībām pārtop par digitalizētām transporta platformām, kas piedāvā lielākas iespējas vairāk integrēt un savstarpēji savienot dažādas digitālās sistēmas. Tāpēc nozarē mainās darba metodes, piemēram, kuģu un krastā esošo iekārtu mijiedarbība, kuģu savstarpējā saziņa un kontakti starp kuģiem un iestādēm. Tādēļ Eiropas jūrniecības nozarei un iestādēm jāizmanto iespējas, ko starptautiskās konkurences ziņā paver digitalizācija;
39. uzsver, ka noteikti ir jāapsver un jāatbalsta digitalizācija un plašākā nozīmē – jaunās mākslīgā intelekta tehnoloģijas jūrniecības nozaru inovācijā;
40. ierosina atbalsta un finansēšanas programmās ņemt vērā ne tikai tehnoloģiska rakstura jautājumus, bet arī ar jaunu pakalpojumu izstrādi saistītus jautājumus, piemēram, autonomus zemūdens kuģus un robotus, vai arī jūras uzraudzības un profilaktiskas apkopes pakalpojumus, kuros līgumsaistību izpildes rezultāti un sniegums iegūst arvien lielāku nozīmi salīdzinājumā ar ieguldītajiem līdzekļiem. Jāveicina arī tādu platformu veidošana, kuras dod iespēju nodrošināt dalībvalstīs izmantoto dažādo uzraudzības tehnoloģiju saskaņotību, nolūkā palielināt šo darbību sadarbību, uzlabot jūrā veikto darbību efektivitāti, veicināt ES tiesību aktu un politikas piemērošanu šajā jomā un, galu galā, panākt efektīvāku Eiropas jūras telpas uzraudzību;

Nodarbinātība, prasmes un apmācība

41. atzīst, ka ir svarīgi īstenot nozaru sociālo dialogu un organizēt arodapmācību jūrniecības nozaru sektoros; prasa, lai īpašas platformas īstenotu šīs funkcijas jūras pārvaldījumu un bioresursu, apstrādes rūpniecības un kuģubūves jomā. Jo īpaši jāpievērš uzmanība nepieciešamībai veicināt atbilstoši pielāgotu apmācību jūrniecības un zvejniecības nozarē, lai atbalstītu paaudžu maiņu zvejniecībā, akvakultūrā un gliemju, vēzveidīgo un adatādaļu zvejā, kā arī nepieciešamībai veicināt atbilstoši pielāgotu universitātes izglītību augstākās izglītības grāda iegūšanai tirdzniecības kuģniecības jomā. Tāpat uzskata par nepieciešamu izveidot sistēmu, ar ko nodrošina apmācību programmu efektivitāti un pasniedzēju atbilstīgu kvalifikāciju;
42. uzsver, ka darbību attīstīšanai jūrā ir vajadzīgi algoti darbinieki, kuriem ir spēcīgas jūrlietu prasmes, vai arī plaša papildu apmācība tiem, kuriem nav pieredzes darbā jūrā. Šajā saistībā uzsver nepieciešamību rīkot kampaņas jauniešiem, lai piesaistītu talantus un iekļautu jaunus speciālistus jūrniecības nozares, tirdzniecības un zvejas flotes darbībās gan uz sauszemes, gan jūrā;
43. atzinīgi vērtē progresu, kas panākts pēc nesen pieņemtajām direktīvām par darba ņēmēju norīkošanu, kas jūrniecības nozarē ir plaši izplatīta parādība, un aicina izstrādāt profesionālās kvalifikācijas atzīšanas sistēmu, kurā tiktu atzīti ne tikai diplomu un kvalifikācija, bet pilnībā īstenots princips "par vienādu darbu vienāda darba samaksa";
44. uzskata, ka darba ņēmēju mobilitāte Eiropas Savienībā ir pozitīvs faktors, kas sekmē jūrniecības nozaru vērtības ķēžu efektīvu veidošanu un to darbības attīstīšanu dažādos sektoros. Uz šo mērķi ir jātiecas, vienlaikus saglabājot un stiprinot prasmes, kas vajadzīgas, lai reaģētu uz uzņēmumu vajadzībām, pirmkārt, vietējā līmenī un pēc tam Eiropas līmenī;

III. Īpaša pieeja un priekšlikumi nozīmīgiem jūrniecības nozaru sektoriem

Jūrniecības nozaru digitalizācija

45. uzsver, ka noteikti ir jāapsver un jāatbalsta digitalizācija un – plašākā nozīmē – jaunās mākslīgā intelekta tehnoloģijas jūrniecības nozaru inovācijā.

Ierosina atbalsta un finansēšanas programmās ņemt vērā ne tikai tehnoloģiska rakstura jautājumus, bet arī ar jaunu pakalpojumu izstrādi saistītus jautājumus, piemēram, autonomi zemūdens kuģi un roboti, vai arī jūras uzraudzības un profilaktiskas apkopes pakalpojumus;

Jūras bioekonomika

46. uzsver, ka jūras bioekonomikai ir daudzsološs, bet pagaidām nepietiekami apzināts potenciāls ar daudzveidīgiem lietojumiem tirgos (cilvēku pārtika, dzīvnieku barība, farmakoloģija, kosmētika, enerģija) un spēcīgu teritoriālo ietekmi; uzsver, ka prioritāte ir jāpiešķir attīstītākajām un nozīmīgākajām ekonomikas nozarēm – zvejniecībai, akvakultūrai un jūras kultūrām;

47. pauž gandarījumu par pievēršanos šim jaunajam sektoram, piemēram, ar MARE ĢD vadītā “jūras bioekonomikas foruma” starpniecību; uzskata, ka pēc nozīmīga posma, kurā veikti ieguldījumi pētniecībā un izstrādē, par prioritāti ir jāizvirza jauno, mazā mērogā pārbaudītu un kontrolētu procesu industrializācija un komercializācija;

48. vēlas, lai šim sektoram tiktu piešķirta jauna prioritāte, t. i., ieguldījumi visā vērtību ķēdē, sākot no bioresursu ieguves vai kontrolētas ražošanas līdz produktu pārstrādes un izmantošanas posmam;

49. šajā nolūkā ierosina veidot saikni ar attīstītākajām jūrniecības nozarēm, piemēram, zvejniecību un akvakultūru, lai nākotnē izveidotu zvejas produkcijas vērtības celšanas un pārstrādes ķēdi, kura rada vislielāko pievienoto vērtību;

50. uzsver jūras aprites ekonomikas svarīgo nozīmi zilās bioekonomikas attīstības veicināšanā (nulles līmeņa izmeši jūrā, dreifējošās jēdas piedrazojuma savākšana, aļģu izmantošanas pārpalikumu savākšana, atkritumu un plastmasas pārstrāde utt.);

51. aicina Eiropas Savienību atbalstīt visu pasaules jūru un okeānu izpēti ar mērķi pilnveidot zināšanas par jūras vidi un stiprināt klimata zinātni (oglekļa aprites cikls un CO₂ absorbcija, paskābināšanās, jūras līmeņa celšanās u. c.) un apzināt dažādus energoresursus un ar enerģiju nesaistītus resursus, lai labāk novērtētu jūras resursu (ģeotermālās enerģijas, stratēģisko minerālu u. c.) izmantošanas potenciālu;

Civilā un militārā kuģubūve

52. pauž pārliecību, ka stratēģiska nozīme ir ES ieguldījumiem kuģubūves nozares diferenciācijas faktoros, kas saistīti, piemēram, ar digitalizāciju, ekoloģisko pāreju un enerģētikas pārkārtošanu. Ar inovāciju ir jāuzlabo Eiropas konkurētspēja un jāatgūst tirgus daļas. Kuģubūves nozarē svarīgi ir arī finansēšanas jautājumi;

53. norāda uz jaunajiem tirgiem, kas saistīti ar šīm pārmaiņām: tūras piedziņas integrēšana kuģos, inovatīvas bezoglekļa piedziņas sistēmas (jaunas kuģošanas koncepcijas), degvielas uzpildes kuģi, elektriskie prāmji, kuģi kravas pārvadājumiem nelielos attālumos, ostu un piekrastes iekārtu apkalpošanas kuģi utt.

54. uzsver, ka ir svarīgi stiprināt saiknes un vietējo sadarbību starp kuģu būvētavām un to uzņēmēju ķēdi jūrniecības nozares kopu sistēmā; uzsver arī nepieciešamību atbalstīt kuģu būves un kuģu remonta reģionus, kuros darbojas liels skaits mazo un vidējo uzņēmumu; vēlas, lai īpašs atbalsts būtu paredzēts vērtības ķēdēm iekārtu ražošanas nozarē, kuras daļa pasaules tirgū sasniedz 50 % un apgrozījums ir divreiz lielāks nekā kuģubūves nozarē. ES savā tirdzniecības un finansējuma politikā ir arī jāveicina Eiropas aprīkojuma izmantošana ārpus ES būvētos kuģos;

55. iniciatīvas *European Sea Tech* ietvaros atbalsta sistemātisku darbu, lai kuģubūves vērtības ķēdēs iekļautu jaunus dalībniekus, kuri var palīdzēt stiprināt ražošanas kapacitāti, zinātnības mobilizāciju un Eiropas konkurētspēju;

56. uzsver, ka mazu kuģu remonts un būvniecība ir stratēģiski nozīmīgas nozares darbības tālākajos reģionos; attiecībā uz flotēm un peldošajām iekārtām, kas darbojas to ūdeņos, ir jāņem vērā ierobežojumi, ko rada izolētība uz salām un attālums no Eiropas kontinentālās daļas. Tas izšķirīgi ietekmē loģistiku, mazo kuģu uzturēšanu un remontu; tādēļ, lai atbalstītu jūrniecības darbību efektīvu attīstību šajos reģionos, ir jāpiešķir īpašs atbalsts šādām nozares darbībām;

57. uzskata, ka jūrniecības jautājumiem jābūt aizsardzības un drošības politikas centrālajam elementam, un tas nozīmē, ka īpaša uzmanība jāpievērš militārajai kuģubūvei; šajā sakarā ierosina pienācīgi ņemt vērā atbalstu duālo tehnoloģiju izstrādei, kuras var izmantot gan civilajā, gan militārajā sektorā;

58. uzver nepieciešamību stiprināt to flotu spējas, kas veic valsts uzraudzības un drošības funkcijas, un uzskata, ka šīs suverenitātes funkcijas ir jānodrošina ar Eiropā būvētiem kuģiem; uzsver, ka šo funkciju pienācīgā organizēšanā, tostarp *Brexit* un migrācijas problēmu apstākļos, ir jābalstās uz esošajām valstu flotēm, ciešu partnerību ar *Frontex* un Eiropas solidaritāti, lai atbalstītu valstis, kuras visvairāk iesaistītas šo funkciju īstenošanā nozīmīgu kopējo interešu labā;

Atjaunojamie jūras energoresursi

59. uzskata, ka atjaunojamie jūras energoresursi ir sektors ar lielu potenciālu, kas ļauj sniegt būtisku ieguldījumu atjaunojamās enerģijas ražošanā, strukturēt rūpniecības vērtību ķēdi, kas daudzos reģionos rada ilgtspējīgas vietējās darbvietas, kā arī gūt panākumus eksporta jomā, un uzsver, ka tas ir jāattīsta videi nekaitīgā veidā, kas būtu saderīgs vai pat sinerģijā ar iepriekš pastāvējušām darbībām;

60. uzsver, ka kopš 1991. gada, kad Eiropā tika ierīkoti pirmie uz pamatnēm uzstādītie atkrastes vējparki, cenas tajos ir ievērojami samazinājušās, to jo īpaši panākot ar sekmīgu ES rūpniecības nozares strukturēšanu pēdējo 10 gadu laikā;

61. uzsver kuģu remonta un tiem noteikto pārbaužu nozīmīgumu un ka to, kuģi pēc to kalpošanas laika beigām ir jādemontē. Tāpēc Komisijai iesaka izstrādāt īpašu plānu, kura mērķis ir nodrošināt Eiropas Savienībai pietiekamas iespējas šo funkciju pienācīgai attīstībai, tostarp budžeta saistības, kas nepieciešamas šā mērķa sasniegšanai;

62. norāda, ka šā sektora turpmākās attīstības nolūkā ir jāturpina Eiropas līmenī īstenotie centieni, tostarp pētniecības un izstrādes jomā (ieguldīti vairāk nekā 3 miljardi EUR), bet tagad ir vajadzīga arī skaidra politiskā izvēle, kas, pirmkārt, ir atkarīga no dalībvalstīm: jānosaka vērienīgi iepirkuma apjomi un grafiks pašreiz visvairāk attīstītajā – uz pamatnes uzstādītu vējturbīnu sektorā, kā arī jauno, piemēram, peldošo vējturbīnu un hidroturbīnu un viļņu enerģijas tehnoloģiju jomā, kur noteikti ir vajadzīga pietiekama un garantēta atdeve, lai veicinātu ieguldījumus un sāktu rūpniecisku ražošanu;

63. mudina Eiropas līmenī ieviest īpašus ieguldījumu atbalsta instrumentus, kā arī projektu garantijas un riska pārvaldības instrumentus. Šādu instrumentu ieviešana būtiski samazinātu finansējuma izmaksas un ātrāk pazeminātu saražotās elektroenerģijas pašizmaksu;

64. atzinīgi vērtē ievērojamo progresu, kas pēdējo gadu laikā gūts jauno tehnoloģiju prototipu un demonstrējuma iekārtu izmēģināšanā reālos lietošanas apstākļos, jo īpaši plūdmaiņu straumes enerģijas jomā. Paredzams, ka izmaksas samazināsies, jo tās tiek labāk pārvaldītas un kļūst aizvien ticamākas, un, cerams, ka tas veicinās tirgus atvēršanos, izmantojot pielāgotus iepirkuma tarifus, un palīdzēs stiprināt Eiropas dalībnieku vadošo lomu pasaulē;

65. stingri prasa, lai Eiropa sev izvīzītu mērķi iegūt pasaulē vadošo lomu peldošu vējturbīnu jomā, un iesaka Komisijai un dalībvalstīm izskatīt ideju par koordinētiem vai kopīgiem uzaicinājumiem iesniegt piedāvājumus, tā padarot tirgu lielāku un redzamāku. Tādu pašu pieeju varētu izmantot arī plūdmaiņu straumes un viļņu enerģijas jomā attiecībā uz izmēģinājuma elektrostacijām, kas vēl nav komerciālas;

66. uzsver, ka ir svarīgi piemērot īpašu pieeju savstarpēji nesavienotās teritorijās, jo īpaši salu reģionos, kas ļautu rast visaptverošus risinājumus bezoglekļa enerģētiskās neatkarības jomā, apvienojot tehnoloģijas, konkrēti, atjaunojamās jūras enerģijas tehnoloģijas, atbilstīgi katras konkrētās teritorijas iezīmēm. Šajā nolūkā ir jāpalielina centieni attīstīt vidējās jaudas iekārtas;

67. ierosina, ka šie enerģētiskās autonomijas risinājumi būtu arī jātestē un to efektivitāte jāpārbauda plānotajās daudzfunkcionālās atkrastes iekārtās, jo paredzams, ka jūras nozaru nozīmīgums palielināsies gan rūpnieciskajās darbībās, gan – ilgtermiņā – cilvēku dzīvē plašākā nozīmē. Jāņem vērā, ka šādā ilgāka termiņa skatījumā noteikti ir jāievēro stingras prasības attiecībā uz ilgtspēju un ietekmes uz vidi pārvaldību visā projektu aprites ciklā;

IV. *Ostas – jūrniecības nozaru dinamikas noteicošais faktors*

Ostu platformas un infrastruktūra, piekrastes infrastruktūra un infrastruktūra jūrā

68. vērš uzmanību uz ostu potenciālu saistībā ar to darbību un spēju integrāciju zilās izaugsmes projektu attīstības jomā, kas var kalpot kā piemērs paplašinātai izvēšanai visos piekrastes reģionos.

69. uzsver, ka ostas neatkarīgi no to statusa arī turpmāk ir uzskatāmas par stratēģiskiem aktīviem, kuros publiskās pārvaldes iestādes joprojām iegulda, un ka konkurences noteikumi un valsts atbalsta kontrole ļauj veikt šādus ieguldījumus;

70. uzsver, ka ir vajadzīgs ES finansiāls atbalsts tālāko reģionu ostu infrastruktūrai, jo šajos reģionos nav citu risinājumu kravu pārvaldījumiem, un – tā kā šai infrastruktūrai ir tikai vietējā dimensija – tai piešķirtais valsts atbalsts nerada konkurences traucējumus ES iekšējā tirgū;

71. pauž pārliecību, ka ostas vienlaikus ir jūras transporta centri un jūrniecības nozaru un ar to saistīto inovācijas un apmācības pasākumu platformas; norāda, ka ostas ir faktors, kas piesaista reģioniem jaunas rūpnieciskās darbības ostu teritorijā vai to apkārtnē;

72. uzsver ostu loģistikas un pakalpojumu nozaru nozīmīgumu; uzsver, ka papildus tehniskajām inovācijām ir jārada arī jauni uzņēmējdarbības un pakalpojumu modeļi ostās, balstoties, piemēram, uz ostu pakāpenisku digitalizāciju (viedās ostas), un procesu uzlabošanas un optimizēšanas potenciāls, ko nodrošina datu apstrāde (lielie dati);

73. iesaka veicināt ostu ciešāku saikni ar to tuvumā esošajām pilsētām, vienlaikus nostiprinot ostu kopienu lēmumu pieņemšanas autonomiju un nodrošinot ostu zemes īpašuma aizsardzību to turpmākas attīstības perspektīvā;

74. iesaka iniciatīvā *European Sea Tech* izveidot zilās ekonomikas attīstību veicinošu ostu tīklu, turpinot Eiropas ostu foruma un tā apakšgrupu "Ostas kā transporta mezgli zilajai izaugsmei" un "Zaļās ostas" iesākto darbu;

75. uzsver, ka ostās un piekrastes teritorijās svarīga nozīme ir inženiertehniskajam un vides sektoram, lai attīstītu piekrastes teritorijas un krasta līniju un palīdzētu pielāgoties klimata pārmaiņām;

76. ierosina panākt, lai ostas kļūtu par inkubatoriem un, iespējams, vēlāk par jaunas, jūrā izvietotas infrastruktūras projektu īstenotājām neatkarīgi no tā, vai tās ir atklātā jūrā esošas ostas vai plašākā nozīmē kopīgoti mezgli, kas nodrošina zilās ekonomikas darbības (pārkrāšana, loģistikas mezgli, jūras atjaunojamās enerģijas ražošana, akvakultūra, kuģu remonts, zinātniskās pētniecības bāzes utt.);

77. ierosina uzsākt debates par tā dēvēto sekundāro ostu funkcionālo nozīmi, analizējot specializēšanos uz neliela apjoma tirgiem un iespējas stiprināt/papildināt tuvējo lielo rūpniecisko ostu darbību;

Ostu un jūras transporta dekarbonizācija

78. uzskata, ka steidzami jāstiprina atbalsts ieguldījumiem ostās, lai nodrošinātu kuģu LNG degvielas uzpildes iekārtas un plašākā nozīmē infrastruktūru, kas palīdz samazināt kuģu ekoloģiskās pēdas nospiedumu (elektroenerģijas pieslēgums "klājs-krasts", izmantojot zemu emisiju tehnoloģijas); uzskata, ka šāda pāreja uz tīrāku degvielu vai jauniem enerģijas nesējiem ir prioritāra, lai īstenotu siltumnīcefekta gāzu un cilvēka veselībai kaitīgu gāzu emisijas mazināšanas mērķus, un ka ir jāsniedz atbalsts kuģu īpašniekiem flotes pielāgošanā un atjaunošanā; uzsver, ka biogāze, kas iegūta no bioresursiem (augu, lauksaimniecības un pārtikas resursiem) var arī kalpot LGN vērtības ķēdē un palīdzēt samazināt siltumnīcefekta gāzu emisijas vēl vairāk nekā pašreizējie risinājumi;

79. ierosina apsvērt iespēju izveidot "LNG jūras koridoru Eiropas salu un tālāko reģionu vajadzībām" saskaņā ar Eiropas Parlamenta 2018. gada 25. oktobra rezolūciju "Alternatīvo degvielu infrastruktūras izvēšana Eiropas Savienībā: laiks rīkoties!" (2018/2023(INI));

šajā saistībā atgādina, ka ir vajadzīgi atbilstīgi finanšu instrumenti, ar kuriem atbalstīt šāda veida ieguldījumus, kas šajās jomās joprojām ir salīdzinoši ļoti lieli;

80. uzsver nepieciešamību atbalstīt atkrastes akvakultūras pētniecību un attīstību, izmantojot pašreizējās zināšanas par okeāna inženieriju dziļūdenī un koncepciju "Rūpniecība 4.0", lai samazinātu akvakultūras saimniecību darbības jūras piekrastes teritorijās par labu citām zilajai ekonomikai raksturīgām darbībām, kurām nepieciešams izmantot to pašu jūras telpu;

81. norāda, ka darbs pētniecības un izstrādes jomā paver iespēju izmantot šķidro sintētisko degvielu, kas ražota, izmantojot oglekļa un atjaunojamās enerģijas vērtību ķēdi; uzskata, ka šāds risinājums ir jāapsver piesardzīgi un ir vajadzīgi pierādījumi, ka šīs tehnoloģijas ir pietiekami konkurētspējīgas salīdzinājumā ar citiem alternatīvajiem risinājumiem, ka tām ir neliels vides pēdas nospiedums un pozitīva ietekme uz siltumnīcefekta novēršanu visā ciklā. Patlaban šādu pierādījumu vēl nav;

82. atzīst, ka LNG izmantošana ir tikai pārejas perioda risinājums, un aicina attīstīt kuģu energoapgādi krastā un izmantot elektriskos kuģus, uz kuģiem izmantot saules un vēja enerģiju un panākt no atjaunojamiem energoresursiem iegūta ūdeņraža konkurētspējīgu ražošanu un izmantošanu jūras transporta nozarē (saistībā ar jūras atjaunojamo energoresursu attīstību, jo īpaši iekārtās ar augstu ražošanas potenciālu, piemēram, uz pamatnēm uzstādītos un peldošos atkrastes vējparkos);

83. šajā nolūkā aicina ostās attīstīt viedtīklu infrastruktūru, kas nepieciešama sadalītu atjaunojamās elektroenerģijas avotu iekļaušanai, krasta energoapgādes sistēmu izvēršanai, elektriskās mobilitātes un citu ar viedtīkliem saistītu tehnoloģiju nodrošināšanai.

Briselē, 2019. gada 27. jūnijā

*Eiropas Reģionu komitejas
priekšsēdētājs*
Karl-Heinz LAMBERTZ

Reģionu komitejas atzinums “Daudzlīmeņu pārvaldība un starpnozaru sadarbība cīņā pret enerģētisko nabadzību”

(2019/C 404/10)

Ziņotāja: Kata TÚTTÓ (HU/PSE), Budapeštas 12. rajona pašvaldības pārstāve**IETEIKUMI POLITIKAS JOMĀ**

EIROPAS REĢIONU KOMITEJA

Ievadpiezīmes

1. norāda, ka vairākos iepriekšējos atzinumos jau uzsvērusi, ka dažādu politikas pasākumu izstrādē ir svarīgi ņemt vērā tādu problēmu kā enerģētiskā nabadzība, un uzskata, ka viens no nozīmīgākajiem politiskajiem pavērsieniem pēdējos gados ir tas, ka nepārprotami atzīta nepieciešamība enerģētikas un klimata politikas pasākumu izstrādes posmā uzmanību pievērst arī pašreizējām un turpmākajām sociālajām sekām. Tāpēc visos attiecīgajos dalībvalstu un ES tiesību aktos būtu visaptveroši jāpievēršas nepieciešamībai izskaust enerģētisko nabadzību;
2. minēto sociālo seku kontekstā uzsver, ka viena no lielākajām problēmām ir enerģētiskā nabadzība – jautājums, kas cieši saistīts ar Reģionu komitejas pašreizējām prioritātēm;
3. uzskata, ka enerģētiskās nabadzības apkarošanas pārvaldība, ja tajā ņemts vērā Savienības vispārējais viedoklis un vietējie un reģionālie apstākļi, var ne tikai būtiski vairot iedzīvotāju uzticēšanos Eiropas Savienībai un tuvināt Savienību tās iedzīvotājiem, bet arī sekmēt virzību uz Parīzes nolīguma īstenošanu un enerģētikas savienības izveidi;
4. pauž gandarījumu par to, ka Eiropas Komisija tiesiskajā regulējumā “Tīru enerģiju ikvienam Eiropā” atzīst, ka ir svarīgi novērst enerģētisko nabadzību, un vairākkārt uz to skaidri norāda;
5. uzsver, ka pēc ES satvara izveides nākamais uzdevums ir, pamatojoties uz tīras enerģijas pasākumu kopuma vispārējiem noteikumiem, pielāgot dažādos tiesību aktu īpašos elementus, pilnībā ņemot vērā dažādu reģionu vajadzības. Šajā procesā, pirmkārt, būs jāsiglabā atbilstība vispārējam ES satvaram un, otrkārt, jāizstrādā rīcības satvari un noteikumi, kas balstīti uz zināšanām par dažādiem enerģētiskās nabadzības aspektiem un to atzīšanu;
6. atzinīgi vērtē progresu, kas likumdošanas procesā panākts attiecībā uz svarīgiem pasākumu kopuma elementiem, it īpaši Eiropas Parlamenta nostāju par kopīgiem noteikumiem attiecībā uz elektroenerģijas iekšējo tirgu un skaidri pausto nepieciešamību dalībvalstīm vākt visaptverošus datus par enerģētisko nabadzību, kā arī atzinīgi vērtē to, ka dalībvalstīm ir ieteikts rīkoties elastīgi, lai iesaistītos tirgū un risinātu enerģētiskās nabadzības problēmu, un atzinīgi vērtē mazāk aizsargātu patērētāju definīcijas paplašināšanu (28. punkts) ⁽¹⁾;
7. īpaši atbalsta Eiropas Parlamenta prasību, ka Eiropas Komisijai jāizstrādā norādes par kritērijiem, kuri izmantojami, lai definētu “ievērojamu skaitu māsaimniecību, ko skar enerģētiskā nabadzība” (arī saistībā ar Regulas (ES) 2018/1999 par integrētiem nacionālajiem enerģētikas un klimata plāniem 3.3. panta d) punktu), un pilnībā atbalsta EP nostāju, ka “jebkādu to māsaimniecību īpatsvaru, ko skar enerģētiskā nabadzība, var uzskatīt par būtisku”;
8. norāda, ka enerģētiskā nabadzība jau ir labi zināma problēma un tagad aizvien vairāk tiek atzīta ES tiesību aktos, paredzot noteiktus pienākumus dalībvalstīm, un neviens turpmāk nevarēs apgalvot, ka viņš par to nav zinājis: ir vajadzīga konkrēta politika un konkrēti pasākumi; tomēr norāda, ka enerģētiskās nabadzības dažādo aspektu un ietekmes precīza definīcija, kā arī nepieciešamie rādītāji to mērīšanai ir jāizstrādā, pilnībā ņemot vērā reģionālo un vietējo apstākļu daudzveidību, lai nodrošinātu politikas pasākumu mērķtiecīgu un efektīvu īstenošanu;

⁽¹⁾ P8_TA-PROV (2019) 0226, pieņemts 26.3.2019

9. uzsver tomēr, ka vietējā un reģionālajā līmenī jau uzkrāta novatoriska pieredze enerģētiskās nabadzības izskaušanas jomā un ka vērtīgu darbu ir paveikusi saskaņā ar ES pilsētprogrammu izveidotā partnerība mājokļu jomā;
10. norāda, ka viens no labākajiem veidiem, kā izskaust enerģētisko nabadzību Eiropas līmenī, ir ieguldījumi energoefektivitātes paaugstināšanā un vienotais tirgus, kurš pareizi darbojas un kurā valda konkurence un kurš nodrošina zemas cenas;
11. pauž gandarījumu par to, ka jaunajā regulā par enerģētikas savienības pārvaldību ir paredzēts satvars, kas vietējām un reģionālajām pašvaldībām dod iespēju paust savu viedokli un prioritārā kārtībā risināt enerģētiskās nabadzības problēmu;
12. atzīmē, ka enerģētiskā nabadzība ir būtiska sabiedrības problēma, kam ir sociālas, ekonomiskas un ekoloģiskas sekas un kas jārisina nekavējoties visos pārvaldības līmeņos, piemērojot visaptverošu transversālu pieeju, kurā ņemta vērā sociālo un vides mērķu un instrumentu savstarpējā saikne;

Kas ir enerģētiskā nabadzība?

13. norāda, ka Pilsētas mēru pakts enerģētikas un klimata jomā enerģētisko nabadzību definē šādi: “situācija, kad māsaimniecība vai privātpersona nevar atļauties pamata energopakalpojumus (apkuri, dzesēšanu, apgaismojumu, mobilitāti un elektroenerģiju), kas nodrošinātu pieņemamu dzīves līmeni, un tās cēlonis ir tādu faktoru kombinācija kā zems ienākumu līmenis, lieli izdevumi par enerģiju un zema mājokļu energoefektivitāte”;
14. uzsver, ka katrs desmitais ES iedzīvotājs nevar pienācīgi apsildīt savu mājokli ziemā, katrs piektais nevar atļauties izmantot dzesēšanu vasarā un vairāk nekā 80 miljoni Eiropas iedzīvotāju mitinās mitrā mājoklī, kurā ir pelējuma sēnītes. Arī tas ir saistīts ar grūtībām pietiekami apsildīt vai atdzesēt mājokli;
15. norāda, ka enerģētiskā nabadzība – tāpat kā citi nabadzības veidi un saistībā ar tiem – vairāk un nopietnāk apdraud un skar sievietes. Tas izskaidrojams arī ar ienākumu nevienlīdzību un māsaimniecības un ģimenes pienākumu nevienlīdzīgu sadalījumu starp sievietēm un vīriešiem, kā arī ar sieviešu lielāku īpatsvaru vientuļo vecāku un vientuļo vecāka gadagājuma cilvēku vidū;

Visaptverošas pieejas nepieciešamība

16. piekrīt viedoklim, ka enerģētiskā nabadzība ir ļoti sarežģīta problēma, ko var tikai atrisināt, vienlaikus un saskaņoti ņemot vērā dažādos sociālos, tehniskos, ekonomiskos un finansiālos aspektus;
17. norāda: lai varētu novērtēt stāvokli enerģētiskās nabadzības jomā un izstrādāt risinājumus, ir jāapkopo daudz informācijas un tā sāki jāanalizē; šajā saistībā īpaši uzsver – kā norādīts RK veiktajā teritoriālās ietekmes novērtējumā – nepieciešamību iegūt papildu informāciju, kas iedalīta līdz pat NUTS 3 līmenim, un, ja vajadzīgs, vēl zem tā, lai turpinātu izstrādāt atbilstīgus rādītājus, ar kuriem mērit dažādos enerģētiskās nabadzības aspektus un ietekmi vietējā līmenī, un nepieciešamību efektīvāk vākt/apstrādāt jau esošo informāciju, lai tā būtu pieejama politikas veidotājiem;
18. uzsver, ka, cenšoties izskaust enerģētisko nabadzību, ir jāizmanto dažādi publiskās politikas instrumenti un vienlaikus jāņem vērā gan energoefektivitātes, gan sociālās aizsardzības aspekti;
19. īpaši uzsver, ka visaptveroša transversāla pieeja nekādā gadījumā nevar būt par ieganstu centieniem sasniegt politikas mērķus un īstenot nozaru intereses vai komerciālas intereses, kas nekādi nav saistītas ar cīņu pret enerģētisko nabadzību;
20. vērš vietējo un reģionālo pašvaldību uzmanību uz to, ka šādas visaptverošas pieejas īstenošana ir ļoti svarīga un ka vietējā un reģionālajā līmenī to var izdarīt samērā vienkārši. Taču, lai tas būtu iespējams, būtiska nozīme ir pieredzes apmaiņai un citu sadarbības veidu izmantošanai;
21. uzsver, ka enerģētiskās nabadzības skarto māsaimniecību stāvoklis ir ļoti atšķirīgs un katrā konkrētajā gadījumā tam ir īpašas iezīmes. Attiecīgās personas var būt īrnieki vai īpašnieki, kuri dzīvo pilsētās vai laukos un parasti saskaras arī ar citām grūtībām, kuras var pārvarēt ar taisnīgu, novatorisku, atvērtu un iekļaujošu pieeju, visiem ieinteresētajiem dalībniekiem sadarbojoties;

22. norāda, ka enerģētiskā nabadzība skar ne tikai mājokļa stāvokli, bet tieši ietekmē arī attiecīgo personu fizisko un garīgo veselību un ierobežo viņu sociālos kontaktus, izglītošanos, uzņēmējdarbības iespējas un daudzas citas darbības;

Jāatbalsta ne tikai enerģētiskās nabadzības novērošana, bet arī tās izskaušana!

23. uzskata, ka ES līmenī publisko politikas pasākumu sekmīgu īstenošanu parasti nodrošina pietiekami tālejošu, konkrētu un izmērāmu mērķu izvirzīšana;

24. uzsver: neraugoties uz to, ka enerģētiskās nabadzības izskaušanas politikas galamērķis ir šīs parādības pilnīga izskaušana, politiskā procesa efektivitātes labad ir jāizvirza arī mērķi īsākam termiņam;

25. aicina Eiropas Komisiju ierosināt konkrētus mērķus enerģētiskās nabadzības mazināšanai līdz 2030. gadam un enerģētiskās nabadzības izskaušanai līdz 2050. gadam;

ES līmenī veicamie pasākumi

26. atzinīgi vērtē ne tikai to, ka enerģijas pieejamības nodrošināšana ir viens no ANO ilgtspējīgas attīstības mērķiem, bet arī to, ka 2017. gada novembrī apstiprinātajā Eiropas sociālo tiesību pilārā īpaša uzmanība pievērsta sociālās aizsardzības jautājumam. Enerģētiskā nabadzība nenoliedzami ir joma, kurā ir vajadzīga rīcība arī Eiropas Savienības līmenī;

27. atzinīgi vērtē Eiropas Komisijas 2018. gada novembrī pieņemto stratēģisko redzējumu "Tīru planētu – visiem!", kura mērķis ir klimatneitrāla Eiropa 2050. gadā, vienlaikus nodrošinot ne tikai lielāku labklājību un darbvietu radīšanu, bet arī sociālo taisnīgumu, kas paver iespēju veidot taisnīgu enerģētikas pārkārtošanu;

28. aicina ES iestādes un dalībvalstis nodrošināt ikvienam reālas tiesības uz enerģiju par pieņemamu cenu un tāpēc apsvērt iespēju noteikt moratoriju attiecībā uz sabiedrisko pakalpojumu sniegšanas pārtraukšanu vai apturēšanu neapmaksātu rēķinu dēļ, tādā veidā nodrošinot, ka neviena māsaimniecība netiek atstāta bez apkures vai dzesēšanas pamatpakalpojumiem;

29. uzskata, ka pārāk augsto enerģijas izmaksu ierobežošanu nedrīkst atstāt vienīgi konkurences un tirgus pašregulējuma ziņā un ka tādēļ Eiropas Savienībai ir jāizstrādā tiesiskais regulējums, kas dalībvalstīm un vietējām pašvaldībām nodrošinātu atbilstīgus instrumentus, ar kuriem panākt enerģijas pieejamību par pieņemamu cenu. Lai nepieļautu enerģijas cenu kāpumu, ES un citām iestādēm vispirms ir jānodrošina, ka enerģijas tirgū ir pietiekams piedāvājums, ka neveidojas cenu noteikšanas monopols un ka enerģētikas pārkārtošanas veicināšanas metodes ir rentablas un neizraisa cenu pārmērīgu kāpumu;

30. uzsver, ka ir jāveic atbilstoši pasākumi, lai novērstu vai kompensētu iespējamās ar energoefektivitātes paaugstināšanu saistītās negatīvās sekas, piemēram, mājokļu izmaksu pieaugumu; šajā saistībā ir ļoti svarīgi nodrošināt energoefektivitātes izmaksu un ieguvumu taisnīgu sadalījumu starp mājokļu īpašniekiem un īrniekiem;

31. uzskata, ka vietējām un reģionālajām pašvaldībām ir jāveicina bezmaksas un neatkarīgu konsultāciju sniegšana iedzīvotājiem un jāatbalsta trūcīgo māsaimniecību aktīvāka iesaistīšanās enerģijas ražošanā;

32. uzskata, ka ES tiesību akti varētu būt daudz vērienīgāki un ka valstu valdībām ir patiesi un apņēmīgi jāsadarbības ar vietējām un reģionālajām pašvaldībām, lai nodrošinātu efektīvu daudzlīmeņu pārvaldību;

33. uzskata, ka ir jāvienkāršo un jāpaplašina piekļuve ES finansējumam, jo enerģētiskās nabadzības skarto personu un grupu ierobežotās iespējas rīkoties un ierobežotā piekļuve publisko iestāžu sniegtajiem pakalpojumiem bieži vien ir faktori, kas rada vai saasina šo problēmu. Komiteja arī norāda, ka renovācijas un energoefektivitātes paaugstināšanas pasākumus var ierobežot sliktais īrnieku finansiālais stāvoklis un īres noteikumi, kuri apgrūtina izmaksu atguvi. Tāpēc Komiteja uzsver, ka ir jānodrošina gan atbilstoši stimuli gan īrniekiem un mājokļu īpašniekiem ieguldīt līdzekļus energoefektivitātes paaugstināšanā, gan arī neaizsargātu patērētāju aizsardzība;

34. aicina Enerģētiskās nabadzības observatoriju, Pilsētas mēru pakta klimata un enerģētikas jomā un Eurostat ciešāk sadarboties;

35. uzsver, ka būtiskam enerģētiskās nabadzības izskaušanas instrumentam vajadzētu būt enerģijas patērētāju centieniem kļūt par "ražojošiem patērētājiem". Tāpēc visos līmeņos būtu jāveicina iniciatīvas, kas enerģētiskās nabadzības skartajiem patērētājiem paver iespēju kļūt par enerģijas ražotājiem;

Vietējo un reģionālo pašvaldību nozīme

36. norāda, ka vietējās un reģionālās pašvaldības ir sarežģītā uzdevuma izskaust enerģētisko nabadzību avangardā, jo tās var apzināt enerģētiskajā nabadzībā nonākušās personas un norādīt uz konkrētajiem šīs problēmas cēloņiem, kā arī tieši sniegt praktiskus padomus un ieteikumus iedzīvotājiem. Turklāt jāatzīmē, ka lielu daļu enerģētiskās nabadzības izskaušanas pasākumu iespējams īstenot vietējā līmenī;

37. uzsver: tā kā enerģētiskā nabadzība ir ārkārtīgi sarežģīta problēma, vienota risinājuma izmantošana dažādos ES reģionos nav iespējama. Labākā risinājuma un atbilstošu līdzekļu meklējumos vietējām un reģionālajām pašvaldībām ir arī jāizraugās jauna, visaptveroša pieeja, iesaistot attiecīgās vietējās pārvaldes iestādes, kurām ir zinātība dažādās jomās. Tā kā vietējās un reģionālās pārvaldes līmenim pieder enerģijas ražošanas uzņēmumi un tajā darbojas mājokļu apvienības, tā kā tas sadarbojas ar privāto sektoru, finansē projektus, sniedz ieteikumus utt., tam ir zināmas un būtiskas iespējas ietekmēt ar energoefektivitātes un enerģijas ražošanas politiku saistītu lēmumu pieņemšanu;

38. norāda uz iespēju, ka enerģētiskās nabadzības pārvaldības pasākumi var šīm pašvaldībām radīt citus ieguvumus, piemēram, palīdzēt sasniegt citus politikas mērķus un sekmēt tādu politikas pasākumu īstenošanu, kuru mērķis ir energoefektivitāte, siltumnīcefekta gāzu emisijas mazināšana, iedzīvotāju veselības uzlabošana, sociālā iekļaušana un sociālā aizsardzība un līdz ar to dzīves kvalitātes un ilgtspējas uzlabošana;

39. uzsver, ka efektīva enerģētiskās nabadzības izskaušana var palīdzēt vietējām un reģionālajām pašvaldībām paplašināt klimata pārmaiņu ierobežošanas pasākumu sociālo bāzi, iesaistot sabiedrības grupas, kuras līdz šim ir bijušas mazāk aktīvas un kurām pievērsts mazāk uzmanības;

40. tomēr īpaši uzsver, ka viss iepriekš minētais būs iespējams tikai tad, ja tiks pienācīgi nostiprināti vietējo un reģionālo pašvaldību juridiskie un finanšu instrumenti;

Ēku fonds un energoefektivitāte

41. uzsver, ka energoefektivitāte ir būtiska saikne, kas vieno klimatneitralitātes un enerģētikas taisnīgas pārkārtošanas mērķus un aptver arī enerģētiskās nabadzības pārvaldību;

42. uzskata, ka mājokļu fonda energoefektivitātes paaugstināšana ir viens no galvenajiem vietējo un reģionālo pašvaldību uzdevumiem, un uzsver, ka tāpēc tām nevajadzētu koncentrēties tikai uz sociālajiem mājokļiem, īpaši dalībvalstīs, kurās ir mazs sociālo mājokļu īpatsvars;

43. uzsver, ka prasība energoefektivitātes paaugstināšanas nolūkā katru gadu renovēt 3 % no dalībvalstu centrālo valdību īpašumā esošajām ēkām būtu jāpapildina ar vērienīgiem ieguldījumiem un atbalsta pasākumiem, lai paātrinātu arī pārējās ēku fonda daļas renovāciju, jo citādi enerģētiskās nabadzības izskaušanas pasākumiem tuvākajā nākotnē nebūs nekādu rezultātu, nemaz nerunājot par klimata mērķu sasniegšanu;

44. norāda, ka pēc iespējas vairāk ES līdzekļu jāpiešķir ēku fonda vispārējai renovācijai, kurā ņemts vērā enerģētiskās nabadzības aspekts, lai nepieļautu, ka kavējas tieši vistrūcīgāko ierīnieku un īpašnieku mājokļu energoefektivitātes paaugstināšana un tādēļ tiek palielināta enerģētiskā nabadzība un kavēta klimata mērķu sasniegšana;

45. mudina dalībvalstis pēc iespējas ātrāk, taču vēlākais līdz 2020. gada martam valsts tiesību aktos transponēt atjaunināto Direktīvu par ēku energoefektivitāti⁽²⁾, jo pašreizējā dzīvojamā fonda energoefektivitātes paaugstināšana Eiropas Savienībā ir tieši saistīta ar visaptverošu minētā tiesiskā regulējuma īstenošanu;

Pilsētas mēru pakta nozīme

46. pauž gandarījumu par to, ka enerģētiskās nabadzības jautājums ir Pilsētas mēru pakta trešais pīlārs un tāpēc paktam ir būtiska loma centienos panākt, ka šis problēmjautājums arvien ir iekļauts darba kārtībā un ka tiek meklēti risinājumi; uzsver, ka Pilsētas mēru paktam ir ļoti nozīmīga loma zināšanu un pieredzes apmaiņā, kā arī atbalsta un metodisko norādījumu sniegšanā Eiropas vietējām un reģionālajām pašvaldībām un citiem dalībniekiem;

⁽²⁾ Eiropas Parlamenta un Padomes 2018. gada 30. maija Direktīva (ES) 2018/844, ar ko groza Direktīvu 2010/31/ES par ēku energoefektivitāti un Direktīvu 2012/27/ES par energoefektivitāti (OV L 156, 19.6.2018., 75. lpp.).

47. uzsver, ka Komiteja arī turpmāk atbalstīs Pilsētas mēru paktu, jo tā aktīvā loma un dziļās sociālās saknes ir ļoti nozīmīgas Eiropas iedzīvotājiem;
48. aicina Eiropas vietējās un reģionālās pašvaldības un to vadītājus parakstīt Pilsētas mēru paktu un iesaistīties citos sadarbības tīklos, kuru mērķis ir klimata pārmaiņu ierobežošana, un aktīvi piedalīties to darbā, īpašu uzmanību pievēršot vietējā līmeņa labas prakses piemēru apmaiņai;
49. atgādina, ka vairāki Reģionu komitejas locekļi veic Pilsētas mēru pakta vēstnieka pienākumus un viņu uzdevums ir popularizēt Pilsētas mēru pakta darbību un mudināt pēc iespējas vairāk citu pašvaldību pievienoties paktam. Komiteja uzskata, ka šo vēstnieku pūliņi būtu pienācīgi jāatbalsta;

Enerģētiskās nabadzības observatorija

50. uzsver, ka precīza enerģētiskās nabadzības definīcija un novērtējums ir vajadzīgs, lai varētu plānot un īstenot atbilstīgus publiskus politikas risinājumus un pasākumus;
51. pauž nožēlu par to, ka divas trešdaļas dalībvalstu neseko līdzī enerģētiskās nabadzības attīstībai, balstoties uz kvantitatīviem rādītājiem;
52. konstatē, ka Eiropas Komisijas izveidotās Enerģētiskās nabadzības observatorijas līdzšinējā darbība pilnībā atbilst tās izveides mērķiem;
53. norāda, ka paredzētais observatorijas pastāvēšanas termiņš tuvojas beigām, un tāpēc aicina Eiropas Komisiju apsvērt priekšnosacījumus tās darbības turpināšanai, tās darbības jomas un uzdevumu paplašināšanai, ja tam ir pamatojums, un datu vākšanas un novērtēšanas iespēju paplašināšanai, jo observatorijas apkopotā informācija arī turpmāk būs vajadzīga, lai varētu pareizi izstrādāt publiskus politikas pasākumus.

Briselē, 2019. gada 27. jūnijā

*Eiropas Reģionu komitejas
priekšsēdētājs*
Karl-Heinz LAMBERTZ

III

(Sagatavošanā esoši tiesību akti)

REĢIONU KOMITEJA

RK 135. PLENĀRĀ SESIJA, 26.6.2019.–27.6.2019.

Reģionu komitejas atzinums “Tīru planētu – visiem! Stratēģisks Eiropas ilgtermiņa redzējums par pārticīgu, modernu, konkurētspējīgu un klimatneitrālu ekonomiku”

(2019/C 404/11)

Ziņotājs:	Michele EMILIANO (IT/PSE), Apūlijas reģiona priekšsēdētājs
Atsauces dokuments:	Komisijas paziņojums Eiropas Parlamentam, Eiropadomei, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai, Reģionu komitejai un Eiropas Investīciju bankai “Tīru planētu – visiem! Stratēģisks Eiropas ilgtermiņa redzējums par pārticīgu, modernu, konkurētspējīgu un klimatneitrālu ekonomiku” COM(2018) 773 final

IETEIKUMI POLITIKAS JOMĀ

EIROPAS REĢIONU KOMITEJA

Ilgtermiņa stratēģijas 2050. gadam īstenošana

1. atzinīgi vērtē paziņojumu “Tīru planētu – visiem!” un atbalsta mērķi līdz 2050. gadam Eiropas Savienībā panākt siltumnīcefekta gāzu emisiju neitralitāti (nulle neto emisijas); aicina Eiropas Komisiju šā mērķa sasniegšanai izstrādāt vēl vērīgāku ceļvedi un pieņemt pasākumus, kas nepieļautu globālās sasilšanas palielināšanos vairāk nekā par 1,5 °C salīdzinājumā ar pirmsindustriālā laikmeta līmeni, un par prioritāti noteikt visvērienīgākos scenārijus; prasa Komisijai arī novērtēt dažādo scenāriju ietekmi uz klimata, veselības, vides, ekonomikas un sociālajiem aspektiem un, pamatojoties uz šo novērtējumu un saskaņā ar ANO ilgtspējīgas attīstības mērķu (IAM) īstenošanas stratēģiju, ierosināt atbilstošu visaptverošu tiesisko regulējumu; šajā saistībā atzinīgi vērtē arī ES līmenī notiekošo darbu, kas saistīts ar pārdomu dokumentu par ilgtspējīgu Eiropu un kurā ietilpst arī Reģionu komitejā veiktais darbs pie jautājuma, kā vietējās un reģionālās pašvaldības iesaistīt nozīmīgos pārkārtošanas procesos;

2. uzsver, ka ir jāiegulda izglītībā un iedzīvotāju izpratnes par klimata jautājumiem veidošanā, īpaši pievēršoties jauniešiem, kuri arvien vairāk raizējas par to, ka progress šīs problēmas risināšanā ir pārāk lēns; uzsver, ka vietējām un reģionālajām pašvaldībām sadarbībā ar izglītības iestādēm un pilsoniskās sabiedrības organizācijām jāuzņemas svarīga loma šīs līdzdalības veicināšanā un cēnienos ņemt vērā jauniešu vēlmes;

3. atkārtoti aicina dalībvalstis un Eiropas Komisiju saskaņā ar Enerģētikas savienības pārvaldības regulu izveidot pastāvīgu enerģētikas dialoga daudzlīmeņu platformu, kurā tiktu ņemti vērā arī klimata un vides aspekti, ar mērķi atbalstīt reģionus un vietējās pašvaldības, pilsoniskās sabiedrības organizācijas, uzņēmumus un citas enerģētikas pārkārtošanā ieinteresētās personas⁽¹⁾; šajā saistībā pauž gatavību, ja Eiropas Komisija to lūgs, izveidot struktūru tehniskas informācijas apmaiņai par tiesību aktu paketes “Tīru enerģiju ikvienam” īstenošanu vietējā un reģionālajā līmenī;

⁽¹⁾ Eiropas Reģionu komitejas atzinums “Enerģētikas savienības pārvaldība un tīra enerģija” (2017/C 342/13), <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?uri=CELEX%3A52017AR0830>.

4. atgādina par reģionu un vietējo pašvaldību būtisko lomu klimata un enerģētikas publisko politiku īstenošanā un tādas uzvedības maiņas sekmēšanā, kas nepieciešama to efektīvai ieviešanai, kā arī visu iedzīvotāju atbalsta šīm pārmaiņām nodrošināšanā, īstenojot skaidru un konkrētu dekarbonizācijas stratēģiju, kas mērķē sasniegt nulles emisijas līmeni; šajā sakarā uzsver Pilsētas mēru pakta ietvaros īstenotās iniciatīvas klimata un enerģētikas jomā un aicina Komisiju turpināt veicināt šo iniciatīvu un atbalstīt citus līdzīgus pasākumus, ar ko stiprina vietējo rīcību, un izveidot pastāvīgu mehānismu konsultācijām, pamatojoties uz talanoa dialogu ⁽²⁾;
5. vērš uzmanību uz atbalstu tādām iniciatīvām kā Pilsētas mēru pakts klimata un enerģētikas jomā, kas pateicoties tiešai saiknei starp vietējām pašvaldībām un Komisiju, ļauj augšupēji izstrādāt īpašu plānu, kas, izmantojot *SECAP*, kļūtu par integrētu teritoriālās pārvaldības plānu cīņai pret klimata pārmaiņām sadarbībā arī ar citām teritoriālo interešu grupām, kuras ir iesaistītas nacionālajos enerģētikas un klimata plānos un atbalsta IAM;
6. aicina Komisiju nodrošināt, lai nacionālie enerģētikas un klimata plāni un valstu ilgtermiņa stratēģijas būtu saskaņotas ar Parīzes nolīgumu, 2050. gada stratēģiju un IAM; uzskata, ka ir svarīgi izstrādāt nacionālos plānus un stratēģijas, izmantojot daudzlīmeņu dialogu un līdzdalības metodi, un tiem būtu jābalstās uz reģionālajā un vietējā līmenī īstenoto labo praksi; turklāt ierosina saīsināt laiku, kas paredzēts šo plānu regulārai pārskatīšanai, un institucionalizēt reģionālajā līmenī noteikto devumu (RND) un vietējā līmenī noteikto devumu (VND) sistēmu, lai to sasaistītu ar nacionāli noteikto devumu (NND) sistēmu;
7. aicina Komisiju aktīvi ņemt vērā noteiktu teritoriju, piemēram, tālāko reģionu, un iedzīvotāju īpašo ievainojamību pārejas procesā uz klimatneitrālu Eiropu, lai izvairītos no noraidošas attieksmes pret pārejas procesu; aicina arī izveidot Eiropas Klimatneitralitātes novērošanas centru ar mērķi sekmēt enerģētikas savienības pārvaldības sistēmā valstīm noteikto ziņošanas pienākumu izpildi un tādā veidā sniegt ieguldījumu šīs ievainojamības kartēšanā un pārraudzībā, kā arī atjaunināt ES Prasmju auditu saskaņā ar ES Prasmju panorāmu. Šajos pasākumos, kuru mērķis ir klimatneitrālas Eiropas izveide, ir jāņem vērā reģionālā un vietējā līmeņa vajadzības pēc prasmēm tādēļ, lai ilgtspējas politikas izstrādi saskaņotu ar prasmju izaugsmi, kas vajadzīga nākotnei pielāgotām kvalitatīvām darbvietām visneaizsargātākajos reģionos, kā arī lai veicinātu labas prakses piemēru efektīvu apmaiņu šo reģionu starpā, arī pamatojoties uz pašreizējiem saliktajiem rādītājiem un iespējamiem citiem rādītājiem, kuri vēl jānosaka;
8. vērš uzmanību uz Eiropas reģionu atšķirīgajām klimata, vides, ainavas, mobilitātes un ekonomiskās un sociālās struktūras īpatnībām un uzsver, cik svarīgi ir stratēģiju īstenošanai atbilstoši ģeogrāfiskajām, ģeopolitiskajām un ekonomiskajām raksturiezīmēm, pārvarot administratīvās robežas;
9. uzsver nepieciešamību nodrošināt visaptverošu pieeju, tajā apvienojot instrumentus un stratēģijas atbilstoši ES vispārējai politikai IAM, kohēzijas un aprites ekonomikas jomā, kā arī konkrētus pasākumus, piemēram, tādās jomās kā enerģētikas politika, klimata pārmaiņu mazināšana, pielāgošanās klimata pārmaiņām un ogļu ieguves reģionu pāreja;

Enerģētikas sistēmas klimatneitralitāte

10. apzinās, ka reģioniem un vietējām pašvaldībām ir būtiska loma uz līdzdalību vērstā enerģētikas un klimata politikas īstenošanā, un atzīst, ka publiskajām iestādēm jābūt paraugam visās nozarēs, sākot ar publiskā sektora ēku apsaimniekošanu un publisko uzņēmumu vadību; šajā sakarā uzsver publiskā sektora ēku energoefektivitātes uzlabošanas plānu nozīmi līdztekus ilgtspējīga publiskā iepirkuma kritēriju un energovadības un vides vadības sistēmu piemērošanai, ievērojot minimālos vides kritērijus ⁽³⁾;
11. aicina Eiropas Komisiju arī turpmāk atbalstīt tādu prioritāti kā ēku energoefektivitāte, lai samazinātu esošo ēku emisijas, un nodrošināt, ka publiskās subsīdijas un finanšu instrumenti ļauj īpašniekiem uzlabot ēku energoefektivitāti ar renovācijas pasākumiem. Turklāt nepieciešamās investīcijas un valsts atbalsts būtu jāklasificē kā kapitāla izmaksas, lai palielinātu vietējo un reģionālo pašvaldību rīcības brīvību lēmumu pieņemšanā. Tas ievērojami veicina ēku gada vidējo renovācijas rādītāju palielināšanos;

⁽²⁾ <https://unfccc.int/topics/2018-talanoa-dialogue-platform>

⁽³⁾ Eiropas Komisijas paziņojums COM(2008) 397 "Ilgtspējīga patēriņa un ražošanas un ilgtspējīga rūpniecības politikas rīcības plāns", COM(2008) 400 "Publiskais iepirkums, ņemot vērā vides uzlabošanas aspektus" un COM(2015) 614 "Noslēgt aprites loku – ES rīcības plāns pārejai uz aprites ekonomiku", ko pieņēmusi Eiropas Savienības Ministru padome.

12. atgādina, ka svarīgi ir neaizsargātās personas aizsargāt no enerģētiskās nabadzības un visiem Eiropas iedzīvotājiem nodrošināt vienlīdzīgu piekļuvi enerģētikas pamatpakalpojumiem;

13. aicina Komisiju jaunu ēku projektēšanas, būvniecības un apsaimniekošanas posmā veicināt aprites pieeju, kurai jābūt ilgtspējīgai vai kurā būs jāiekļauj energoefektivitāte un atjaunojamo energoresursu izmantošana, par paraugu ņemot iniciatīvu *Level(s)* ⁽⁴⁾. Ņemot vērā aprites cikla perspektīvu, jānosaka celtniecības materiālu un procesu klimatiskā un vidiskā veikuma standarti, kā arī dokumentācijas par izmantotajiem materiāliem standarti. Šajā nolūkā ir vajadzīgi pastāvīgi ieguldījumi standartos, ekodizaina prasībās, paziņojumos par produktu draudzīgumu videi un informācijas sistēmās, kas paredzētas aprites cikla analīzei;

14. ir noteikti pārliecināta, ka, vadoties no tehnoloģiju attīstības, mērķi ES līmenī izmantot 32 % atjaunojamo energoresursu nākotnē vajadzētu atkārtoti pārskatīt, lai līdz 2030. gadam sasniegtu 40 % un 2050. gadā panāktu klimatneitralitāti, un ka jebkurā gadījumā Eiropas reģioni, kuri spēj pārsniegt šo sliekšni, būtu pienācīgi jāstimulē un jāatbalsta;

15. atzinīgi vērtē to, ka ar tīras enerģijas paketi ⁽⁵⁾ ir oficiāli izveidotas vietējās energokopienas, un aicina dalībvalstis izmantot to potenciālu ⁽⁶⁾, kā arī uzsver nepieciešamību izveidot mērķtiecīgas finanšu atbalsta shēmas, kas prioritāri paredzētas teritorijām, kurās ir šķēršļi, piemēram, teritorijām, kurās elektrotīkls ir izolēts un nav savienots ar lielajiem Eiropas tīkliem. Publiskie un privātie enerģētikas uzņēmumi ir svarīgs virzītājspēks enerģētikas pārkārtošanā vietējā un reģionālajā līmenī;

16. uzsver, ka ir svarīgi veicināt dekarbonizāciju, mērķa par nulles emisijas līmeni sasniegšanu un mudināt dalībvalstis kopā ar reģioniem noteikt konkrētus ceļvežus fosilā kurināmā un kodolenerģijas iekārtu un infrastruktūru pārveidošanai, tādējādi stimulējot atjaunojamo energoresursu (piemēram, ūdeņraža), kā arī tehnoloģiju Eiropas gāzes nozares dekarbonizācijai izmantošanu, pamatojoties uz labākajiem pieejamajiem tehniskajiem paņēmieniem (LPTP). Komiteja uzsver: lai pārietu uz atjaunojamiem energoresursiem, viens no priekšnoteikumiem ir atbilstošu cenu noteikšana fosilajiem energoavotiem, izmantojot emisijas kvotas un sociāli pieņemamus nodokļus; tāpēc atzinīgi vērtē Eiropas Komisijas neseno paziņojumu par efektīvāku un demokrātiskāku lēmumu pieņemšanu ES enerģētikas un klimata aizsardzības politikā un uzskata, ka daudzi minētajā dokumentā iekļautie ieteikumi, it īpaši saistībā ar tādu svarīgu aspektu kā enerģijas nodokļi, ir būtiski, lai nodrošinātu koordinētus, saskaņotus un savlaicīgus risinājumus ļoti lielajām problēmām, ar kurām saskaras Eiropas Savienība;

Teritoriālā plānošana un klimatneitralitāte

17. atgādina par reģionu un vietējo pašvaldību centrālo lomu cilvēku un preču ilgtspējīgas mobilitātes politiku īstenošanā, tostarp ar pilsētplānošanu un teritoriālo plānošanu, kas vērsta uz transporta veidu samēra maiņu, mehānisko transportlīdzekļu izmantošanas samazināšanu un zemes platību aizņemšanas samazināšanu;

18. atkārtoti norāda, ka transports ir jāpadara klimatneitrāls, jo tas ir vienīgais sektors, kurā CO₂ emisijas joprojām pārsniedz 1990. gada līmeni ⁽⁷⁾; to, citastarp, varētu panākt, palielinot finansiālo un tehnisko atbalstu Eiropas platformām, piemēram, *S3P Energy* ⁽⁸⁾;

19. aicina Komisiju piesaistīt Eiropas finansējumu, lai paātrinātu transportlīdzekļu uzlādes punktu plašu izveidi un tādējādi nodrošinātu, ka pašreizējā infrastruktūra nekavē tīras mobilitātes ieviešanu visā Eiropā un būtu iespējams apmierināt nākotnes pieprasījumu;

20. uzsver, ka ir svarīgi veicināt un finansēt pāreju uz kolektīviem, kopīgiem, multimodāliem un intermodāliem transporta veidiem, tostarp vietējā un reģionālajā līmenī attīstot loģistikas platformas un izstrādājot mobilitātes pārvaldības plānus, vienlaikus ņemot vērā arī mazapdzīvotu, perifēro, tālāko un salu reģionu īpatnības;

⁽⁴⁾ <http://ec.europa.eu/environment/eussd/buildings.htm>

⁽⁵⁾ <https://ec.europa.eu/energy/en/topics/energy-strategy-and-energy-union/clean-energy-all-europeans>

⁽⁶⁾ "Modeļi vietējai līdzatbildībai enerģētikas jomā un vietējo energokopienu loma enerģētikas pārkārtošanā Eiropā" (CDR 2515/2018), <https://cor.europa.eu/LV/our-work/Pages/OpinionTimeline.aspx?opId=CDR-2515-2018>.

⁽⁷⁾ Eiropa kustībā: veicināt saskaņotus mobilitātes risinājumus (CDR 3560/2017), <https://cor.europa.eu/lv/our-work/Pages/OpinionTimeline.aspx?opId=CDR-3560-2017>.

⁽⁸⁾ <https://e3p.jrc.ec.europa.eu/articles/smart-specialisation-platform-energy-s3p-energy>

21. uzsver, ka ir svarīgi, lai mobilitātes plāni ietu kopsolī ar zaļās elektroenerģijas un atjaunojamo degvielu ražošanas un sadales pieaugumu⁽⁹⁾, būtu vērsti uz satiksmes nulles emisijas līmeņa sasniegšanu, kā arī tiktu atbalstīti ar pilsētplānošanu un teritoriālo plānošanu un attiecīgā gadījumā – arī ar ilgtspējīgas enerģētikas un klimata rīcības plāniem; atgādina, ka šīm politikām ir būtiska nozīme iedzīvotāju dzīves uzlabošanā un veselības aizsardzībā;

22. norāda, ka īpaša uzmanība jāpievērš iespējamiem dekarbonizācijas pasākumiem transporta sistēmā, veicinot atjaunojamo energoresursu un alternatīvo degvielu izmantošanu un tādējādi arī īpašas infrastruktūras izveidi, ar ko nodrošina videi draudzīgu un daudzveidīgu apgādi, jo īpaši – stiprinot vietējo sadales sistēmu operatoru darbību;

23. uzsver, ka svarīga ir mijiedarbība starp zemes izmantošanu, klimata pārmaiņu mazināšanu un pielāgošanās potenciālu, kā arī ir svarīgi pievērsties jautājumam par lauksaimniecības milzīgo ietekmi uz klimatu – tie ir būtiski elementi ikvienā stratēģijā, ar kurām virzību uz Parīzes nolīguma un ilgtspējīgas attīstības mērķiem (IAM) saskaņo ar augstāku vides, veselības un ekonomisko un sociālo labklājību;

24. izceļ salu kopienu kā klimatneitralitātes politiku iespējamo laboratoriju lomu un uzsver, ka ir vajadzīgi jūras transporta dekarbonizācijas pasākumi, kuros jāņem vērā neaizsargātas teritorijas, kas ir lielā mērā atkarīgas no jūras transporta;

Ekonomikas sistēmas klimatneitralitāte

25. uzsver ilgtspējīga publiskā iepirkuma lomu zaļās ekonomikas attīstības un paradumu maiņas veicināšanā un to, cik svarīgi ir strauji virzīties uz aprites publisko iepirkumu un privātajā sektorā izmantot vides vadības sistēmas, sākot ar RED direktīvas⁽¹⁰⁾ un LPTP pilnīgu īstenošanu katrā ražošanas nozarē, kā arī vides vadības un audita sistēmu (EMAS) un ISO vides sertifikācijas sistēmām⁽¹¹⁾;

26. atzīmē, ka stratēģijā nav atsauces uz atkritumu nozari, Eiropas atkritumu hierarhiju un aprites ekonomikas principiem⁽¹²⁾, tādēļ ierosina veikt pasākumus, ar kuriem ātri definēt vienotus kritērijus atkritumu stadijas beigām ar mērķi samazināt atkritumu apglabāšanas darbības, veicināt reģenerāciju un līdz minimumam samazināt saistīto rūpniecisko procesu radīto piesārņojošu vielu emisijas; uzsver, ka līdz minimumam jāsamazina arī atkritumu daudzums, nosakot ekodizaina prasības attiecībā uz produktu ķīmisko sastāvu un reciklējamību, kā arī veicot ieguldījumus atkritumu šķirošanā un materiālu un enerģijas reģenerācijā;

27. atgādina, ka ir svarīgi pievērst īpašu uzmanību reģioniem, kuros atrodas energoietilpīgas nozares un enerģētikas infrastruktūra, lai nodrošinātu drīzu pārejas sākšanu, kā arī tās taisnīgu un iekļaujošu pārvaldību, ierobežojot vai kompensējot sociālo ietekmi un ietekmi uz vidi; uzsver, ka svarīgi ir nodrošināt vietējo un reģionālo pašvaldību, iedzīvotāju, attiecīgo NVO, uzņēmumu, augstskolu un pētniecības institūtu iesaisti kompensācijas pasākumu noteikšanā saistībā ar enerģētikas pārkārtošanas iespējami negatīvajām sekām;

28. atgādina, ka jānodrošina vides izmaksu un veselības, vides, ekonomisko un sociālo ieguvumu taisnīga sadale iedzīvotājiem, kurus skar energoinfrastruktūras atrašanās vieta un pārmaiņas, kas vajadzīgas pārkārtošanas veikšanai. Jāuzsver, ka ir īpaši svarīgi teritorijās ar tranzīta infrastruktūru, kas transportē lielu enerģijas daudzumu, vietējās un reģionālās pašvaldības, kā arī valstu atbildīgās iestādes iesaistīt centienos izstrādāt vides aizsardzības radīto izmaksu un ieguvumu sadales kritērijus un nodrošināt, ka visvairāk skartie iedzīvotāji saņem taisnīgu daļu no gūtajiem ienākumiem; turklāt uzsver, ka visas ES politikas jomas, ieskaitot ES tirdzniecības politiku ar trešo valstu partneriem, jāsaista ar klimatneitralitātes mērķi;

⁽⁹⁾ Mazemisiju mobilitātes realizācija (CDR 6151/2017), <https://cor.europa.eu/LVour-work/Pages/OpinionTimeline.aspx?opId=CDR-6151-2017>.

⁽¹⁰⁾ Eiropas Parlamenta un Padomes 2010. gada 24. novembra Direktīva 2010/75/ES par rūpnieciskajām emisijām (piesārņojuma integrēta novēršana un kontrole) (OV L 334, 17.12.2010., 17. lpp.), <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?uri=CELEX:32010L0075>.

⁽¹¹⁾ Komisijas 2017. gada 28. augusta Regula (ES) 2017/1505, ar ko groza I, II un III pielikumu Eiropas Parlamenta un Padomes Regulā (EK) Nr. 1221/2009 par organizāciju brīvprātīgu dalību Kopienas vides vadības un audita sistēmā (EMAS) (OV L 222, 29.8.2017., 1. lpp.), <https://www.iso.org/home.html>.

⁽¹²⁾ Eiropas Parlamenta un Padomes 2018. gada 30. maija Direktīva (ES) 2018/851, ar ko groza Direktīvu 2008/98 par atkritumiem (OV L 150, 14.6.2018., 109. lpp.); Eiropas Parlamenta un Padomes 2018. gada 30. maija Direktīva (ES) 2018/852, ar ko groza Direktīvu 94/62/EK par iepakojumu un izlieto to iepakojumu (OV L 150, 14.6.2018., 141. lpp.); Eiropas Parlamenta un Padomes 2018. gada 30. maija Direktīva (ES) 2018/850, ar ko groza Direktīvu 1999/31/EK par atkritumu poligoniem (OV L 150, 14.6.2018., 100. lpp.); Eiropas Parlamenta un Padomes 2018. gada 30. maija Direktīva (ES) 2018/849, ar ko groza Direktīvas 2000/53/EK par nolietotiem transportlīdzekļiem, 2006/66/EK par baterijām un akumulatoriem, un bateriju un akumulatoru atkritumiem un 2012/19/ES par elektrisko un elektronisko iekārtu atkritumiem (OV L 150, 14.6.2018., 93. lpp.).

Piesaistīšanas stratēģijas un emisiju izlīdzināšana

29. atzinīgi vērtē to, ka ir atjaunināta ES bioekonomikas stratēģija ⁽¹³⁾, kas atbalsta tādu ražošanas sistēmu attīstību, kuras ļauj samazināt siltumnīcefekta gāzu (SEG) emisijas;

30. atgādina par pilsētu un lauku zaļo zonu izšķirošo lomu cīņā pret klimata pārmaiņām, piemēram, ekoloģiskās sistēmas, kas darbojas kā oglekļa dioksīda piesaistītājsistēmu dabiskais ekvivalents, it īpaši visneaizsargātākajos reģionos, tostarp tālākajos un salu reģionos; saistībā ar emisiju samazināšanu atgādina, ka ir svarīgi uzlabot organiskās augsnes apsaimniekošanu, atjaunot kūdrājus un mitrājus, kā arī uzsvēr visu lauksaimniecības sistēmu un emisiju piesaistes sistēmu nozīmīgo lomu; uzsvēr arī nepieciešamību veicināt un atbalstīt meža resursu aizsardzību un pienācīgu apsaimniekošanu, kā arī lauksaimniecības un mežsaimniecības politikas pilnīgu integrāciju ar hidroģeoloģisko un klimata risku pārvaldības politiku;

31. aicina Eiropas Komisiju iesaistīt reģionus un vietējās pašvaldības Kopīgo centienu regulas (KCR) un zemes izmantošanas, zemes izmantošanas maiņas un mežsaimniecības regulas (LULUCF) ⁽¹⁴⁾ īstenošanā, izvirzot emisiju samazināšanas mērķus 2030. gadam un izstrādājot reālas iniciatīvas šo mērķu sasniegšanai;

32. norāda, ka pilsētu un reģionu kompetencē ir vākt datus, kas vajadzīgi, lai apzinātu SEG emisijas nozarēs, uz kurām attiecas LULUCF un KCR regula, un iesaka dalībvalstīm un Komisijai šīs pilsētas un reģionus atbalstīt, lai sekmētu to spējas ⁽¹⁵⁾;

33. uzsvēr: ir jāturpina attīstīt visus paņēmienus un tehnoloģijas, kas vērstas uz pilnīgu masas un enerģijas atgūšanu ražošanas sistēmās, kā arī visu veidu kompensējošus vides pasākumus saistībā ar difūzajām un gaistošajām emisijām, tostarp oglekļa dioksīdu, kas būs jākompensē ar dabiskām ekoloģiskām sistēmām, un, ja nav citu iespēju, izmantojot oglekļa uztveršanas un uzglabāšanas (CCS) tehnoloģiju; tomēr uzsvēr, ka vēl ir jāpierāda šādu tehnoloģiju efektivitāte un drošums un ka tādēļ par galveno prioritāti jānosaka pasākumi, kuru mērķis ir izvairīties no emisijām;

Klimatneitralitātes finansēšana

34. atgādina: lai īstenotu SEG nulles emisiju ekonomiku, svarīgi ir nodrošināt pietiekamu finansējumu, palielinot IKP īpatsvaru, ko katru gadu iegulda enerģētikas sistēmā un tās infrastruktūrā, un atzinīgi vērtē rīcības plānu ilgtspējīgas izaugsmes finansēšanai, ko Komisija publicēja 2018. gadā ⁽¹⁶⁾;

35. atkārtoti uzsvēr, ka ES klimata budžetā paredzēto izdevumu apjoms ir jāpalielina vismaz līdz 30 %, pilnībā īstenojot Parīzes nolīguma saistības, un ka no valstu valdību puses jāparedz īpašs ilgtermiņa finansējums ⁽¹⁷⁾;

36. uzsvēr, ka, ņemot vērā ievērojamās sociālās sekas, kas gaidāmas, veicot pāreju uz nulles SEG emisiju ekonomiku, būs jāizveido īpašs taisnīgas pārejas fonds, lai atbalstītu tos reģionus un sabiedrības grupas, kurās īstermiņa sekas, ko radīs atteikšanās no fosilā kurināmā, būs jūtamas visāsāk;

⁽¹³⁾ "Ilgtspējīga bioekonomika Eiropai. Ekonomikas, sabiedrības un vides saistības stiprināšana", 2018. g.

⁽¹⁴⁾ Eiropas Parlamenta un Padomes 2018. gada 30. maija Regula (ES) 2018/842 par saistošiem ikgadējiem siltumnīcefekta gāzu emisiju samazinājumiem, kas dalībvalstīm jāpanāk no 2021. līdz 2030. gadam un kas dod ieguldījumu rīcībā klimata politikas jomā, lai izpildītu Parīzes nolīgumā paredzētās saistības, un ar ko groza Regulu (ES) Nr. 525/2013 (OV L 156, 19.6.2018., 26. lpp.); Eiropas Parlamenta un Padomes 2009. gada 23. aprīļa Lēmums Nr. 406/2009/EK par dalībvalstu pasākumiem siltumnīcas efektu izraisošu gāzu emisiju samazināšanai, lai izpildītu Kopienas saistības siltumnīcas efektu izraisošu gāzu emisiju samazināšanas jomā līdz 2020. gadam (OV L 140, 5.6.2009., 136. lpp.); <https://unfccc.int/topics/land-use/workstreams/land-use--land-use-change-and-forestry-lulucf>.

⁽¹⁵⁾ Eiropas Reģionu komitejas atzinums "Leģislatīvi priekšlikumi par Kopīgu centienu regulu un LULUCF regulu" (OV C 272, 17.8.2017., 36. lpp.), <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?uri=CELEX:52016AR5780>.

⁽¹⁶⁾ Eiropas Komisijas paziņojums COM(2018) 97 "Rīcības plāns: ilgtspējīgas izaugsmes finansēšana".

⁽¹⁷⁾ Programma InvestEU (CDR 03766/2018), ziņotājs – Konstantinos Agorastos (EL/PPE).

37. atgādina: lai izstrādātu novatoriskus risinājumus, tostarp attiecībā uz atjaunojamajiem energoresursiem, un ieviestu tos tirgū, ir vajadzīgi ievērojami finanšu līdzekļi: ir svarīgi, lai visu līmeņu iestādēm būtu noteikta integrēta un kopīga pieeja ar mērķi apkopot dažādus finansēšanas avotus un izraisīt multiplikatora efektu, kā arī palielināt informētību par dažādiem pašreizējiem instrumentiem un uzlabot to pieejamību; norāda arī, ka ir jāpārskata ES tiesību akti par atjaunojamajiem energoresursiem un valsts atbalstu, lai tie būtu ne tikai atbalstoši, bet arī virzītu jaunu bezemisiju tehnoloģiju izstrādi, radot ieguvumus klimata un ilgtspējas jomā. Piemēram, jāpielāgo Enerģijas nodokļu direktīva un valsts atbalsta noteikumi, lai varētu samazināt enerģijas nodokļus atjaunojamajiem energoresursiem, tādējādi padarot tos konkurētspējīgus salīdzinājumā ar fosilo enerģiju;

38. atzīmē, ka ieguldījumi ekoloģiski ilgtspējīgā infrastruktūrā ilgtermiņā ir izrādījušies ļoti ienesīgi, jo tie var ievērojami palielināt gan IKP, gan nodarbinātības līmeni; norāda arī, ka šie ieguldījumi rada ekonomiskus ietaupījumus, ļaujot patērēt mazāk enerģijas un samazināt fosilā kurināmā importu;

39. atkārtoti norāda, ka ir svarīgi noteikt racionālus, skaidrus un vienotus noteikumus par publisko iepirkumu un juridiskajām procedūrām ieguldījumu veicināšanai⁽¹⁸⁾, un atzinīgi vērtē Komisijas ieceri vienkāršot noteikumus 2021.–2027. gada plānošanas periodam un pāriet uz vienu regulu, kas aptver gan Eiropas Reģionālās attīstības fondu (ERAF), gan Kohēzijas fondu⁽¹⁹⁾;

40. atgādina: ir svarīgi klimatneitralitāti, vides ilgtspēju un pielāgošanos klimata pārmaiņām padarīt par transversāliem komponentiem visos fondos un finansēšanas programmās, kurās prasīts iekļaut klimatneitrālas ekonomikas mērķus, kas jāsasniedz, nosakot konkrētus rādītājus; atzinīgi vērtē iniciatīvu "Eiropas pusgada ekoloģizācija"⁽²⁰⁾ un prasa īstenot turpmākus centienus šajā jomā; šajā saistībā arī iesaka ar klimatu saistītus rādītājus iekļaut Komisijas izstrādātā brīdināšanas mehānisma ziņojuma satvarā;

41. ierosina gādāt par to, ka ES tiesību aktu priekšlikumu *ex ante* ietekmes novērtējumi vienmēr būtu papildināti ar novērtējumu gan par ietekmi uz klimatu, gan par to ieguldījumu Parīzes nolīguma mērķu sasniegšanā⁽²¹⁾; aicina arī paredzēt to ES fondu pienācīgu ietekmes novērtējumu, kas izveidoti nozarēm un reģioniem, kurus skar enerģētikas pārkārtošana, lai nodrošinātu, ka minētie fondi efektīvi atbalsta šo procesu;

42. uzsver: ir svarīgi, lai ES līdzfinansējuma likmes būtu augstas, jo tas paver iespēju nodrošināt piekļuvi arī mazajām vietējām un reģionālajām pašvaldībām, un norāda, ka finansējamo projektu novērtēšanai ir jānosaka īpaša metodika un rādītāji, kuros ņemti vērā klimatneitrālas ekonomikas mērķi;

43. izceļ apdrošināšanas nozares nozīmi zaudējumu un kaitējuma mazināšanā, tādējādi stiprinot vietējā līmeņa izturētspēju;

44. atzinīgi vērtē atsauci uz gaidāmajiem ietaupījumiem veselības aizsardzības nozarē klimata un vides politikas rezultātā, un aicina Komisiju turpināt izskatīt iespēju, kā šādu ietaupījumus apmēru varētu aprēķināt, kopā ar Pasaules Veselības organizāciju (PVO)⁽²²⁾ nosakot konkrētus rādītājus; šajā saistībā norāda uz tādas struktūras kā PVO tīkla "Veselīgas pilsētas" (*Healthy Cities Network*) pieredzi un aicina veltīt vairāk pūļu, lai radītu sinerģiju starp šādām iniciatīvām un tām, kuru mērķis ir enerģētikas pārkārtošana un klimata pārmaiņu ierobežošana;

45. atbalsta "Rīcības plāna: ilgtspējīgas izaugsmes finansēšana" mērķus veicināt ilgtspējīgu izaugsmi un gatavību ļaut finanšu nozarei un privātajiem ieguldītājiem piedalīties vērienīgu un kopīgu klimata un vides ilgtspējas mērķu īstenošanā; atzīst: lai mobilizētu privāto kapitālu, ir nepieciešama ilgtermiņa plānošana un tiesiskā regulējuma stabilitāte gan ES un valstu, gan vietējā un reģionālā līmenī;

⁽¹⁸⁾ Eiropas Parlamenta un Padomes 2014. gada 26. februāra Direktīva 2014/23/ES par koncesijas līgumu slēgšanas tiesību piešķiršanu (OV L 94, 28.3.2014., 1. lpp.); Eiropas Parlamenta un Padomes 2014. gada 26. februāra Direktīva 2014/24/ES par publisko iepirkumu un ar ko atceļ Direktīvu 2004/18/EK (OV L 94, 28.3.2014., 65. lpp.); Eiropas Parlamenta un Padomes 2014. gada 26. februāra Direktīva 2014/25/ES par iepirkumu, ko īsteno subjekti, kuri darbojas ūdensapgādes, enerģētikas, transporta un pasta pakalpojumu nozarēs, un ar ko atceļ Direktīvu 2004/17/EK (OV L 94, 28.3.2014., 243. lpp.).

⁽¹⁹⁾ "Eiropas Reģionālās attīstības fonds un Kohēzijas fonds", ziņotājs – *Michiel Rijsberman* (NL/ALDE).

⁽²⁰⁾ http://ec.europa.eu/environment/integration/green_semester/index_en.htm

⁽²¹⁾ Atzinums "Finansējums klimata pārmaiņu jomā – būtisks instruments Parīzes nolīguma īstenošanai" (CDR 2108/2017), <https://cor.europa.eu/lv/our-work/Pages/OpinionTimeline.aspx?opId=CDR-2108-2017>.

⁽²²⁾ <https://www.who.int/publications/guidelines/en/>

46. uzsver, ka svarīgi ir nodrošināt stabilu pētniecības un klimatneitralitātes tehnoloģiju finansēšanas sistēmu, un atzinīgi vērtē to, ka ir izveidots Inovācijas fonds, taču vēlas, lai ātri tiek apstiprināta īstenošanas regula ⁽²³⁾, ar kuru tiek ieviestas "brīvās zināšanu zonas", kurās tiek īstenoti nozīmīgi nodokļu atvieglojumi;

47. norāda, ka ir svarīgi, lai reģioniem un vietējām pašvaldībām būtu pieejama saskaņota un pārvaldāma integrēta pienākumu un labāko pieejamo paņēmieni sistēma ar tāda portāla starpniecību, kas atspoguļo katras nozares labākos pieejamos tehniskos paņēmienus, "Apvārsnis 2020" projektus un Pilsētas mēru pakta iniciatīvas;

Uzturēt saikni ar starptautiskajām saistībām un spēkā esošajiem tiesību aktiem

48. atzinīgi vērtē ES vērienīgo mērķi veicināt tādu rīcībpolitiku un iniciatīvu īstenošanu pasaules līmenī, kuras apturētu emisiju pašreizējo ilgtspējīgo trajektoriju, un aicina ES iestādes un dalībvalstis stabili, ilgstoši un sistemātiski iesaistīt reģionus un vietējās pašvaldības globālās ilgtspējīgas attīstības programmas un tās 17 ilgtspējīgas attīstības mērķu ⁽²⁴⁾, kā arī Parīzes nolīguma īstenošanā, tostarp iekļaujot Reģionu komiteju ANO Vispārējās konvencijas par klimata pārmaiņām (UNFCCC) Pušu konferences (COP 25) sagatavošanas darbā ar mērķi nodrošināt, ka sarunās ES nostāja tiktu atbalstīta visos pārvaldības līmeņos;

49. aicina RK pārstāvim visos UNFCCC struktūru veiktajos priekšdarbos piešķirt novērotāja statusu, lai nodrošinātu, ka pienācīgi tiek ņemtas vērā vietējo pašvaldību un reģionu vajadzības un to potenciāls ar konkrētiem pasākumiem sekmēt klimata aizsardzību, un palīdzētu atklāti, iekļaujoši un pārredzami novērtēt globālās izvēršanas ietvaros veikto kolektīvo darbu.

Briselē, 2019. gada 27. jūnijā

*Eiropas Reģionu komitejas
priekšsēdētājs*
Karl-Heinz LAMBERTZ

⁽²³⁾ Priekšlikums Komisijas Deleģētajai regulai (2019. gada 26. februāris) par Inovācijas fonda darbību (C(2019) 1492 final).

⁽²⁴⁾ Ilgtspējīgas attīstības mērķi – IAM.

ISSN 1977-0952 (elektroniskais izdevums)
ISSN 1725-5201 (papīra izdevums)

Eiropas Savienības Publikāciju birojs
L-2985 Luksemburga
LUKSEMBURGA

LV